

سوال ۳۰۹

فلسفه دوازدهم درس 3

۱ رابطه‌ی «علیت» چه زمانی از مسائل «فلسفه‌ی اولی» است؟

- ۱ وقتی به یکی از خصوصیات هستی مربوط باشد. ۲ وقتی تفاوتش با ماهیت مورد توجه باشد.
۳ وقتی درارتباط با کثرت درنظر گرفته شود. ۴ وقتی به اصل هستی بازگردد.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۲ طبق نظر فلاسفه‌ی مشاء «صدا معلول ضربه به میز است» چون

- ۱ صدا بعد از ضربه ایجاد می‌شود. ۲ نمی‌شود ضربه باشد و صدا نباشد.
۳ صدا می‌تواند باشد و می‌تواند نباشد. ۴ اگر ضربه نباشد صدایی در کار نیست.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۳ علت نهایی محال بودن دور این است که یک شیء نمی‌تواند

- ۱ علت علت خودش باشد. ۲ مقدم بر خودش باشد.
۳ هم علت باشد هم معلول ۴ نه معلول باشد نه علت

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۴ «جهان‌شناسی مشائی» بر کدامیک از گزینه‌های زیر متکی است؟

- ۱ اصل علیت و فروعش ۲ نظریه‌ی امکان ذاتی ۳ تقسیم وجود ۴ وساطت مجردات

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۵ از کدام مورد نمی‌توان یک نتیجه‌ی قطعی و یقینی گرفت؟

- ۱ وجود علت تامه ۲ عدم علت تامه ۳ وجود علت ناقصه ۴ عدم علت ناقصه

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۶ اگر یک درخت پرتغال، میوه‌ی توت‌فرنگی دهد، کدام اصل فلسفی مستقیماً زیر سؤال می‌رود؟

- ۱ علیت ۲ وجود علی معلولی ۳ امتناع تسلسل ۴ سنخیت

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۷ کدامیک درباره‌ی علت ناقصه نادرسبت است؟

- ۱ هستی‌بخش معلول است. ۲ وجود معلول متکی بر آن است.
۳ برای وجود معلول کافی نیست. ۴ هرگاه نباشد، معلول نیز وجود پیدا نمی‌کند.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

کدامیک از گزینه‌های زیر، مورد قبول ابن‌سینا و هیوم است؟

- ۱ از طریق استدلال عقلی و بدون رجوع به ادراک حسی و شناخت تجربی نمی‌توان اصل علیت را شناخت.
- ۲ اگر به حس رجوع کنیم، علیت را نمی‌بینیم، بلکه صرفاً پدیده‌ای را بعد از پدیده‌ی دیگری مشاهده می‌کنیم.
- ۳ ادراک حسی و تجربی تنها توالی پدیده‌ها را نشان می‌دهد و برای درک علیت باید از عقل کمک گرفت.
- ۴ برای شناخت اصل علیت، نیاز است که داده‌های تجربی را توسط عقل به صورت قاعده‌ای عقلی درآوریم.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

کدام گزینه درباره‌ی اصل علیت نادرست است؟

- ۱ قطعاً یکی از کهن‌ترین مسائل فلسفی در تاریخ محسوب می‌شود.
- ۲ بی‌شک نخستین مسئله‌ای است که ذهن بشر را متوجه خود کرد.
- ۳ از دوران کودکی در قالب پرسش از چرایی خود را جلوه‌گر می‌سازد.
- ۴ از نظر حکمای مسلمان، قاعده‌ای است که توسط عقل کشف می‌شود.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

رابطه‌ی بین علت و معلول، در مبانی فیلسوفان علت و معلول است.

- ۱ در خود وجود
- ۲ فرع بر وجود
- ۳ مقدم بر وجود
- ۴ وابسته به وجود

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

کدام فیلسوف، از «فطری بودن» اصل علیت در عقل انسان صحبت می‌کند؟

- ۱ دکارت
- ۲ ابن‌سینا
- ۳ هیوم
- ۴ ملاصدرا

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

منظور از ابژکتیو و سوژکتیو، به ترتیب و است.

- ۱ ذهنی - عینی
- ۲ علت - معلول
- ۳ عقلی - تجربی
- ۴ عینی - ذهنی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

دو اصلی که نفس ارتباط و پیوستگی موجودات عالم و نظم حاکم بر روابط عالم هستی را معلوم می‌سازند به ترتیب کدام‌اند؟

- ۱ امتناع تناقض - اصل علیت
- ۲ اصل سنخیت - قاعده‌ی علیت
- ۳ اصل علیت - امتناع تناقض
- ۴ اصل علیت - اصل سنخیت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

عبارت زیر با دیدگاه منافات دارد.

«رابطه‌ی علیت چیزی نیست که از طریق تجربه بتوان آن را درک کرد.»

- ۱ ابن‌سینا و پیروانش
- ۲ تجربه‌گرایانی مثل هیوم
- ۳ تجربه‌گرایانی مثل بیکن
- ۴ عموم فیلسوفان مسلمان

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

در پرتو کدام اصل و قاعده، نظام جهان در اندیشه‌ی ما به صورت دستگاهی منظم و مرتب درمی‌آید؟

- ۱ سنخیت علّت و معلول
۲ وجوب علّی و معلولی
۳ قاعده‌ی علّت و معلول
۴ تقدم وجوب بر وجود

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

کدام اصل میان علّت و معلول انتظام خاصی برقرار می‌سازد و نظام و قانون‌مندی جهان هستی را در نظر ما نمودار می‌کند و در پرتو کدام اصل، نظام جهان انتظام می‌یابد؟

- ۱ علّیت - سنخیت
۲ سنخیت - سنخیت
۳ سنخیت - علّیت
۴ علّیت - علّیت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

بیت «چو بدی کردی مشو ایمن ز آفات / که واجب شد طبیعت را مکافات» بیانگر کدام اصل فلسفی است؟

- ۱ تقدم وجود بر وجود
۲ وجوب علّی و معلولی
۳ اصل علّت و معلول
۴ سنخیت علّت و معلول

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

در رابطه‌ی علّیت، علّت و معلول از نظر وجودی هستند.

- ۱ با خود رابطه هم‌زمان
۲ مقدم بر وجود رابطه
۳ مؤخر بر وجود رابطه
۴ مستقل از خود رابطه

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

در ارتباط با رابطه‌ی «معلم با دانش‌آموز» کدام گزینه درست است؟

- ۱ رابطه، فرع بر وجود دو طرف است.
۲ رابطه، قائم به هر دو طرف نیست.
۳ رابطه، در وجود آن دو برقرار است.
۴ رابطه، از سنخ روابط علّی و معلولی است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

دیوید هیوم درباره‌ی علّیت می‌گوید: آن‌چه ما از طریق حس و تجربه ادراک می‌کنیم است.

- ۱ عادت روانی
۲ توالی پدیده‌ها
۳ رابطه‌ی علّیت
۴ تداعی ذهنی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

از نظر کانت، درک اشیا به صورت علّت و معلول است.

- ۱ عادت ذهنی
۲ امری عینی
۳ امری ذهنی
۴ تداعی ذهنی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

از نظر فیلسوفان مسلمان، اصل «امتناع ترجیح بلامرّج» از اصل به دست می‌آید.

- ۱ امتناع اجتماع و ارتفاع دو نقیض
۲ سنخیت علّت و معلول
۳ مغایرت وجود و ماهیت
۴ علّت و معلول

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

منظور از اجتماع و ارتفاع دو نقیض چیست؟

- ۱ صدق و کذب هم‌زمان دو قضیه
۲ تناقض میان دو قضیه‌ی صادق و کاذب
۳ باور به درستی دو قضیه‌ی نقیض
۴ صدق هم‌زمان و کذب هم‌زمان دو نقیض

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۲۴ اصل برای نظم دقیق جهان فراهم می‌کند.

- ۱ علّیت - پشتوانه‌ی عقلی
- ۲ سنخیت - ضرورت وجودی
- ۳ علّیت - ضرورت وجودی
- ۴ سنخیت - پشتوانه‌ی عقلی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۲۵ پرسش از امور، بازتاب‌دهنده‌ی قاعده‌ی علّیت است که

- ۱ چیستی - حتی در ذهن کودکان نیز ایجاد می‌شد.
- ۲ چرایی - مغایرت وجود و ماهیت را مشخص می‌کند.
- ۳ چرایی - در تبیین ذهنی نیازمند استدلال است.
- ۴ چیستی - کهن‌ترین مسئله‌ی فلسفی تاریخ اندیشه است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۲۶ کدام گزینه درباره‌ی رابطه‌ی علّیت درست است؟

- ۱ تا معلولی نباشد، علّتی نیز در کار نخواهد بود.
- ۲ تا رابطه‌ای علّی در کار نباشد، معلولی پدید نمی‌آید.
- ۳ گرچه معلول هست، شاید علّت از بین رفته باشد.
- ۴ اگر معلولی وجود دارد، قطعاً علّتی نیز در کار است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۲۷ از نظر ، شناخت قاعده‌ی علّیت تجربه است.

- ۱ صدراييان - مؤخر از
- ۲ پیروان ابن‌سینا - مؤخر از
- ۳ تجربه‌گرایان - مقدم بر
- ۴ تجربه‌گرایان - مؤخر از

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۲۸ اگر برای درک رابطه‌ی علّیت به حس و تجربه رجوع کنیم، چه چیزی را درک خواهیم کرد؟

- ۱ تأثیر علّت بر معلول
- ۲ توالی پدیده‌ها
- ۳ وجودبخشی علّت به معلول
- ۴ تداعی ذهنی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۲۹ از نظر هیوم، علّت اصلی این‌که ما میان برخی پدیده‌ها، رابطه‌ی علّی و معلولی برقرار می‌کنیم، چه چیزی است؟

- ۱ تکرار پدیده‌ها
- ۲ توالی پدیده‌ها
- ۳ قاعده‌ی عقلی
- ۴ عادت روانی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۳۰ کدام گزینه دیدگاه فیلسوفان مسلمان درباره‌ی اصل علّیت را به درستی بیان می‌کند؟

- ۱ علّیت چیزی نیست که بتوان آن‌را در پدیده‌های تجربی شناسایی کرد.
- ۲ به هیچ وجه نمی‌توان اصل علّیت را از طریق شناخت تجربی به دست آورد.
- ۳ علّیت قاعده‌ای عقلی است که از طریق توالی پدیده‌ها شناخته می‌شود.
- ۴ اصل علّیت قاعده‌ای فطری است که توسط عقل و تجربه شناخته نمی‌شود.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۴ آکوئیناس

۳ بیکن

۲ دکارت

۱ هیوم

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

۲ چیزی فاقد توان به وجود آوردن چیز دیگری باشد.

۱ چیزی بتواند چیز دیگری را به وجود آورد.

۴ هیچ چیزی از هیچ چیزی پدید نیامده باشد.

۳ چیزی خودش به خودش وجود داده باشد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

۲ ترجیحی برای ضرورت وجود، حاصل نشده باشد.

۱ میان وجود و عدم ترجیحی صورت نگرفته باشد.

۴ هیچ‌گاه ترجیح بلامرّج صورت نگرفته باشد.

۳ حادثه بدون مرّج، ترجیح وجودی یافته باشد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

۲ تقدم وجوب بر وجود

۱ مغایرت وجود و ماهیت

۴ ضرورت علّت و معلول

۳ سنخیت علّت و معلول

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

۲ علّیت - سنخیت علّت و معلول

۱ ضرورت علّی و معلولی - علّیت

۴ سنخیت علّت و معلول - ضرورت

۳ سنخیت علّت و معلول - علّیت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

۱ اصل سنخیت علّت و معلول، به این معنی که از علّت‌های خاص، معلول‌های خاص نتیجه می‌شود.

۲ اصل تقدم وجوب بر وجود؛ به این معنا که هر ممکن‌الوجودی برای پیدایش، باید ابتدا وجوب بیابد.

۳ اصل تقدم وجوب بر وجود، به این معنی که وجود تا به مرحله‌ی ضرورت نرسد، وجود پیدا نمی‌کند.

۴ اصل علّیت و معلولیت، به این معنی که هر ممکنی به علّتی نیاز دارد که وجوب‌دهنده آن باشد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

۴ ملاصدرا

۳ میرداماد

۲ بهمنیار

۱ ابن‌سینا

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۹۸-دوازدهم

اعتقاد به «اتفاق در عالم» و «وجود هرج و مرج در جهان هستی» به ترتیب، نافی کدام اصول فلسفی است؟

- ۱ علّیت - علّیت ۲ سنخیت - سنخیت ۳ علّیت - سنخیت ۴ سنخیت - علّیت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

اگر به وجود اتفاق در عالم قائل باشیم و اگر بگوییم نمی‌توان هیچ رخدادی در عالم را پیش‌بینی کرد، به ترتیب، کدام اصل فلسفی را نفی کرده‌ایم؟

- ۱ علّیت - سنخیت ۲ علّیت - علّیت ۳ سنخیت - سنخیت ۴ سنخیت - علّیت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

عبارت «هر موجودی معلولی دارد» با کدام‌یک از مفاهیم زیر در تعارض است؟

- ۱ ضرورت علی معلولی ۲ ارتباط و پیوستگی ۳ تناسب و ارتباط خاص بین موجودات ۴ علت‌العلل

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

این‌که درک رابطه علّیت نیازی به تجربه و حتی استدلال عقلی ندارد از فحوای کلام کدام فیلسوف به دست می‌آید؟

- ۱ هیوم ۲ دکارت ۳ کانت ۴ فیلسوفان تجربه‌گرا

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

طبق اصل «سنخیت میان علت و معلول» از علت واحد می‌توانیم را انتظار داشته باشیم.

- ۱ یک یا چند معلول با ویژگی‌های مشترک ۲ بیش از یک معلول با ویژگی‌های غیرمشترک ۳ تنها یک معلول با هر ویژگی ۴ بیش از یک معلول با ویژگی‌های مشترک

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

کدام مورد درباره‌ی اصل علّیت درست است؟

- ۱ همه‌ی فیلسوفان غربی آن‌را یک اصل تجربی می‌دانند. ۲ علامه طباطبائی منشا اصلی اعتقاد به آن‌را، ذهن انسان می‌داند. ۳ فیلسوفان مسلمان متفق بوده‌اند که یک اصل غیرتجربی است. ۴ از مسائل مهم فیلسوفان مسلمان، چگونگی درک انسان از آن بوده است.

کنکورهای خارج از کشور-سراسری-انسانی

جمله‌ی «علل معین را معلول‌های معینی است.» بیان‌گر چه اصلی است؟

- ۱ امتناع ترجیح بلامرّج ۲ قاعده‌ی علّیت ۳ سنخیت علّت و معلول ۴ وجوب علی و معلولی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰-دوازدهم

کدام گزینه دیدگاه تجربه‌گرایان درباره‌ی اصل علّیت را نشان می‌دهد؟

- ۱ علّیت جزء ساختار ذهن است. ۲ علّیت حاصل توالی پدیده‌هاست. ۳ اصل علّیت اصلی عقلانی است. ۴ علّیت امری سوژکتیو است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰-دوازدهم

کدام گزینه دیدگاه فیلسوفان مسلمان درباره‌ی اصل علیّت را به درستی بیان می‌کند؟

- ۱ علیّت چیزی نیست که بتوان آن را در پدیده‌های تجربی شناسایی کرد.
- ۲ به هیچ‌وجه نمی‌توان اصل علیّت را از طریق شناخت تجربی به دست آورد.
- ۳ علیّت قاعده‌ای عقلی است که از طریق توالی پدیده‌ها شناخته می‌شود.
- ۴ اصل علیّت قاعده‌ای فطری است که توسط عقل و تجربه شناخته نمی‌شود.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

عبارت «چون انسان از جهت وجودی فقیر است، به علت نیاز دارد» با دیدگاه کدام فیلسوف تناسب بیش‌تری دارد؟

- ۱ ابن‌سینا
- ۲ خواجه‌نصیر
- ۳ بهمنیار
- ۴ ملاصدرا

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

دیدگاه به لحاظ با آمپریست‌ها و به لحاظ با دکارت متفاوت است.

- ۱ فلاسفه مسلمان - تجربی بودن علت و معلول - غیرمادرزادی بودن مفهوم علیّت
- ۲ هیوم - تجربی بودن علت و معلول - مادرزادی بودن مفهوم علیّت
- ۳ فیلسوفان مسلمان - غیرتجربی بودن رابطه علیّت - غیرمادرزادی بودن مفهوم علیّت
- ۴ هیوم - غیرتجربی بودن علت و معلول - غیرمادرزادی بودن مفهوم علیّت

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۹_۰۰

افرادی مثل آکوئیناس از طریق با افکار ارسطو آشنا شدند.

- ۱ ابن‌سینا
- ۲ شیخ اشراق
- ۳ فارابی
- ۴ بهمن‌یار

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

برجسته‌ترین فیلسوف و متکلم قرون وسطی چه کسی بود؟

- ۱ سنت آگوستین
- ۲ آکوئیناس
- ۳ راجر بیکن
- ۴ دیوید هیوم

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

پایه و اساس اثبات خدا از سمت ابن‌سینا از کجا نشأت گرفته است؟

- ۱ وجوب علی و معلولی
- ۲ مغایرت وجود و ماهیت
- ۳ سنخیت‌های علی و معلولی
- ۴ برهان امکان و امتناع

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

برجسته‌ترین قرون وسطی تفکرات را در اروپا گسترش داد.

- ۱ متکلم - ابن‌سینا
- ۲ راهب - ابن‌سینا
- ۳ راهب - شیخ اشراق
- ۴ متکلم - شیخ اشراق

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

چه تعداد از عبارات زیر درست است؟

- الف) مهم‌ترین مبحث مورد مطالعه فلاسفه اولیه هستی و چیستی بوده است.
- ب) پرکاربردترین کلمه مورد استفاده از فلسفه مغایرت وجود و ماهیت می‌باشد.
- ج) از مباحث اولیه فلسفه تعیین نسبت وجود و ماهیت است.

- ۱ یکی
- ۲ دوتا
- ۳ سه تا
- ۴ صفر

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

- ۱) کثرت در ماهیت ۲) کثرت در عین وحدت ۳) کثرت در وجود ۴) کثرت در عین کثرت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰-دوازدهم

بحث مغایرت وجود و ماهیت پایه کدام بحث ابن‌سینا بود و هدفش چه چیزی بود؟

- ۱) اَسَد و اخضر - اثبات علیت ۲) اَسَد و اخضر - اثبات خدا
۳) وجوب و امکان - اثبات علیت ۴) وجوب و امکان - اثبات خدا

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰-دوازدهم

کدام عبارت در مورد رابطه‌ی علیت درست است؟

- ۱) رابطه‌ی علیت فرع بر وجود علت و معلول است. ۲) پرسش از چیستی بازتابی از درک همین رابطه است.
۳) این رابطه مانند رابطه‌ی استاد و شاگرد نیست. ۴) رابطه‌ی علیت مشروط به وجود دو طرف رابطه است.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام گزینه مطابق نظر فیلسوفان مسلمان در مورد علیت نیست؟

- ۱) برای فهم علت بیماری کووید ۱۹ باید به ویروس‌شناسان و تحقیقات آزمایشگاهی آن‌ها مراجعه کرد.
۲) در آزمایشگاه شبانه‌روزی کار می‌کنیم. حتماً واکسن کرونا را کشف می‌کنیم. حتماً درمان دارد.
۳) نوزاد ما پس از تولد فهمید باید گریه کند تا غذا بخورد.
۴) قیمت دلار همین طوری بالا نرفته است. اگر اراده‌ای باشد حتماً می‌توان علاجه‌ی برای این مشکل یافت.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

وجوب علی و معلولی با استفاده از کدام قاعده‌ی فلسفی قابل تبیین است؟

- ۱) امتناع ترجیح بلامرجح ۲) امتناع اجتماع نقیضین ۳) امتناع ارتفاع نقیضین ۴) سنخیت علت و معلول

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام گزینه در تبیین عبارت زیر صحیح و مرتبط است؟

«هنگامی که کلیدی در را باز نمی‌کند، به امتحان کردن سایر کلیدهایمان روی می‌آوریم.»

- ۱) از نظر زمانی وجوب مقدم بر وجود است. ۲) هر چیزی از هر چیزی پدید نمی‌آید.
۳) معتقدیم که هر معلولی به علت نیاز دارد. ۴) ادراک ما مطابق یک هستی نظام‌مند و قانون‌مند است.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

دیوید هیوم می‌گوید: «اگر فردا خورشید از غرب طلوع کند، نباید تعجب کرد!»، طبق نظر فلاسفه‌ی اسلامی، کدام اصل این نظر هیوم را رد می‌کند؟

- ۱) اصل سنخیت علت و معلول ۲) اصل ضرورت علی و معلولی
۳) محال بودن ترجیح بلا مرجح ۴) قاعده‌ی وجوب مقدم بر وجود

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

در رابطه با استدلال فارابی و ابن‌سینا در خصوص اثبات وجود خدا کدام گزینه نادرست است؟

- ۱) اولی ابتدا نداشتن سلسله‌ی علت و معلول‌ها را نفی می‌کند.
- ۲) دومی در استدلال خود از اصل وجوب‌بخشی علت بهره برده است.
- ۳) اولی وجود علت را مقدم بر وجود معلول معرفی می‌کند.
- ۴) هر دوی آن‌ها به حالت امکان ذاتی در مقدمات اشاره کرده‌اند.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

این بخش از طبیعت‌شناسی ابن‌سینا بیان‌گر کدام یک از اصول فلسفی زیر است؟
«خداوند، عالم طبیعت را با لطف و عنایت خود پدید آورده و همه‌ی اجزای آن چنان ترکیب و تألیف شده‌اند که بهترین نظام ممکن، یعنی نظام احسن را تحقق می‌بخشد.»

- ۱) اصل وجوب‌بخشی علت به معلول
- ۲) اصل وحدت حقیقی وجود
- ۳) اصل سنخیت میان علت و معلول
- ۴) اصل غایتمندی

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

اصل به این معناست که پدیده‌ها خود به خود پدید نمی‌آیند.

- ۱) امتناع اجتماع نقیضین
- ۲) علیت
- ۳) محال بودن ترجیح بلا مرجح
- ۴) محال بودن عدم ضرورت علی معلولی

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

در فلسفه به ویژگی‌های مخصوص موجودات چه عنوانی اطلاق می‌شود و کدام دو مفهوم از یک‌دیگر جدایی‌ناپذیر نیستند؟

- ۱) عرضیات - لاک‌پشت و آبری بودن
- ۲) ذاتیات - انسان و بلندقامت
- ۳) ذاتیات - گیاه و نموکننده
- ۴) عرضیات - مثلث و شکل بودن

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

با توجه به دیدگاه فلاسفه‌ی مسلمان، عقیده‌ی هیوم در مورد «قابل مشاهده‌ی حسی نبودن علیّت» و «توهم ذهنی بودن آن» به ترتیب و است.

- ۱) مردود - مردود
- ۲) مقبول - مردود
- ۳) مردود - مقبول
- ۴) مقبول - مقبول

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام گزینه جزء تفاوت عقاید هیوم با دیگر تجربه‌گرایان است؟

- ۱) به رسمیت شناختن علیت
- ۲) نوع شناخت
- ۳) منشأ درک علیت
- ۴) مبنای شناخت

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام گزینه به‌ترتیب شباهت عقاید فلاسفه‌ی مسلمان با هیوم و شباهت عقاید آن‌ها با دکارت را بیان می‌کند؟

- ۱) عقلی دانستن علیت، با واسطه دانستن علیت
- ۲) تجربی ندانستن مبنای علیت، عقلی دانستن علیت
- ۳) با وابسته دانستن علیت، عقلی دانستن علیت
- ۴) بی‌واسطه دانستن علیت، واقعی دانستن علیت

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

«برای باسواد شدن باید درس بخوانیم و برای تندرستی باید ورزش کنیم»، کدام گزینه به این عبارت اشاره ندارد؟

- ۱ با مشاهده‌ی حضور معلول می‌توان به وجود علت حکم کرد.
- ۲ میان هر علت با معلول خودش مناسبت خاصی حکم‌فرما است.
- ۳ نظام حاکم بر ارتباط و پیوستگی موجودات جهان را آشکار می‌کند.
- ۴ از علت واحد به غیر از معلول واحد صادر نمی‌شود.

سوالات گردآوری شده - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

عبارت «چون انسان از جهت ذاتی ممکن است و نیاز به علّتی وجوددهنده دارد.» با دیدگاه کدام فیلسوف مسلمان در تعارض است؟

- ۱ ابن‌سینا
- ۲ بهمنیار
- ۳ میرداماد
- ۴ ملاصدرا

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

اعتقاد به «اتفاق در عالم» و «وجود هرج و مرج در جهان هستی» به ترتیب، نیافی کدام اصول فلسفی است؟

- ۱ علّیت - علّیت
- ۲ سنخیت - سنخیت
- ۳ علّیت - سنخیت
- ۴ سنخیت - علّیت

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

نیازمندی معلول به علّت در چیست؟

- ۱ چیستی
- ۲ ماهیت
- ۳ هستی
- ۴ چرایی

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

در رابطه‌ی علّیت، علّت و معلول از نظر وجودی هستند.

- ۱ با خود رابطه هم‌زمان
- ۲ مقدم بر وجود رابطه
- ۳ مؤخر بر وجود رابطه
- ۴ مستقل از خود رابطه

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

در ارتباط با رابطه‌ی «معلم با دانش‌آموز» کدام گزینه درست است؟

- ۱ رابطه، فرع بر وجود دو طرف است.
- ۲ رابطه، قائم بر هر دو طرف نیست.
- ۳ رابطه، در وجود آن دو برقرار است.
- ۴ رابطه، از سنخ روابط علّی و معلولی است.

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

رابطه‌ی بین علّت و معلول از هر رابطه‌ای عمیق‌تر است؛ زیرا:

- ۱ رابطه‌ی قبل از وجود است.
- ۲ رابطه‌ی بعد از وجود است.
- ۳ رابطه‌ای در خود وجود است.
- ۴ قائم به هر دو طرف است.

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

از نظر کانت، درک اشیا به صورت علّت و معلول است.

- ۱ عادت ذهنی
- ۲ امری عینی
- ۳ امری ذهنی
- ۴ تداعی ذهنی

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

از نظر هیوم، علّت اصلی این‌که ما میان برخی پدیده‌ها، رابطه‌ی علّی و معلولی برقرار می‌کنیم، چه چیزی است؟

- ۱ تکرار پدیده‌ها
- ۲ توالی پدیده‌ها
- ۳ قاعده‌ی عقلی
- ۴ عادت روانی

سوالات و مطالب تالیفی - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

۴ آکوئیناس

۳ بیکن

۲ دکارت

۱ هیوم

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱-دوازدهم

درباره‌ی روابطی که در خود وجود دو طرف برقرار می‌شوند، چه می‌توان گفت؟

۱ طرف دوم هیچ نقشی جز هستی یافتن ندارد.

۲ اگر طرف اول نباشد، احتمالاً طرف دوم موجود نخواهد شد.

۳ تنها در این روابط است که هستی و چیستی داد و ستد می‌شود.

۴ دو طرف بر یکدیگر اثر گذاشته و از یکدیگر اثر می‌پذیرند.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

رابطه‌ی کدام‌یک از موارد با یکدیگر «رابطه‌ی بعد از وجود» است؟

۱ حرارت و انبساط فلز

۲ برادری و اخوت

۳ طلوع خورشید و روشن شدن زمین

۴ علت تامه و معلول

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

اطمینان به «وجود ارتباط میان پدیده‌های طبیعت» و «حتمیت در نظام هستی» به‌ترتیب نتیجه‌ی کدام اصل است؟

۱ علیّت - وجوب علیّ و معلولی

۲ علیّت - سنخیت علیّ و معلولی

۳ سنخیت علیّ و معلولی - علیّت

۴ وجوب علیّ و معلولی - علیّت

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

بیت «جهان چون خط و خال و چشم و ابروست / که هر چیزی به جای خویش نیکوست» نشان‌دهنده‌ی کدام اصل فلسفی است؟

۱ اصل علیّت

۲ ضرورت علیّ و معلولی

۳ واقعیت داشتن جهان

۴ سنخیت میان علت و معلول

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام عبارت درست است؟

۱ درک علت برخی از حوادث، به استفاده از حس و تجربه نیازی ندارد.

۲ از نظر هیوم، ضرورت میان علت و معلول نوعی تداعی در ذهن ایجاد می‌کند.

۳ دکارت معتقد است انسان علت هر معلولی را با درکی فطری، متوجه می‌شود.

۴ همه فیلسوفان توافق دارند که بدون تلاش‌های تجربی، پذیرش علیّت ممکن نیست.

سراسری-انسانی-۱۴۰۱

به اعتقاد هیوم، باور ما به وجود اجسام و علیت، به ترتیب از کجا حاصل می‌شود؟

۱ تجربه - انطباق حسی

۲ حس - عادت روانی

۳ حس - ضرورت فلسفی

۴ شناخت عقلی - تداعی ذهنی

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام مورد درباره‌ی علیت، مورد اشتراک هیوم و فیلسوفان مسلمان است؟

- ۱ دانش بشری متکی بر آن است. ۲ مکتسب از حس و تجربه نیست.
۳ جزء ساختارهای ذهن انسان است. ۴ شرط هرگونه معرفت تجربی است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲) سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

این‌که رابطه‌ی بدون نظم و قاعده قابل تصور نیست، مستقیماً بیان‌گر کدام اصل است؟

- ۱ اصل علیت ۲ اصل سنخیت میان علت و معلول
۳ اصل وجوب علی و معلولی ۴ اصل واقعیت داشتن جهان

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

اگر بپذیریم که: «تعریف دیوانگی این است که کاری یکسان را بارها و بارها انجام دهی و انتظار نتایج متفاوتی داشته باشی.» به کدام گزینه گرایش داریم؟

- ۱ ضرورت میان علت و معلول ۲ وقوع حادثه‌ی غیرمنتظره
۳ وجود علةالعلل ۴ سنخیت میان علت و معلول

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

بی‌اعتباری علوم و عدم تبیین نظم موجود در طبیعت، پیامد انکار کدام اصل است؟

- ۱ سنخیت میان علت و معلول ۲ وجوب علی و معلولی
۳ علیت ۴ قابل شناخت بودن جهان

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

دیوید هیوم

- ۱ برهان نظم را که مبتنی بر تجربه می‌داند، تا حدودی پذیرفته است و از طریق آن یک وجود نامتناهی را ثابت می‌کند.
۲ اثبات یک خالق نامتناهی و یک واجب‌الوجود بالذات را منوط به پذیرش تجربه که ارمغان برهان نظم است، می‌داند.
۳ بر پایه‌ی نگرش تجربی و با نفی رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول، هیچ راهی برای اثبات وجود خدا جز اعتقاد به وجود یک ناظم و مدبر باقی نمی‌گذارد.
۴ براهین عقلی را در اثبات وجود خدا نامعتبر می‌داند؛ زیرا در این صورت برای یافتن مصادیق آن نمی‌توان به تجربه و حس تمسک جست.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

هیوم، دلایل دکارت و دیگر فیلسوفان عقل‌گرا را درباره‌ی خداوند نامعتبر می‌داند، زیرا معتقد است:

- ۱ مهم‌ترین برهان بر اثر وجود خدا، برهان عقل است. ۲ هیچ نوع شناختی مستقل از حس و تجربه وجود ندارد.
۳ این براهین توانایی اثبات واجب‌الوجود بالذات را ۴ برای اثبات خدا، فقط دلایل تجربی از اعتبار برخوردارند.
ندارند.

سراسری-انسانی-دی ۱۴۰۱

کدام گزینه، از نتایج مستقیم پذیرفتن اصل سنخیت علت و معلول نیست؟

- ۱ امکان پژوهش و تحقیق
- ۲ وجود نظم در میان پدیده‌ها
- ۳ امکان پیشگیری از برخی حوادث
- ۴ حتمیت در نظام هستی

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

محتوای کدام بیت با اتفاق به معنای «نفی سنخیت» همخوانی دارد؟

- ۱ از مکافات عمل غافل مشو/ گندم از گندم بروید، جو ز جو
- ۲ بی‌ادب تنها نه خود را داشت بد/ بلکه آتش در همه آفاق زد
- ۳ از هلیله قبض شد، اطلاق رفت/ آب آتش را مدد شد همچو نفت
- ۴ هر چه بر تو آید از ظلمات و غم/ آن ز بی‌باکی و گستاخی است هم

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

وقتی می‌گوییم حرارت باعث انبساط فلز می‌شود، یعنی

- ۱ ابتدا وجود آن‌ها فرض می‌شود؛ بعد، علیت یکی برای دیگری قابل فرض است.
- ۲ بعد از وجود حرارت و انبساط فلز، میان آن‌ها رابطه علیت برقرار می‌شود.
- ۳ فقط عقل می‌تواند وجود رابطه میان آن‌ها را کشف کند.
- ۴ منبسط شدن فلز، ضرورتاً متوقف بر وجود حرارت است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کدام گزینه معنای ضروری و حتمی بودن نظام جهان را بیان می‌کند؟

- ۱ شیء به واسطه علت تامه خود، ضرورتاً موجود می‌شود و با نبود علت تامه خود، ضرورتاً معدوم است.
- ۲ شیء به واسطه وجود علت تامه یا ضرورتاً موجود است یا ضرورتاً معدوم.
- ۳ شیء ممکن‌الوجودی، ذاتاً در حالت تساوی میان وجود و عدم قرار دارد.
- ۴ هیچ ممکن‌الوجودی، خودبه‌خود و بدون علت، به وجود نمی‌آید.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کسی‌که با وجود کم‌حرکی، پرخوری و سایر امور چاق‌کننده می‌خواهد در یک ماه چند کیلو وزن کم کند، «اتفاق» به کدام معنا را پذیرفته است؟

- ۱ اصل علیت
- ۲ غایتمندی حوادث جهان
- ۳ ضرورت علی و معلولی
- ۴ سنخیت علی و معلولی

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کلیت و ضرورت قانون علیت

- ۱ ذاتی این قانون است چون قانون فلسفی است.
- ۲ ناشی از قوانین تجربی است چون اگر علیت نباشد قانونی نیست.
- ۳ ناشی از بدیهیات اولیهی عقلی است چون اگر نباشد تسلسل به وجود می‌آید.
- ۴ باعث ضروری شدن قواعد تجربی است چون تجربه جزئی است و قابل تعمیم نیست.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۷

- ۱ علت مادی - بذر نسبت به جوانه گندم
۲ علت صوری - جوجه نسبت به تخم‌مرغ
۳ علت مادی - جوانه گندم نسبت به بذر
۴ علت صوری - تخم‌مرغ نسبت به جوجه

سوالات گردآوری شده - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

به کدام دلیل است که رابطه‌ی علیت در وجود است و نه فرع بر وجود؟

- ۱ رابطه‌ای است که از بقیه‌ی روابط عمیق‌تر است.
۲ یکی از شروط یک رابطه، فقدان موضوع رابطه در طرف دوم است.
۳ برخلاف دیگر روابط، فقط یک طرف به طرف دیگر نیازمند است نه طرفین به هم.
۴ روابط فرع بر وجود، قائم به طرفین رابطه هستند اما این رابطه به طرف دوم قائم است.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

از نظر فلاسفه ملاک نیازمندی معلول به علت یعنی

- ۱ خصوصیتی که نشان می‌دهد سلسله‌ی علت‌ها باید به یک وجود نامشروط ختم شود.
۲ پیدا کردن موجودات حادث و قدیم و ارتباط آن‌ها با علت‌ها و معلول‌ها.
۳ ویژگی‌ای که بیانگر علت بودن یا معلول بودن یک شیء است.
۴ ریشه‌ی نیاز معلول در هستی خود به علت.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

کدام گزینه بیانگر نتیجه‌ی معرفت‌شناسانه‌ی اصل سنخیت است؟

- ۱ تخلف‌ناپذیری جهان هستی
۲ همیشگی بودن قوانین علوم تجربی
۳ نظام معین و منظم هستی
۴ ضروری بودن قوانین حاکم بر هستی

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

هرگاه علت ناقصه موجود نباشد،

- ۱ علت تامه هم موجود نیست.
۲ علت تامه باید وجود داشته باشد.
۳ معلول می‌تواند باشد می‌تواند نباشد.
۴ معلول در تساوی بین وجود و عدم خواهد ماند.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

حکما طبق اصل علت غایی معتقدند که

- ۱ علت‌العلل و غایت الغایات جهان یکی است.
۲ جهان ماهیتی از اویی و به سوی اویی دارد.
۳ هستی و جهان دارای چهره‌ای دلپذیر است.
۴ واسطه‌ای تکامل موجودات عقول و فرشتگان هستند.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

علم علت بر معلول مستلزم آن است که

- ۱ معلول، مطابق علم علت باشد.
۲ علم علت، مطابق معلول باشد.
۳ معلول و علم، مطابق علت باشند.
۴ علت و معلول، مطابق علم باشند.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۱۰۳ کدام گزینه درباره‌ی رابطه‌ی علیت نادرست است؟

- ۱ علیت میان دو حادثه، قابل رؤیت و مشاهده نیست.
- ۲ تعاقب دو واقعه، حاکی از تأثیر و تأثر میانشان نیست.
- ۳ اگر بنای همه‌ی شناخت‌های بشر تجربه باشد، رابطه‌ای تجربی است.
- ۴ ادراک حسی، توانایی درک علیت بین آتش و سوختن چوب را ندارد.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۱۰۴ کدام گزینه با نظر تجربه‌گرایان (هیوم) درباره‌ی علیت مخالف است؟

- ۱ هرگز در مشاهدات و تجربیات ما دیده نمی‌شود. ۲ رابطه‌ی جعلی و قراردادی است.
- ۳ عادت ذهن از توالی دو حادثه در پی یک‌دیگر است. ۴ اصلی تجربی و ناشی از عادت است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۱۰۵ انکار اصل علیت در فلسفه‌ی جدید غرب، در اصل ناشی از کدام تفکر است؟

- ۱ این‌که علیت چیزی جز تکرار حوادث متوالی نیست. ۲ این‌که هرگز در مشاهدات ما علیت دیده نمی‌شود.
- ۳ اعتقاد به اصل عقلانی به عنوان اصول ذهنی ۴ اعتقاد به تجربه به عنوان مبنای همه‌ی شناخت‌ها.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۱۰۶ کدام گزینه بیانگر اختلاف نظر «علامه‌ی طباطبایی» و «هیوم» است؟

- ۱ اصل علیت را نمی‌توان در تجربه یافت.
- ۲ ذهن انسان به اصل علیت معتقد است.
- ۳ ملاک علیت را تعاقب دو حادثه است.
- ۴ علیت رابطه‌ای است که در آن، وجود، داد و ستد می‌شود.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۱۰۷ کدام گزینه درباره‌ی انکار اصل علیت درست است؟

- ۱ تنها نتیجه‌ی وجودشناسانه دارد. ۲ نفی نخستین اصل فلسفی است.
- ۳ همان نتیجه‌ی نفی علم حضوری را دارد. ۴ به معنای نفی همه‌ی اصولی فلسفی است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

۱۰۸ کدام گزینه بیانگر نظر «هیوم» درباره‌ی علیت است؟

- ۱ فقط در تجربه یافت می‌شود. ۲ یک اصل عقلانی است.
- ۳ بعد از تجربه می‌توان درباره‌ی آن سخن گفت. ۴ رابطه‌ای واقعی اما قراردادی است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

به گفته دقیق، نظم و ترتیب جهان ناشی از اصل است که

- ۱) سنخیت - نسبت به علیت در درجه دوم اهمیت قرار دارد.
- ۲) سنخیت - انکار آن مساوی انکار علیت است.
- ۳) وجوب علی - قرار گرفتن هر موجود در جای خود را واجب می‌شمرد.
- ۴) علیت - تأکید می‌کند علت هر شیء در جای خاص خود ایجاد شده است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

با توجه به دیدگاه هیوم، با مشاهده توالی دو حادثه باید

- ۱) حکم به علت بودن اولی و معلول بودن دومی داد.
- ۲) با استفاده از تجربه، از وجود علیت بین آن دو آگاهی یافت.
- ۳) حکم به تاثیر اولی و متأثر شدن دومی داد.
- ۴) حکم به تقدم اولی و تأخر دومی داد.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

با توجه به نظریه امکان ذاتی

- ۱) منع وجود از ممکنات، ملاک نیاز به علت است.
- ۲) با وجود علت، معلول به نسبتی مساوی با وجود و عدم می‌رسد.
- ۳) آنچه قدیم است، به علت نیازی ندارد.
- ۴) ممتنع‌الوجود، نیازمند به علت نخواهد بود.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

عبارت زیر با کدام گزینه مناسبت بیشتری دارد؟

«با توجه به اینکه بین ورزش و سلامتی ارتباطی منطقی هست، می‌توانیم بگوییم هرکس ورزش بکند بدنی سالم خواهد داشت.»

- ۱) جهان تابع یک نام ضروری و حتمی است.
- ۲) کلیت قوانین نتیجه وجود سنخیت است.
- ۳) بین اجزای جهان پیوستگی وجود دارد.
- ۴) روابط موجودات دارای قطعیت است.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

کدام یک نقدی بر نظرات منکران علیت است؟

- ۱) مشاهده توالی بین حوادث
- ۲) عادت ذهنی مکررات
- ۳) تعاقب حوادث خاص
- ۴) عدم تعلق علیت به واقعیت

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

نمی‌توان گفت که هر معلولی، قطع نظر از علتش، دارد.

- ۱) امکان ذاتی و ماهوی
- ۲) نسبت به وجود عدم حالت تساوی
- ۳) نسبت به وجود، حالت ضروری
- ۴) فقدان وجوب وجودی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ علّیت جزء ساختار ذهن است. ۲ ما جهان را علّی و معلولی می‌فهمیم.
۳ علّیت از ادراک حسی ناشی می‌شود. ۴ علّیت امری سوژکتیو است نه عینی.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ وجود دو طرف رابطه در علّیت، پیش از وجود رابطه است.
۲ وجود رابطه در رابطه‌ی علّیت، پیش از دو طرف رابطه است.
۳ در علّیت، وجود رابطه با وجود دو طرف رابطه هم‌زمان است.
۴ در علّیت، با از بین رفتن رابطه، دو طرف هم‌چنان موجودند.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ تمام هستی و بخشی از واقعیت معلول یا علّیت تحقق می‌یابد.
۲ مطلقاً در هیچ رابطه‌ی دیگری وجود دادوستد نمی‌شود.
۳ اگر علّت نباشد معلول هم نمی‌تواند وجود داشته باشد.
۴ این رابطه نیازمندی معلول به علّت در هستی خود است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ هم‌زمانی دو حادثه ۲ رخداد حادثه بدون علّت ۳ انکار اصل سنخیت ۴ تقدم وجود بر وجوب

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ چیستی وجود ۲ علّت و معلول ۳ چیستی و ماهیت ۴ تمایز هستی و چیستی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ چیستی ۲ ماهیت ۳ هستی ۴ چرایی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ رابطه‌ی قبل از وجود است. ۲ رابطه‌ی بعد از وجود است.
۳ رابطه‌ای در خود وجود است. ۴ قائم به هر دو طرف است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ امتناع ترجیح بلامرجّح ۲ قاعده‌ی علّیت
۳ سنخیت علّت و معلول ۴ وجوب علّی و معلولی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

- ۱ علّیت جزء ساختار ذهن است. ۲ علّیت حاصل توالی پدیده‌هاست.
۳ اصل علّیت اصلی عقلانی است. ۴ علّیت امری سوژکتیو است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

تفاوت اصلی رابطه‌ی علّی با سایر روابط در چیست؟

- ۱ رابطه‌ای پیش از وجود دو طرف رابطه است. ۲ بین معلول و علّت، بعد از وجود دو طرف پدید می‌آید.
۳ چیزی جز نیازمندی معلول به علّت (و بالعکس) نیست. ۴ رابطه‌ای درست در خود وجود علّت و معلول است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

از نظر عموم تجربه‌گرایان، انسان چگونه به رابطه‌ی علّیت میان خورشید و روشنایی پی می‌برد؟

- ۱ درکی که از علّیت دارد را به توالی میان ظهور خورشید و روشنایی روز تعمیم می‌دهد.
۲ انسان از اساس قادر نیست چیزی به نام علّیت را در میان پدیده‌های متوالی ادراک کند.
۳ توالی میان پدیده‌های مختلف و تکرار آن‌ها موجب می‌شود که از روی عادت، به علّیت برسیم.
۴ پس از مشاهده‌ی توالی میان پدیده‌ها و تکرار این امر، به شناخت رابطه‌ی علّیت می‌رسیم.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

کانت اصل علّیت را امری می‌دانست ؛ زیرا می‌گفت:

- ۱ عینی - ساختار ذهن ما به گونه‌ایست که علّیت را نزد خود دارد.
۲ ذهنی - از طریق تجربه است که مفهوم علّیت را در ذهن می‌سازیم.
۳ ذهنی - ساختار ذهن ما به گونه‌ایست که علّیت را نزد خود دارد.
۴ عینی - از طریق تجربه است که مفهوم علّیت را در ذهن می‌سازیم.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

این‌که فیلسوفان مسلمان، با استفاده از اصل «امتناع ترجیح بلامرّجّ» امتناع می‌کنند که «هر حادثه‌ای نیازمند علّت است». بیانگر چیست؟

- ۱ پذیرش قاعده‌ی سنخیت علّت و معلول توسط آن‌ها ۲ عقلانی بودن اصل علّیت و عدم وابستگی به تجربه
۳ وجود روابط علّی و معلولی میان قواعد فلسفی ۴ عدم کاربرد اصل علّیت در حیطه‌ی تجربه و حس

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

سنخیت علّت و معلول به این معناست که:

- ۱ میان علّت و معلول‌های عالم، مناسبات مشابهی برقرار است.
۲ میان هر علّت با معلول خودش مناسبت خاصی حاکم است.
۳ همه‌ی معلول‌ها به علّت واحدی که از سنخ خودشان است ختم می‌شوند.
۴ معلول‌های جهان هستی، همگی با هم دارای سنخیت خاصی هستند.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۱۲۹ اصل سنخیت علت و معلول حاکی از چیست؟

- ۱) نفس ارتباط و پیوستگی موجودات عالم
۲) تخلف‌ناپذیری و حتمیت نظام هستی
۳) عدم تغییر و دگرگونی در قوانین عامل هستی
۴) شناخت واقعیتی مستقل از ذهن آدمی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۱۳۰ عبارت «چون انسان از جهت وجودی فقیر است، به علت نیاز دارد» با دیدگاه کدام فیلسوف تناسب بیش‌تری دارد؟

- ۱) ابن‌سینا
۲) خواجه نصیر
۳) بهمنیار
۴) ملاصدرا

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

۱۳۱ کدام گزینه با دیدگاه دیوید هیوم درباره‌ی دلایل اثبات وجود خداوند سازگار است؟

- ۱) مهم‌ترین برهان فیلسوفان، برهان نظم است که یک ناظم نامتناهی و خالق را اثبات می‌کند.
۲) برهان‌های فیلسوفان الهی توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد.
۳) دلایل گذشتگان همگی مردودند؛ زیرا صرفاً مبتنی بر عقل و مستقل از حس و تجربه هستند.
۴) دلایل دکارت و گذشتگان قابل نقد است، به غیر از برهان نظم که از تجربه گرفته شده است.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۲ بعضی اعتقاد دارند که هنگام عطسه کردن باید کمی صبر کرد و بعد به ادامه کاری پرداخت در غیر این صورت حادثه بدی رخ خواهد داد این دیدگاه با کدام عبارت زیر در تضاد است؟

- ۱) پذیرش اصل علیت زمینه‌ساز نگاهی ویژه به جهان و اشیاء پیرامونی است.
۲) جهان تابع نظامی لایتخلف و ضروری است.
۳) گرگ‌زاده عاقبت گرگ شود.
۴) چه بسا یک علت موجود باشد اما معلول آن پدید نیامده است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۳ براساس نظریه هیوم،

- ۱) اصل علیت یک امر تجربی است، زیرا تجربه مبنای همه شناخت‌های بشر است.
۲) اصل علیت یک امر غیرعقلانی است، زیرا براساس یک عادت ذهنی تحقق می‌یابد.
۳) علیت از عادت ذهنی به تکرار توالی و تعاقب دو حادثه ساخته می‌شود.
۴) علیت رابطه جعلی است که ذهن به محض مشاهده دو امر متعاقب، آن را می‌سازد.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۴ علت آنگاه که وجوددهنده و هستی بخش است، شرط برای تحقق معلول است و هرگاه علت ناقصه موجود نباشد،

- ۱) لازم - حتماً معلول وجود پیدا نخواهد کرد.
۲) لازم و کافی - حتماً معلول وجود پیدا نخواهد کرد.
۳) لازم - شاید معلول وجود پیدا کند.
۴) لازم و کافی - شاید معلول وجود پیدا نکند.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۵ از قانون در استفاده می‌کنیم.

- ۱ علیت - معرفت شهودی
- ۲ یکسان عمل کردن طبیعت - شناخت هر پدیده‌ای
- ۳ علیت - شناخت هر پدیده‌ای
- ۴ معلول‌های خاص علت‌های خاص دارند - شناخت تجربی

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۶ کدام گزینه درست است؟

- ۱ هر معلولی با قطع نظر از علت، امتناع وجود دارد.
- ۲ با وجود علت حالت امکان ذاتی معلول برطرف می‌شود.
- ۳ هر واقعیتی درجهان طبیعت، حالت امکان ذاتی دارد.
- ۴ در ذرات هر معلول، مقداری از ضرورت وجود یافت می‌شود.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۷ کدام گزینه لزوماً درست نیست؟

- ۱ اگر علت تامه موجود باشد، پس علت ناقصه و معلول موجودند.
- ۲ اگر معلول موجود باشد، پس علت تامه و علت ناقصه موجودند.
- ۳ اگر معلول موجود نباشد، پس قطعاً علت تامه و علت ناقصه موجود نیستند.
- ۴ اگر علت ناقصه موجود نباشد، پس علت تامه و معلول موجود نیستند.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۸ با توجه به رابطه علت و معلول، کدام گزینه درست است؟

- ۱ علت چیزی است که وجود معلول متوقف بر آن است و تا نباشد، معلول هم پدید نمی‌آید.
- ۲ معلول در ماهیتش نیازمند علت است، یعنی ماهیتش را از علت می‌گیرد.
- ۳ علیت رابطه‌ای وجودی است، به این صورت که یکی از دو طرف (معلول) به دیگری (علت) وجود می‌دهد.
- ۴ رابطه علیت مانند دوستی است، یعنی ابتدا دو طرف رابطه تصور می‌شوند و سپس علیت میان آن‌ها برقرار می‌شود.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۳۹ با توجه به رابطه علت و معلول، کدام گزینه درست است؟

- ۱ علت چیزی است که وجود معلول متوقف بر آن است و تا نباشد، معلول هم پدید نمی‌آید.
- ۲ معلول در ماهیتش نیازمند علت است، یعنی ماهیتش را از علت می‌گیرد.
- ۳ علت رابطه‌ای وجودی است، به این صورت که یکی از دو طرف (معلول) به دیگری (علت) وجود می‌دهد.
- ۴ رابطه‌ای علیت مانند دوستی است، یعنی ابتدا دو طرف رابطه تصور می‌شوند و سپس علیت میان آن‌ها برقرار می‌شود.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۴۰ کدام گزینه دیدگاه فیلسوفان مسلمان را درباره‌ی علیت بیان می‌کند؟

- ۱ داده‌های تجربی ما مبتنی بر علیت است.
- ۲ از طریق حس و تجربه نمی‌توان پی به علیت برد.
- ۳ همین که دو حادثه کنار هم می‌آیند، نشان‌دهنده‌ی علیت است.
- ۴ برای این‌که علت حوادث طبیعی را بدانیم، باید به عقل خود مراجعه کنیم، نه به تجربه.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۴۱ با پذیرش اصل علیت، وجوب‌بخشی و سنخیت میان علت و معلول، کدام گزینه درست نیست؟

- ۱ اجزای جهان با یک‌دیگر در ارتباط و به هم پیوسته هستند.
- ۲ گرچه ممکن است برخی امور در جهان اتفاقی باشد، اما اصل و اساس جهان بر پایه‌ی نظم و انسجام پدیده‌ها است.
- ۳ نظام هستی تخلف‌ناپذیر و حتمی است.
- ۴ کارهای روزانه‌ی ما با اعتماد به اصل علیت جاری می‌شود.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۴۲ هیوم در تحلیل بحث علیت، رسیدن به کدام مفهوم را با تجربه اساساً غیرممکن می‌داند؟

- ۱ توالی زمانی حوادث
- ۲ تقدم و تأخر میان حوادث
- ۳ کنار هم قرار گرفتن حوادث
- ۴ ضرورت علی میان حوادث

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۴۳ کدام مورد، درباره‌ی رابطه‌ی علیت درست است؟

- ۱ این اصل با حس و تجربه و یا استدلال عقلی قابل درک است.
- ۲ رابطه‌ای وجودی است که یک طرف به طرف دیگر نیازمند است.
- ۳ به دنبال هم آمدن دو حادثه، نشان‌دهنده‌ی رابطه‌ی علیت میان آن‌ها است.
- ۴ بعد از وجود دو طرف رابطه، که یکی «علت» و دیگری «معلول است، آن رابطه برقرار می‌شود.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

۱۴۴ کدام مورد، عبارت را مطابق نظر فیلسوفان مسلمان کامل می‌کند؟
«هنگامی که حرارت فلزی را منبسط می‌کند،»

- ۱ تجربه کشف می‌کند که حرارت، علت انبساط فلز است.
- ۲ حس، انبساط فلز را و تجربه علت منبسط شدن فلز را درک می‌کند.
- ۳ بداهت عقلی حکم می‌کند که فلز به خاطر حرارت منبسط شده است.
- ۴ تجربه حرارت را علت انبساط فلز یافته و اصل علیت را نتیجه می‌گیرد.

سراسری-انسانی-۹۹

۱۴۵ کدام عبارت مفهوم «شانس» در اصطلاح عامیانه را به نحو مناسب‌تری تحلیل می‌کند؟

- ۱ نفی قانون علیّت؛ به این معنی که هر معلولی، از هر علتی صادر می‌شود.
- ۲ عاملی خارج از قانون علیّت که بر روند امور یک شخص تأثیر می‌گذارد.
- ۳ نفی قانون علیّت، به این معنی که میان علت و معلول رابطه‌ی ضروری وجود ندارد.
- ۴ اعتقاد به این‌که در زنجیره‌ی حوادث زندگی، تعیین اهداف نهایی امکان‌پذیر نیست.

سراسری-انسانی-۹۹

۱۴۶ کدام عبارت درست است؟

- ۱ اساس تبدیل یک آزمایش علمی به یک قانون، گرفتن نتایج مشابه در موارد مکرر است.
- ۲ هرگاه نتیجه‌ی یک آزمایش با لفظ «هر» یا «هیچ» بیان شود، تبدیل به یک قانون علمی می‌گردد.
- ۳ هرگاه آزمایش‌های گذشته فرضیه‌ای را تأیید کند، نتایج آزمایش‌های آینده نیز در تأیید آن خواهد بود.
- ۴ کلیّت یک قانون علمی به این معنا است که هم موارد تجزیه شده و هم موارد تجربه نشده را دربر می‌گیرد.

سراسری-انسانی-۹۹

۱۴۷ کدام عبارت درست است؟

- ۱ انسان تعاقب دو حادثه را از طریق تجربه دریافت می‌کند.
- ۲ وجود علیّت میان دو حادثه، دلیل بر تأثیر و تأثر میان آن‌ها نیست.
- ۳ درک قاعده‌ی کلی علیّت، همان علم حضوری نفس به خود و حالات خود است.
- ۴ علیّت قانونی است که انسان، در اثر مشاهدات بسیار حوادث پی‌درپی آن‌را فهمیده است.

سراسری-انسانی-۹۹

۱۴۸ شناسایی خصوصیات هر شیء و درک اثار متفاوت اشیاء معلول پذیرش اصل است و شناخت این آثار گوناگون است.

- ۱ سنخیت - تجربی
- ۲ ضرورت - عقلی
- ۳ اصل ارتباط و پیوستگی - عقلی
- ۴ هدفمند بودن جهان - تجربی

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۹-۹۸

۱۴۹ مصرع زیر دقیقاً اتفاق به کدام معنا را رد می‌کند؟

«چو بد کردی مباش ایمن ز آفات»

- ۱ نفی اصل سنخیت
- ۲ نفی غایت‌مندی
- ۳ نفی علت‌العلل
- ۴ نفی اصل وجود علیّ

کنکورهای خارج از کشور-سراسری-انسانی

۱۵۰ رابطه‌ی علیّت در وجود برقرار می‌شود و تمام هستی با همین رابطه محقق می‌شود.

- ۱ علّت - معلول
- ۲ طرفین - معلول
- ۳ معلول - طرفین
- ۴ معلول - علّت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ -دوازدهم

- ۱ تا معلولی نباشد، علّتی نیز در کار نخواهد بود. ۲ تا رابطه‌ای علّی در کار نباشد، معلولی پدید نمی‌آید.
 ۳ گرچه معلول هست، شاید علّت از بین رفته باشد. ۴ اگر معلولی وجود دارد، قطعاً علّتی نیز در کار است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ - دوازدهم

از نظر ، شناخت قاعده‌ی علّیت تجربه است.

- ۱ صدراییان - مؤخر از ۲ پیروان ابن‌سینا - مؤخر از
 ۳ تجربه‌گرایان - مقدم بر ۴ تجربه‌گرایان - مؤخر از

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ - دوازدهم

از نظر عموم تجربه‌گرایان، انسان چگونه به رابطه‌ی علّیت میان خورشید و روشنایی پی می‌برد؟

- ۱ درکی که از علّیت دارد را به توالی میان ظهور خورشید و روشنایی روز تعمیم می‌دهد.
 ۲ انسان از اساس قادر نیست چیزی به نام علّیت را در میان پدیده‌های متوالی ادراک کند.
 ۳ توالی میان پدیده‌های مختلف و تکرار آن‌ها موجب می‌شود که از روی عادت، به علّیت برسیم.
 ۴ پس از مشاهده‌ی توالی میان پدیده‌ها و تکرار این امر، به شناخت رابطه‌ی علّیت می‌رسیم.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ - دوازدهم

اگر کفه‌ی ترازوی وجود و عدم، برای یک مفهوم، به نفع وجود سنگین شود، معلوم می‌شود که اولاً آن مفهوم است و ثانیاً

- ۱ دارای امکان ذاتی - علّت به او وجوب داده است. ۲ از بیش موجود بوده - نیازمند وجوب علّی خواهد بود.
 ۳ ممکن‌الوجود بالذات - ترجیح بلامرّجّ رخ داده. ۴ ماهیتی امکانی - وجود را برای خودش واجب کرده

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ - دوازدهم

از اعتقاد به اصل وجوب علّی و معلولی می‌توان نتیجه گرفت که:

- ۱ هر حادثه‌ای در طبیعت، به علّت نیاز دارد. ۲ جهان هستی دستگاهی منظم است.
 ۳ ممکن نبود که جهان هستی پدید نیاید. ۴ هر معلولی، علّت خاص خود را دارد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ - دوازدهم

اگر به وجود اتفاق در عالم قائل باشیم و اگر بگوییم نمی‌توان هیچ رخدادی در عالم را پیش‌بینی کرد، به‌ترتیب، کدام اصل فلسفی را نفی کرده‌ایم؟

- ۱ علّیت - سنخیت ۲ علّیت - علّیت ۳ سنخیت - سنخیت ۴ سنخیت - علّیت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ - دوازدهم

موضوع فلسفه چیست؟

- ۱ هستی بما هو هستی ۲ مطلق وجود ۳ کشف علة العلل ۴ مطلق ماهیت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ - دوازدهم

۱۵۸ کدام گزینه درباره تفکر ارسطویی درست است؟

- ۱ ابن سینا آن را زنده کرد.
۲ ابن سینا آن را به اروپا آورد.
۳ فرد متأثر از ابن سینا آن را به اروپا آورد.
۴ از قبل در اروپا جاری و ساری بود.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

۱۵۹ چه تعداد از عبارات زیر برای آکوئیناس قابل گفتن است؟

- الف) متولد قرن ۱۳ پیش از میلاد است.
ب) از راهبان بزرگ مسیحی است.
ج) فلسفه او امروزه نیز به قوت قبل ادامه دارد.

- ۱ صفر ۲ سه تا ۳ دو تا ۴ یکی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹_۰۰ - دوازدهم

۱۶۰ به نظر کدام فیلسوف اروپایی، برهان نظم برای اثبات خالق نامتناهی کافی نیست؟

- ۱ هیوم ۲ دکارت

سوالات امتحانات نهایی متوسطه-دوازدهم-دی ماه ۹۹

۱۶۱ به ترتیب چه تعداد از گزاره‌های صحیح زیر مربوط به اصل سنخیت میان علت و معلول و وجوب علی و معلولی است؟

- الف) توسط منکرانش به کار گرفته نمی‌شود.
ب) آب با رسیدن به دمای صد درجه قطعاً جوش می‌آید.
پ) با ایجاد سد مانع تخریب خانه‌ها توسط سیل می‌شویم.
ت) انکار آن مانند انکار خود اصل علیت است.

- ۱ سه - یک ۲ یک - یک ۳ دو - دو ۴ یک - دو

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹_۰۰

۱۶۲ از نظر هیوم خوردن غذا علت رفع گرسنگی بوده است، زیرا:

- ۱ می‌توان گفت - حس، رابطه‌ی ضروری میان خوردن غذا و رفع گرسنگی را درک می‌کند.
۲ می‌توان گفت - از طریق عقل می‌توان به درک این واقعیت رسید.
۳ نمی‌توان گفت - ما صرفاً توالی دو حادثه را می‌بینیم نه وجودبخشی علت به معلول.
۴ نمی‌توان گفت - راهی به جز عقل برای درک واقعیت‌های جهان نیست.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹_۰۰

۱۶۳ دیدگاه فلاسفه‌ی مسلمان در مورد اصل علیت مبتنی بر کدام رویکرد در معرفت‌شناسی است؟

- ۱ معتبر دانستن ابزار عقل و حس و تجربه برای رسیدن به معرفت
۲ عدم توجه به ابزار حس و تجربه برای رسیدن به شناخت
۳ توجه محض به عقل‌گرایی برای وصول به حقیقت
۴ استفاده از همه‌ی ابزارهای معرفتی برای وصول به معرفت

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹_۰۰

کلیت قوانین تجربی به خاطر اصل است که بیت آن را بیان می‌کند.

- ۱ وجوب علی و معلولی - «باد ما و بود ما از یاد توست / هستی ما جمله از ایجاد توست»
- ۲ سنخیت علت و معلول - «باد ما و بود ما از یاد توست / هستی ما جمله از ایجاد توست»
- ۳ وجوب علی و معلولی - «اگر یک ذره را برگیری از جای / خلل یابد همه عالم سراپای»
- ۴ سنخیت علت و معلول - «اگر یک ذره را برگیری از جای / خلل یابد همه عالم سراپای»

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام گزینه صحیح است؟

- ۱ اگر علت چیزی دارای هستی باشد آن چیز نیز دارای هستی می‌شود.
- ۲ علت به معلول خود امکان می‌دهد.
- ۳ علت به معلول خود وجود می‌دهد سپس آن را واجب می‌کند.
- ۴ معلول با وجود علت خود، امکان ذاتی دارد.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

در رابطه با علیت کدام گزینه درست است؟

- ۱ قائم به وجود دو طرف است.
- ۲ رابطه‌ی جاذبه، رابطه‌ی اتکا و ... از این نوع هستند.
- ۳ آن‌چه معلول از علت طلب می‌کند، هستی‌یابی است.
- ۴ مؤخر از وجود طرفین برقرار نمی‌شود.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

رابطه‌ی علیت از نظر دیوید هیوم

- ۱ چیزی نیست که با عقل و تجربه ادراک شود.
- ۲ همان عادت ذهنی انسان از توالی حوادث است.
- ۳ در اصل وجود خارجی ندارد و ساخته‌ی ذهن است.
- ۴ حاصل تداعی است و شاید خلاف آن پیش بیاید.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

پاسخ هیوم به استدلال تجربه‌گراها درباره رابطه علیت بین طلوع خورشید و روشن شدن زمین در کدام گزینه مطرح است؟

- ۱ ممکن است در صبح یک روز مشاهده کنیم که خورشید طلوع کرده اما زمین روشن نشده است.
- ۲ حس و تجربه فقط می‌تواند اجسام، رنگ‌ها و شکل‌ها را به ما نشان دهد.
- ۳ امر روانی ناشی از توالی باعث اعتقاد به رابطه علیت بین طلوع خورشید و روشن شدن زمین است.
- ۴ تجربه از طریق تداعی بین طلوع خورشید و روشن شدن زمین رابطه ضروری برقرار کرده است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام عبارت درباره‌ی علّیت، مورد اختلاف دکارت و فیلسوفان مسلمان است؟

- ۱ اصلی فطری و بدیهی است.
- ۲ دانش بشری متکی بر آن است.
- ۳ درک آن از طریق تجربه امکان‌پذیر نیست.
- ۴ مصادیق آن بدون تجربه قابل شناخت نیستند.

سراسری-انسانی-۱۴۰۰

- ۱ درک علیّت از طریق حواس امکان‌پذیر نیست.
- ۲ مفاهیمی مانند علیّت، جزء ساختارهای ذهن انسان‌اند.
- ۳ انسان داده‌های حسی را، در قالب‌های ذهنی درک می‌کند.
- ۴ برای درک علیّت، باید هم از حس و هم از عقل استفاده کنیم.

کنکورهای خارج از کشور-سراسری-انسانی

در کدام عبارت، لفظ «باید» نشان‌دهنده‌ی وجوب علی و معلولی است؟

- ۱ برای نماز خواندن باید وضو گرفت.
- ۲ انسان باید راستگو و درستکار باشد.
- ۳ وقتی از مدرسه آمدی باید تکالیفت را انجام دهی.
- ۴ وقتی در قفل نیست و اشکالی وجود ندارد، باید در باز شود.

کنکورهای خارج از کشور-سراسری-انسانی

کدام بیت به سنخیت علت و معلول اشاره ندارد؟

- ۱ از مکافات عمل غافل مشو / گندم از گندم بروید جو ز جو
- ۲ کاشکی هستی زبانی داشتی / تا ز هستان پرده‌ها برداشتی
- ۳ گه بکاری، برنیاید گندمی / مردمی جو، مردمی جو، مردمی
- ۴ چو بد کردی مشو غافل ز آفات / که واجب شد طبیعت را مکافات

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

با توجه به رابطه‌ی علیت نمی‌توان گفت

- ۱ آنچه علت از معلول طلب می‌کند، هستی‌یابی است.
- ۲ آنچه معلول از علت طلب می‌کند هستی‌بخشی است.
- ۳ یک طرف رابطه‌ی علیت خود این رابطه‌ی وجودبخشی است.
- ۴ اگر قائم بر وجود طرفین باشد تحصیل حاصل اتفاق می‌افتد.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

از نظر دیوید هیوم

- ۱ رابطه‌ی علیت تکرار متوالی دو حادثه می‌باشد.
- ۲ رابطه‌ی علیت یک عادت ذهنی از تعاقب پدیده‌ها است.
- ۳ حکم دادن به یک رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول غیرممکن است.
- ۴ اصل علیت یک اصل عقلانی نیست بلکه براساس تجربه ادراک می‌شود.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

- ۱ تجربه علت را در نسبت با معلول تمییز می‌دهد.
- ۲ حس خود رویداد علت و تجربه علت را ادراک می‌کند.
- ۳ عقل انسان است که منشأ وجودبخشی را تشخیص می‌دهد.
- ۴ تجربه مصداق علت و به دنبال آن اصل علت را نتیجه می‌گیرد.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

- به‌ترتیب هر کدام از موارد زیر به طور دقیق ناظر بر کدام اصل از رابطه‌ی علت است؟
- فردی با فشار دادن دکمه‌ی کنترل تلویزیون و روشن نشدن آن مواردی نظیر اتصال برق و سلامت باتری‌های کنترل را بررسی می‌کند.
 - فردی برای موفقیت در کنکور سراسری با مراجعه به رتبه‌های برتر سال‌های گذشته منابع مناسب و برتر هر درس کنکور را جویا می‌شود.

- | | |
|---|---|
| ۱ سنخیت علت و معلول - وجوب علی و معلولی | ۲ سنخیت علت و معلول - سنخیت علت و معلول |
| ۳ وجوب علی و معلولی - سنخیت علت و معلول | ۴ وجوب علی و معلولی - وجوب علی و معلولی |

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام گزینه به مضمون اصل سنخیت علت و معلول اشاره دارد؟

- ۱ هوای ساحل از سر چون حباب پوچ بیرون کن / که چندین کشتی نوح است سرگردان این دریا
- ۲ زمین شوره سنبل برنیارد / در او تخم عمل ضایع مگردان
- ۳ هر دم به خون دیده چه حاجت وضو چو نیست / بی‌طاق ابروی تو نماز مرا جواز
- ۴ یاقوت روان‌بخش تو تا قوت روانست / چشم ز غمت چشمه‌ی یاقوت روانست

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام گزینه بیان‌گر وجه تفاوت نظر هیوم با دیگر فیلسوفان تجربه‌گرا درباره‌ی علت است؟

- ۱ تنها راه موجود برای شناخت واقعیات حس و تجربه است.
- ۲ علت جزء اصول اولیه‌ای است که انسان آن‌را به طور فطری درک می‌کند.
- ۳ اصل علت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید.
- ۴ درک رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول از طریق مشاهده‌ی حسی ممکن نیست.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

در کدام گزینه نمی‌توان مثالی مناسب برای نقض نظریه‌ی هیوم یافت؟

- | | |
|-------------------------|-------------------|
| ۱ طلوع آفتاب و اذان صبح | ۲ رعد و برق |
| ۳ روز و شب | ۴ گرما و تبخیر آب |

سوالات گردآوری شده-سری (۲) سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ به عقیده‌ی دکارت، مفهوم علیّت، هیچ‌گاه بر خارج دلالت نمی‌کند، در حالی‌که به عقیده‌ی ابن‌سینا، واقعاً در خارج، رابطه‌ی علیّت وجود دارد.
- ۲ دکارت، مفهوم علیّت را فطری و مادرزادی می‌دانست، ولی به نظر ابن‌سینا، انسان به‌طور مادرزادی در بدو تولد، هیچ درکی از علیّت ندارد.
- ۳ ابن‌سینا، مفهوم علیّت را جزء ساختارهای ذهن انسان می‌دانست، اما دکارت، هیچ‌گاه آن را جزء ساختارهای ذهن انسان تلقی نمی‌کرد.
- ۴ به نظر ابن‌سینا، مصادیق علیّت، بدون تجربه

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

با توجه به دیدگاه‌های فیلسوفان غربی و فلاسفه‌ی مسلمان درباره‌ی «منشأ درک و پذیرش رابطه‌ی علیّت»، کدام مطلب را نمی‌توان برداشت کرد؟

- ۱ به عقیده‌ی فلاسفه‌ی مسلمان، رابطه‌ی علیّت اصولاً ریشه در اصل عدم اجتماع و ارتفاع نقیضین دارد.
- ۲ به نظر برخی فیلسوفان غربی، درک علیّت از طریق هیچ منبعی امکان‌پذیر نیست و همه‌ی منابع از درک رابطه‌ی علیّت، ناتوان‌اند.
- ۳ همه‌ی فیلسوفان غربی، نظرات مشابهی درباره‌ی منشأ درک و پذیرش اصل علیّت توسط انسان ارائه کرده‌اند.
- ۴ به عقیده‌ی همه‌ی فلاسفه‌ی مسلمان، علیّت قابل درک است و منبع درک آن عقل است، نه حس و تجربه.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

از دقت در عبارت «برخی افراد گاهی بدون این که دقت کنند، در زندگی خود، باوری را که مبنای آن یک مغالطه است، پذیرفته و براساس آن تصمیم می‌گیرند و عمل می‌کنند» کدام مفهوم مستفاد می‌گردد؟

- ۱ بین دو مفهوم کلی «باور» و «مغالطه»، رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق برقرار است، زیرا مفهوم باور اعم از مغالطه است.
- ۲ میان دو مفهوم کلی «مغالطه» و «باور»، رابطه‌ی تساوی برقرار است، چون می‌توان گفت که هر مغالطه‌ای باور است.
- ۳ میان دو مفهوم کلی «مغالطه» و «باور»، رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق برقرار است، چون مفهوم باور اخص از مغالطه است.
- ۴ بین دو مفهوم کلی «باور» و «مغالطه»، رابطه‌ی عموم و خصوص من‌وجه برقرار است، زیرا مفهوم مغالطه‌ی از جهتی اعم و از جهتی اخص است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام مورد تصویر مناسب‌تری از تفاوت اندیشه و نظر فیلسوف واقعی با عموم مردم درباره‌ی مسائل بنیادی فلسفی ارائه نمی‌دهد؟

- ۱ تفکر جدی و بهره‌گیری از روش درست
- ۲ محصور نبودن در توهمات خود و ارائه‌ی نظرات مختلف
- ۳ بنا نکردن عقیده بر پایه‌ی خیالات، تبلیغات و تعصب
- ۴ استفاده از تفکر و تعقل، به جای تقلید و دنباله‌روی از دیگران

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

واکنش افراد متفکر و اندیشمند نسبت به افکار، عقاید و عادات‌هایی که افراد یک جامعه، آن‌ها را بدون پشتوانه‌ی عقلی و منطقی محکم، قبول کرده‌اند، در کدام گزینه به درستی بیان نشده است؟

- ۱) مورد نقد و ارزیابی قرار دادن آن افکار و عقاید
- ۲) مخالفت با آن افکار در صورت عدم انطباق با عقل و استدلال
- ۳) تأثیرگذاری عاطفی و ایجاد انگیزه جهت کنار گذاشتن آن عقاید
- ۴) تلاش جهت آگاه ساختن مردم نسبت به افکار باطل

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

محوری‌ترین هدف تمثیل غار افلاطون کدام مورد است؟

- ۱) تبیین تدریجی بودن کسب حقیقت در معرفت‌شناسی بشری
- ۲) نقش تفکر و اندیشه در معرفت یقینی و رهایی از عادات
- ۳) تقسیم عالم هستی به دو بخش عالم محسوس و عالم معقول
- ۴) نقش فلسفه در هدایت انسان به سمت آزادی حقیقی

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام توصیف از رابطه‌ی علیت درست نیست؟

- ۱) رابطه‌ای وجودی است.
- ۲) محتمل است اولین دلیل اندیشه‌ی بشر باشد.
- ۳) زبان حاکی از فهم ذهنی آن است.
- ۴) رابطه‌ای قائم به طرفین است.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

در کدام گزینه براساس اصل سنخیت میان علت و معلول عمل شده است؟

- ۱) درمان سرطان کبد با انرژی‌درمانی
- ۲) کشف فرمول واکسن کرونا برای درمان آن
- ۳) کسب ثروت با فنگ‌شویی (چیدمان منزل به سبک چین باستان)
- ۴) کسب رتبه‌ی تک رقمی کنکور با روزی دو ساعت تصویرسازی ذهنی

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

همه‌ی گزینه‌های زیر از جمله پیامدهای عدم وجود اصل وجوب علی و معلولی است؛ به جز گزینه‌ی

- ۱) حالت معلول می‌تواند در زمان وجود و عدم وجود علت یکسان باشد.
- ۲) با فرض تحقق علت، معلول ضرورتاً موجود نمی‌شود.
- ۳) امکان ذاتی شیء به تنهایی برای موجود شدنش کافی است.
- ۴) این امکان وجود دارد که معلول از علت خویش تخلف کند.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

دیوید هیوم درباره‌ی علیت می‌گوید: آنچه ما از طریق حس و تجربه ادراک می‌کنیم است.

- ۱) عادت روانی
- ۲) توالی پدیده‌ها
- ۳) رابطه‌ی علیت
- ۴) تداعی ذهنی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱-دوازدهم

- ۱ علّیت - پشتوانه‌ی عقلی
 ۲ سنخیت - ضرورت وجودی
 ۳ علّیت - ضرورت وجودی
 ۴ سنخیت - پشتوانه‌ی عقلی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

- ۱ چیزی که وجود معلول از آن جدا نمی‌شود.
 ۲ چیزی که معلول در هستی خود به آن نیازمند است.
 ۳ چیزی که در هستی معلول ساری و جاری است.
 ۴ چیزی که در هستی خود به چیز دیگری نیازمند است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

نظام حاکم بر روابط بین علّت‌ها و این‌که جهان هستی دستگاه منظمی است که هر جزء آن جایگاه به خصوص دارد، بیان‌گر کدام اصل است؟

- ۱ مغایرت وجود و ماهیت
 ۲ تقدم وجوب بر وجود
 ۳ سنخیت علّت و معلول
 ۴ ضرورت علّت و معلول

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

- ۱ رابطه‌ی علّیت، کهن‌ترین و مهم‌ترین اصل فلسفی به شمار می‌آید که همه‌ی تحقیقات علمی بر پایه‌ی آن استوار است.
 ۲ در رابطه‌ی علّیت، وجودبخشی مطرح است، برخلاف سایر روابط که در آن‌ها هستی هیچ‌گاه داد و ستد نمی‌شود.
 ۳ رابطه‌ی علّیت، رابطه‌ای است که هم‌زمان با وجود دو طرف رابطه به وجود می‌آید، یعنی تحقق رابطه، هم‌زمان با وجود علّت و معلول است.
 ۴ در سایر روابط که به آن‌ها روابط غیرعلّی می‌گوییم، قبل از تحقق رابطه با از بین رفتن یک طرف، طرف دیگر، از بین نمی‌رود.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کلیت حاکم بر قوانین علمی به پذیرش اصل وابسته است و عبارت «آفتاب روشنایی می‌دهد» به اصل اشاره می‌کند و شناسایی آثار و معلول‌های هر علّتی از طریق امکان‌پذیر است.

- ۱ سنخیت علّت و معلول - علّیت - استدلال‌های عقلی محض
 ۲ علّیت - وجوب علّی و معلولی - تجربه و مشاهده
 ۳ علّیت - علّیت - استدلال‌های عقلی محض
 ۴ سنخیت علّت و معلول - سنخیت علّت و معلول - تجربه و مشاهده

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

از نظر فیلسوفان مسلمان، اصل «امتناع ترجیح بلامرّج» از اصل به دست می‌آید.

- ۱ امتناع اجتماع و ارتفاع دو نقیض
 ۲ سنخیت علّت و معلول
 ۳ مغایرت وجود و ماهیت
 ۴ علّت و معلول

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

- ۱) صدق و کذب همزمان دو قضیه
۲) تناقض میان دو قضیه‌ی صادق و کاذب
۳) باور به درستی دو قضیه‌ی نقیض
۴) صدق همزمان و کذب همزمان دو نقیض

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ -دوازدهم

پرسش از امور، بازتاب‌دهنده‌ی قاعده‌ی علّیت است که

- ۱) چیستی - حتی در ذهن کودکان نیز ایجاد می‌شد.
۲) چرایی - مغایرت وجود و ماهیت را مشخص می‌کند.
۳) چرایی - در تبیین ذهنی نیازمند استدلال است.
۴) چیستی - کهن‌ترین مسئله‌ی فلسفی تاریخ اندیشه است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ -دوازدهم

تفاوت اصلی رابطه‌ی علّی با سایر روابط در چیست؟

- ۱) رابطه‌ای پیش از وجود دو طرف رابطه است.
۲) بین معلول و علّت، بعد از وجود دو طرف پدید می‌آید.
۳) چیزی جز نیازمندی معلول به علّت (و بالعکس) نیست.
۴) رابطه‌ای درست در خود وجود علّت و معلول است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ -دوازدهم

کدام گزینه نشان‌دهنده‌ی اجتماع دو نقیض است؟

- ۱) چیزی بتواند چیز دیگری را به وجود آورد.
۲) چیزی فاقد توان به وجود آوردن چیز دیگری باشد.
۳) چیزی خودش به خودش وجود داده باشد.
۴) هیچ‌چیزی از هیچ‌چیزی پدید نیامده باشد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ -دوازدهم

از نظر فیلسوفان مسلمان، اگر علّتی به حادثه‌ای وجود نداده باشد، برابر با این است که

- ۱) میان وجود و عدم ترجیحی صورت نگرفته باشد.
۲) ترجیحی برای ضرورت وجود، حاصل نشده باشد.
۳) حادثه بدون مرّجّ، ترجیح وجودی یافته باشد.
۴) هیچ‌گاه ترجیح بلامرّجّ صورت نگرفته باشد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ -دوازدهم

سنخیت علّت و معلول به این معناست که:

- ۱) میان علّت‌ها و معلول‌های عالم، مناسبات مشابهی برقرار است.
۲) میان هر علّت با معلول خودش مناسبت خاصی حاکم است.
۳) همه‌ی معلول‌ها به علّت واحدی که از سنخ خودشان است ختم می‌شوند.
۴) معلول‌های جهان هستی، همگی با هم دارای سنخیت خاصی هستند.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ -دوازدهم

اصل سنخیت علّت و معلول حاکی از چیست؟

- ۱) نفس ارتباط و پیوستگی موجودات عالم
۲) تخلف‌ناپذیری و حتمیت نظام هستی
۳) عدم تغییر و دگرگونی در قوانین عالم هستی
۴) شناخت واقعیتی مستقل از ذهن آدمی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱ -دوازدهم

با توجه به دو بیت زیر، کدام مفهوم فلسفی، زمینه‌ی پذیرش می‌یابد؟
 «جهان چون خط و خال و چشم و ابروست / که هر چیزی به جای خویش نیکوست
 اگر یک ذره را بر گیری از جای / خلل یابد همه عالم سراپای»

۱ اصل سنخیت علت و معلول، به این معنی که از علت‌های خاص، معلول‌های خاص نتیجه می‌شود.

۲ اصل تقدم وجوب بر وجود؛ به این معنا که هر ممکن‌الوجودی برای پیدایش، باید ابتدا وجوب بیابد.

۳ اصل تقدم وجوب بر وجود، به این معنی که وجود تا به مرحله‌ی ضرورت نرسد، وجود پیدا نمی‌کند.

۴ اصل علیت و معلولیت، به این معنی که هر ممکنی به علتی نیاز دارد که وجوب‌دهنده به آن باشد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱-دوازدهم

به ترتیب، کدام مورد درباره‌ی مفاهیم ذهنی انسان و کدام‌یک درباره‌ی پدیده‌های خارج به کار می‌رود و هر کدام به ترتیب، به چه جنبه‌ای اشاره می‌کنند؟

۱ دلیل - علت - وجودی - معرفتی

۲ علت - دلیل - معرفتی - وجودی

۳ علت - دلیل - وجودی - معرفتی

۴ دلیل - علت - معرفتی - وجودی

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

عبارت «بنابر آنچه تاکنون تجربه کرده‌ایم، علت‌های خاص، معلول‌های خاص خود را دارند و نمی‌توانیم این اصل را به علت‌هایی که تجربه نکرده‌ایم، تعمیم دهیم.» بیانگر دیدگاه چه کسانی بوده و درباره‌ی کدام اصل است؟

۱ کسانی که تجربه‌گرایی محض هستند - اصل سنخیت علت و معلول

۲ برخی از عقل‌گرایان اروپایی و عموم فیلسوفان مسلمان - اصل سنخیت علت و معلول

۳ کسانی که تجربه‌گرایی محض هستند - اصل وجوب علی و معلولی

۴ برخی از عقل‌گرایان اروپایی و عموم فیلسوفان مسلمان - اصل وجوب علی و معلولی

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

با توجه به اصل وجوب علی و معلولی درباره‌ی رابطه‌ی وجود و وجوب نمی‌توان گفت

۱ وجوب معلول بر وجود معلول مقدم است.

۲ وجود علت بر وجوب معلول مقدم است.

۳ وجوب معلول مقدم بر وجود علت است.

۴ وجوب معلول متوقف بر وجود علت است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام گزینه درباره‌ی تفاوت اساسی دیدگاه موافقان علت نخستین و علت‌العلل با مخالفان آن، گزاره‌ی صحیحی را بیان نمی‌کند؟

۱ موافقان علت نخستین و علت‌العلل، اتفاق به معنی نبودن غایت و هدف خاص در حرکات و نظم جهان را انکار می‌کنند.

۲ دیدگاه مخالفان علت نخستین و علت‌العلل، مستقیماً با انکار اتفاق به معنی حوادث بدون هدف و انکار ضرورت علی همراه است.

۳ دیدگاه مخالفان علت نخستین و علت‌العلل، با انکار غایتمندی زنجیره‌ی حوادث و اتفاقی بودن فرآیندهای تکاملی در جهان همراه است.

۴ دیدگاه مخالفان علت نخستین و علت‌العلل، ضرورتاً به قبول یک غایت و هدف نهایی برای اشیاء و پدیده‌های جهان منجر می‌شود.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

داوطلبی که معتقد است برای قبولی در رشته‌ی حقوق دانشگاه‌های برتر باید هر روز تعداد زیادی تست را حل و تحلیل نماید و ...؛ اگر تمام این کارها را انجام دهد محال است در کنکور، به نتیجه‌ی دلخواهش نرسد؛ به ترتیب به کدام موارد باور دارد؟

- ۱) ضرورت علّی و معلولی، سنخیت میان علت و معلول
- ۲) تحقق معلول با تحقق علت تامه، ضرورت علّی و معلولی
- ۳) سنخیت میان علت و معلول، وجوب علّی و معلولی
- ۴) سنخیت میان علت و معلول، وجود قانون‌مندی بین پدیده‌ها

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱

با توجه به دیدگاه هیوم، با مشاهده‌ی توالی دو حادثه باید

- ۱) حکم به علت بودن اولی و معلول بودن دومی داد.
- ۲) با استفاده از تجربه، از رابطه‌ی ضروری بین آن دو آگاهی یافت.
- ۳) حکم به تأثیر اولی و متأثر شدن دومی داد.
- ۴) حکم به تقدم اولی و تأخر دومی داد.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱

کدام عبارت درباره‌ی اصل علیّت از دیدگاه فیلسوفان مسلمان، درست است؟

- ۱) اصلی بدیهی است یعنی انسان از آن درکی فطری دارد. ۲) نتیجه‌ی وجود نظم و هماهنگی در طبیعت است.
- ۳) از طریق روش حسی و تجربی قابل درک است. ۴) هرشناخت تجربی مبتنی بر پذیرش آن است.

دوازدهم—سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱

رابطه‌ی علیّت، همان نیازمندی است و انکار آن مستلزم است.

- ۱) دو طرفِ رابطه به یکدیگر - نفی هر نوع رابطه میان اشیا
- ۲) دو طرفِ رابطه به یکدیگر - ضدّفه و اتّفاق در جهان
- ۳) هستی معلول به علّت - ضدّفه و اتّفاق در جهان
- ۴) هستی معلول به علّت - نفی شکاکیت و سفسطه

دوازدهم—سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱

- ۱ معلول با صرف نظر از علت خود، امکان ذاتی دارد؛ اما غیرممکن است که با وجود علت تامه یا ناقصه، بر حالت امکان ذاتی باقی بماند.
- ۲ هیچ فیلسوفی وجود ندارد که وقوع اتفاقی حوادث را امکان پذیر بداند؛ به عبارت دیگر، همگی باور دارند که میان هر حادثه با علل آن، رابطه ضروری برقرار است.
- ۳ اگر فیلسوفی معتقد باشد که اصل سنخیت از طریق تجربه به دست می آید، نمی تواند وقوع اتفاق - به معنای نفی اصل سنخیت - را در حوادث بعدی، غیرممکن بداند.
- ۴ هرچند هیوم معتقد است رابطه ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست، اما در نهایت از یک راه تجربی آن را تبیین می کند؛ یعنی اصل علیت را تجربی می داند.

سراسری-انسانی-۱۴۰۱

۲۱۳ نظریه فیلسوفان مسلمان درباره عقلی بودن اصل علیت، به کدام سؤال پاسخ می دهد؟

- ۱ ذهن چگونه از تجربه، به رابطه علیت پی می برد؟
- ۲ انسان چگونه رابطه علیت را درک کرده است؟
- ۳ چرا پدیده ها خودبه خود به وجود نمی آیند؟
- ۴ ذهن چگونه رابطه علیت را می سازد؟

کنکورهای خارج از کشور-سراسری-انسانی

۲۱۴ در کدام عبارت، مفهوم «ضرورت علی و معلولی» وجود دارد؟

- ۱ اگر این گیاه، آب و خاک و نور کافی و تمام شرایط مناسب را داشته باشد، باید رشد کند.
- ۲ برای برنده شدن در مسابقه، باید کد را به این شماره پیامک کنید.
- ۳ اگر می خواهی نماز بخوانی، باید رو به قبله بایستی.
- ۴ باید خوب غذا بخوری تا زودتر رشد کنی.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

۲۱۵ درباره درستی کدام عبارت، هیوم و فیلسوفان مسلمان اتفاق نظر دارند؟

- ۱ توالی یا همزمانی دو پدیده، نمی تواند نشانگر رابطه علیت میان آنها باشد.
- ۲ اصل علیت، یک اصل عقلی و غیرتجربی است.
- ۳ اعتقاد به علیت ناشی از یک عادت ذهنی است.
- ۴ ملاک درستی هر تجربه، اصل علیت است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

۲۱۶ بر اثر رواج کدام دیدگاه در میان فیلسوفان اروپایی، اثبات اموری همچون حقیقت معنوی انسان، ناممکن محسوب شد؟

- ۱ عقل فقط هنگامی که با روش حسی و تجربی وارد عمل شود، به واقعیت دست می یابد.
- ۲ عقل دارای توانایی هایی مانند درک بدیهیات عقلی، استدلال عقلی محض و تجربی است.
- ۳ عقل، صرفاً یک دستگاه تفکر در انسان است که می تواند ابزار شناخت قرار گیرد.
- ۴ رد و اثبات این امور در حوزه عقل منطقی و استدلالی قرار دارد، نه عقل تجربی.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ بخشی از شناخت‌های ما ذاتی و مقدم بر هر نوع تجربه‌ای هستند.
- ۲ هرگونه ادراک غیرمبتنی بر حسن نامعتبر است و خدا نه تجربه‌پذیر است نه قابل اثبات.
- ۳ عقل ما می‌تواند ادراک مستقل از حس و تجربه داشته باشد.
- ۴ مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی، برهان نظم است که تجربه اساساً دخالتی در آن ندارد.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام گزینه به اصل متفاوتی اشاره می‌کند؟

- ۱ علت‌ها، معلول‌های خود را از حالت امکانی خارج می‌کنند و وجود را برای آن‌ها ضروری می‌نمایند.
- ۲ همه‌ی انسان‌ها از شیء الف که ویژگی خاصی دارد، باید آثار متناسب با خودش را انتظار داشته باشند.
- ۳ این‌که چه چیزی، علت چه چیزی است را انسان‌ها باید از طریق تجربه و مشاهده به دست بیاورند.
- ۴ چون سیل باعث تخریب خانه‌ها می‌شود، با ایجاد سد، مانع سیل می‌شویم تا اثر سیل اتفاق نیفتد.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

با پذیرش کدام اصل فلسفی، از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی‌آید و لازمه و نتیجه‌ی آن اصل کدام است؟

- ۱ سنخیت علت و معلول - قانونمندی‌های معین میان دسته‌های مختلف پدیده‌ها
- ۲ اصل علت - ارتباط و پیوستگی میان هر شیء و منشأ پیدایش آن
- ۳ وجوببخشی علت به معلول - تخلف‌ناپذیری، ضرورت و حتمیت در نظام هستی
- ۴ سنخیت علت و معلول - جایز بودن پیدایش هر چیزی از هر چیز دیگر

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

اگر در بازی‌های مقدماتی پلی‌آف جام جهانی ۲۰۲۲ بین دو تیم فوتبال پرتغال و ایتالیا، رونالدو اتفاقی، مسی را در رختکن تیم پرتغال ببیند، این موضوع با کدام معنا از معانی اتفاق تناسب دارد؟

- ۱ نفی ضرورت میان پدیده‌ها و علل آن‌ها
- ۲ انکار سنخیت میان اشیاء و آثار آن‌ها
- ۳ انکار هدفمندی و غایت خاص در حوادث جهان
- ۴ وقوع و رخداد حوادث پیش‌بینی‌نشده

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

زمانی‌که با تزریق واکسن کرونا در برابر بیماری مصونیت نسبی پیدا می‌کنیم، بنابر نظر فیلسوفان مسلمان کدام گزینه درست است؟

- ۱ از طریق قواعد عقلی، علت بودن واکسن در ایمنی علیه عامل بیماری‌زا را به دست می‌آوریم.
- ۲ کشف علت بودن واکسن و معلولیت آماده شدن سیستم ایمنی بدن علیه ویروس، از طریق تجربه است.
- ۳ برای اینکه این واکسن‌ها کشف شود، نیازی به ادراک اصل امتناع اجتماع نقیضین نیست.
- ۴ از طریق تجربه به علت بودن واکسن و معلولیت ایمنی بدن علیه ویروس می‌رسیم و به علت باور می‌یابیم.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام یک از موارد زیر از ویژگی‌های اصل وجوب علی و معلولی نیست؟

- ۱ حتمیت جهان هستی
- ۲ تخلف‌ناپذیری موجودات جهان
- ۳ اثبات اثر در جهان هستی
- ۴ وجود نظم عام در جهان

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

«اگر آب را بنوشیم و عطشمان برطرف نشود در خالص بودن و پاک بودن آن شک می‌کنیم.» کدام گزاره درباره‌ی این عبارت صحیح نیست؟

- ۱ قطعاً اصل علیت را نیز قبول داریم. ۲ گواهی بر وجود حتمیت در جهان است.
۳ امکان ندارد آب را بنوشیم و تشنگی رفع نشود. ۴ پشتوانه‌ای برای قانون‌مندی جهان است.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام گزینه درباره‌ی علیت درست نیست؟

- ۱ علت لزوماً از لحاظ زمانی بر معلول تقدم ندارد. ۲ علیت مؤخر از اصل شناخت واقعیت است.
۳ اصل علیت ممکن است با یک طرف ایجاد شود. ۴ تمام هستی یک طرفه به دیگری وابسته است.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

چند مورد از موارد زیر در خصوص رابطه‌ی علیت نادرسست است؟

- رابطه‌ی میان علت و معلول رابطه‌ای قائم به طرفین است.
- احتمالاً نخستین مسئله‌ای که فکر بشر را به خود متوجه ساخته، چرایی این رابطه است.
- در این رابطه یک طرف همواره نیازمند است و طرف دیگر هیچ نیازی به غیر ندارد.
- باید توجه داشت که رابطه‌ی بین علت و معلول از سنخ روابط ماهوی نیست.
- کاربرد واژه‌ی علیت در زندگی روزمره، بازتابی از کلمه‌ی «چرا» در زبان است.

- ۱ دو ۲ سه ۳ چهار ۴ پنج

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام گزینه درباره‌ی نظریات پیرامون ادراک قانون علیت صحیح است؟

- ۱ از نظر دکارت انسان به طور فطری مصادیق علیت را تصدیق می‌کند.
۲ از نظر تجربه‌گرایان انسان با حس به رابطه‌ی ضروری علت و معلول حکم می‌کند.
۳ از نظر دیوید هیوم رابطه‌ی علیت همان تکرار و تعاقب حوادث تکرارشونده می‌باشد.
۴ از نظر فیلسوفان مسلمان قاعده‌ی علیت بدیهی نیست، اما انکار آن نقض بدیهیات را در پی دارد.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام مورد، عبارت را هماهنگ با نظر تجزیه‌گرایان و به درستی کامل می‌کند؟
«انسان بارها مواردی مانند سوختن چوب پس از آتش گرفتن یا روشنی زمین پس از طلوع خورشید را مشاهده کرد و ...»

- ۱ تصور کرده است که میان این‌گونه پدیده‌های متوالی، رابطه‌ای تخلف‌ناپذیر وجود دارد.
۲ متوجه شده است که میان برخی پدیده‌ها، نوعی رابطه‌ی ضروری برقرار است که آن را علیت می‌نامیم.
۳ نتیجه گرفته است که کشف پدیده‌های متوالی، فقط از طریق تجربه و آزمایش امکان‌پذیر است.
۴ کشف کرده که اصل علیت، مصادیقی دارد مانند سوختن چوب در آتش یا روشنی زمین در اثر طلوع خورشید

سراسری-انسانی-دی ۱۴۰۱

کدام گزینه نمی‌تواند عبارت زیر را به درستی تکمیل کند؟

«از نظر هیوم اصل علیت»

- ۱ حاصل عادت ذهنی است. ۲ صرفاً توالی و تعاقب پدیده‌ها است.
۳ یک باور راسخ در وجود ما است. ۴ توجیهی تجربه‌گرایانه ندارد.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ یکسان عمل کردن طبیعت - علیت
 ۲ درستی روش تجربه - قابل شناخت بودن طبیعت
 ۳ واقعیت داشتن جهان - قابل شناخت بودن طبیعت
 ۴ واقعیت داشتن جهان - علیت

آزمونهای گزینه ۲ - دوازدهم - سال تحصیلی ۹۷-۹۸

کدام عبارت درست است؟

- ۱ تمام فیلسوفان تجربه‌گرا، اصل علیت را اصلی حسی و تجربی می‌دانند.
 ۲ رابطه علیت رابطه‌ای وجودی است؛ مانند رابطه اجزای یک ساعت.
 ۳ کلمه «چرا» بازتابی از درک رابطه علیت در ذهن انسان‌هاست.
 ۴ تنها مسئله کهن در فلسفه، مسئله علت و معلول است.

- دوازدهم - سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

به ترتیب کدام فرد یا گروه، منشأ پذیرش رابطه علیت را «فطری» و «حالت روانی» می‌دانند؟

- ۱ دکارت - هیوم
 ۲ فیلسوفان مسلمان - هیوم
 ۳ دکارت - تجربه‌گرایان
 ۴ فیلسوفان مسلمان - فیلسوفان تجربه‌گرا

- دوازدهم - سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کدام گزینه، عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«اصل ضرورت‌بخشی علت به معلول، یعنی»

- ۱ هر معلول از علتی مخصوص به خود صادر می‌شود و هر علتی معلول خاص خود را دارد.
 ۲ با آمدن علت تا مه، معلول از حالت امکان ذاتی خارج شده، وجودش واجب می‌شود.
 ۳ معلول مانند یک ترازو است که دو کفه آن در حالت تعادل قرار دارند.
 ۴ بعد از وجود معلول، علت به آن وجوب و ضرورت می‌بخشد.

- دوازدهم - سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کدام عبارت درباره رابطه علیت، نادریست است؟

- ۱ تمام هستی و واقعیت معلول، با این رابطه تحقق می‌یابد.
 ۲ قائم به دو طرف رابطه، یعنی «علت» و «معلول» است.
 ۳ یک طرف به طرف دیگر وجود و هستی می‌بخشد.
 ۴ از روابط دیگر میان اشیاء عمیق‌تر است.

- دوازدهم - سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کدام عبارت با معنای تخلف‌ناپذیر بودن نظام هستی ارتباط مستقیم ندارد؟

- ۱ شیء یا ضرورتاً موجود است به واسطه وجود علت تامه آن و یا ضرورتاً معدوم است به واسطه نبود علت تامه آن.
- ۲ هر چیزی که موجود شده، در یک نظام قطعی و ضروری وجود یافته است.
- ۳ با وجود علت (تامه)، وجود معلول ضرورت می‌یابد و موجود می‌شود.
- ۴ فقط خداوند واجب‌الوجود است و ماسوی الله، ممکن‌الوجود هستند.

-دوازدهم- سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

با حذف کدام اصل فلسفی، ارتباط موجودات و حوادث جهان هستی، آشفته و مغشوش می‌شود؟

- ۱ قاعده علیت
- ۲ مغایرت وجود و ماهیت
- ۳ سنخیت علی و معلولی
- ۴ وجوب علی و معلولی

-دوازدهم- سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

در کدام عبارت «وجوب‌بخشی علت به معلول» بیان شده است؟

- ۱ هر شب قبل از خواب باید دندان‌های خود را مسواک بزنید.
- ۲ اگر ماشین ایرادی نداشت، باید می‌توانستی آن را بفروشی.
- ۳ باید در آزمون قبول شوی وگرنه به مسافرت نمی‌رویم.
- ۴ اگر مشکلی وجود نداشته باشد، باید این بذر رشد کند.

-دوازدهم- سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کدام عبارت، مورد پذیرش هیوم و کانت است؟

- ۱ باید از تجزیه‌های معنوی درونی، برای باور به وجود خدا استفاده کرد.
- ۲ اثبات وجود خداوند با دلایل عقلی و فلسفی امکان‌پذیر نیست.
- ۳ با پذیرش خداوند، زندگی انسان معنای متعالی پیدا می‌کند.
- ۴ عقل، ادراک حسی مستقل از حس و تجربه ندارد.

-دوازدهم- سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

کدام عبارت با نظریه‌ی فطری بودن قاعده‌ی علیت سازگار است؟

- ۱ بعد از شکل‌گیری ذهن و درک اصل امتناع اجتماع نقیضین، وقتی کودک صدایی می‌شنود، به دنبال منشأ صدا برمی‌آید.
- ۲ انسان از طریق حس، توالی یا همزمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند و رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول را درمی‌یابد.
- ۳ بر اثر تکرار حوادث متوالی، در ذهن انسان چنین منعکس می‌شود که میان آن‌ها رابطه‌ی ضروری علیت وجود دارد.
- ۴ اصل علیت جزو اصول اولیه‌ای است که هر انسانی با درکی از آن متولد می‌شود.

-دوازدهم- سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ قبول خداوند، پشتوانه‌ی اختیار و اراده‌ی انسان، مسئولیت‌پذیری او و تکیه‌گاه اصول اخلاقی مورد قبول او است.
- ۲ تصوّر انسان از یک موجود نامتناهی ازلی و ابدی نمی‌تواند از خود انسان یا هر موجود متناهی دیگر باشد.
- ۳ جهان دارای نظم است و هر نظامی دارای ناظم است، پس جهان دارای ناظم است.
- ۴ وجود حرکت در عالم نیازمند محرّکی است که خود، حرکت نداشته باشد.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

با کدام اصل، نظام جهان انتظام می‌یابد و در فلسفه تحت کدام قاعده بحث می‌شود؟

- ۱ ضرورت علی و معلولی - الشئ ما لم یَجِبْ لَمْ یَوْجَدْ ۲ ضرورت علی و معلولی - الواحد لا یَصْدُرُ عنه إلا الواحد
- ۳ سنخیت علی و معلولی - الشئ ما لم یَجِبْ لَمْ یَوْجَدْ ۴ سنخیت علی و معلولی - الواحد لا یَصْدُرُ عنه إلا الواحد

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

کدام مورد عبارت را به‌درستی کامل می‌کند؟ «تجربه به موارد تعلق می‌گیرد و نتیجه آن»

- ۱ جزئی - به‌دلیل تکرار در شرایط یکسان، قابل تعمیم است.
- ۲ جزئی - شرط دقت کافی و تکرار شرایط یکسان، کلیت دارد.
- ۳ کلی - به‌شرط تکرار کافی و دقیق، تعمیم‌پذیر است.
- ۴ جزئی - محدود به موارد خاص است، مگر بر اساس اصول عقلانی.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۷-۹۸

رابطه‌ی علیّت در وجود برقرار می‌شود و تمام هستی با همین رابطه محقق می‌شود.

- ۱ علّت - معلول ۲ طرفین - معلول ۳ معلول - طرفین ۴ معلول - علّت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

کدام گزینه تعریف مناسبی از «علّت» ارائه می‌کند؟

- ۱ چیزی که وجود معلول از آن جدا نمی‌شود.
- ۲ چیزی که معلول در هستی خود به آن نیازمند است.
- ۳ چیزی که در هستی معلول ساری و جاری است.
- ۴ چیزی که در هستی خود به چیز دیگری نیازمند است.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

اگر کفه‌ی ترازوی وجود و عدم، برای یک مفهوم، به نفع وجود سنگین شود، معلوم می‌شود که اولاً آن مفهوم است و ثانیاً

- ۱ دارای امکان ذاتی - علّت به او وجوب داده است.
- ۲ از بیش موجود بوده - نیازمند وجوب علی خواهد بود.
- ۳ ممکن‌الوجود بالذات - ترجیح بلامرّجّ رخ داده.
- ۴ ماهیتی امکانی - وجود را برای خودش واجب کرده.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

از اعتقاد به اصل وجوب علی و معلولی، می‌توان نتیجه گرفت که:

- ۱ هر حادثه‌ای در طبیعت، به علّت نیاز دارد.
- ۲ جهان هستی دستگاهی منظم است.
- ۳ ممکن نبود که جهان هستی پدید نیاید.
- ۴ هر معلولی، علّت خاص خود را دارد.

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۸-۹۹-دوازدهم

در رابطه با عبارت زیر کدام گزینه درست است؟
«بعد از مشاهده برق در آسمان، صدای رعد به گوش می‌رسد»

- ۱ در نظر هیوم، تشخیص علیت بین رعد و برق با کمک حس و تجربه امکان‌پذیر است.
- ۲ در نظر مسلمانان برق علت رعد نیست، زیرا حس و تجربه چنین تشخیص نمی‌دهد.
- ۳ در نظر کانت برق در واقعیت علت رعد نیست، ولی رابطه علیت آن‌ها به صوت ذهنی درک می‌شود.
- ۴ در نظر عمده تجربه‌گرایان، وقوع متوالی رعد بعد از برق، رابطه علیت بین آن‌ها را تداعی می‌کند.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۹۸-۹۹

وجه اشتراک دیدگاه دکارت، هیوم و کانت در مورد اصل علیت چیست؟

- ۱ همه این فلاسفه معتقدند اصل علیت از طریق حس و تجربه به دست نمی‌آید.
- ۲ آنها معتقدند درک اصلی علیت حاصل همکاری عقل و حس است.
- ۳ همه این فلاسفه معتقدند اصلی علیت بدون دخالت تجربه به دست نمی‌آید.
- ۴ علی‌رغم مبانی مختلف فکری که دارند، بر درونی و فطری بودن اصل علیت تأکید دارند.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۹۸-۹۹

چرا ترجیح بلامرّج محال است؟

- ۱ زیرا چیزی که وجود برای آن ذاتی نیست نمی‌تواند بدون اینکه از موجود دیگری وجود بگیرد موجود شود.
- ۲ زیرا ممکن نیست چیزی که وجود برایش ذاتی است به چیز دیگری که وجود برایش ذاتی نیست وجود دهد.
- ۳ زیرا ممکن نیست چیزی که وجودش برایش ذاتی نیست به چیز دیگری که وجود برای ذاتی نیست وجود دهد.
- ۴ زیرا ممکن است چیزی که وجودش برایش ذاتی نیست به چیز دیگری که وجود برای ذاتی است وجود دهد.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۹۸-۹۹

گزینه درست را مشخص کنید.

- ۱ دکارت معتقد بود علیت به کمک تجربه به دست می‌آید و جزء مفاهیم اولیه و بدیهی است.
- ۲ تجربه‌گرایان معتقدند انسان از طریق توالی چیزها، پی به علیت می‌برد، بنابراین علیت در ساختار ذهن است و درک آن فطری است.
- ۳ هیوم اعتباری برای شناخت عقلی قائل نیست و معتقد است که علیت فقط با تجربه قابل درک است.
- ۴ کانت معتقد است علیت جزء مفاهیم پایه‌ای ذهن است و از جای یگرفته نشده است.

سوالات گردآوری شده—سری (۲)—سال تحصیلی ۹۸-۹۹

کدام گزینه دیدگاه فیلسوفان مسلمان را درباره علیت بیان می‌کند؟

- ۱ داده‌های تجربی ما مبتنی بر علیت است.
- ۲ از طریق حس و تجربه نمی‌توان با مصداق پی به علیت برد.
- ۳ هیمن‌که دو حادثه کنار هم می‌آیند، نشان‌دهنده علیت است.
- ۴ برای این‌که علت حوادث طبیعی را بدانیم، باید به عقل خود مراجعه کنیم، نه به تجربه.

سوالات گردآوری شده—سری (۲)—سال تحصیلی ۹۸-۹۹

- ۱ رجحان یافتن یکی از دو امر مساوی به علتی درونی مبتنی است.
- ۲ شیء به لحاظ ذاتش وجودش سزاوار بر عدمش است.
- ۳ رجحان یافتن یکی از دو امر مساوی بسته به برتری وجود بر عدم است.
- ۴ شیء به لحاظ ذاتش وجودش سزاوارتر از عدمش و منوط به علتی بیرون از ذات خود است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- ۱ دکارت معتقد بود علیت به کمک تجربه به دست می‌آید و جزء مفاهیم اولیه و بدیهی است.
- ۲ تجربه‌گرایان معتقدند انسان از طریق توالی چیزها، پی به علیت می‌برد، بنابراین علیت در ساختار ذهن است و درک آن فطری است.
- ۳ هیوم اعتباری برای شناخت عقلی قائل نیست و معتقد است که علیت فقط با تجربه قابل درک است.
- ۴ کانت معتقد است علیت جزء مفاهیم پایه‌ای ذهن است و از جایی گرفته نشده است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

درباره‌ی «اتفاق»، کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- ۱ دموکریتوس معتقد بود ماده‌ی اولیه‌ی تشکیل‌دهنده‌ی جهان، اتم‌ها و ذرات ریز تجزیه‌پذیری هستند که در فضای غیرمتناهی پراکنده بوده و به شکلی سرگردان حرکت می‌کرده‌اند. برخورد اتفاقی این ذرات سرگردان سبب پیدایش عناصر و اشیای فعلی در جهان شده است.
- ۲ داروین معتقد است سازگاری با محیط، اتفاقی بوده است، اما تکامل موجودات اتفاقی نبوده و براساس سازگاری آن‌ها رخ داده است.
- ۳ برخی دانشمندان امروزه آغاز جهان را با بیگ‌بنگ توصیف می‌کنند، بیان آن‌ها درباره‌ی این انفجار به گونه‌ای است که بیشتر مفهوم اتفاق را به یاد می‌آورد.
- ۴ براساس نظریه‌ی تکامل، باقی ماندن برخی موجودات بر زمین و از بین رفتن گروهی دیگر، به علت سازگاری آن‌ها است، نه یک امر اتفاقی.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

درباره‌ی درستی کدام مورد، کانت و فیلسوفان مسلمان اختلاف نظر دارند؟

- ۱ دانش بشری متکی بر علیت است.
- ۲ اصل علیت ما قبل تجربی است.
- ۳ علیت، اصلی عقلانی است.
- ۴ علیت امری ذهنی است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

در پاسخ به ادعای هیوم که بیان نمود براساس تداعی عادت کرده‌ایم توالی دو حادثه را علت و معلول تعبیر کنیم، می‌توان گفت:

- ۱) مفهوم علیت و رابطه علیت جزء مفاهیم پایه‌ای ذهن است و دیدن اشیاء به صورت علت و معلول امری ابژکتیو است نه سوژکتیو
- ۲) کشف علل امور طبیعی از راه تجربه و حس شکل نمی‌گیرد و برای این که علت حوادث طبیعی را درک کنیم نیازمند قاعده عقلانی هستیم.
- ۳) هر حادثه‌ای علت خاص خود را دارد و هر معلولی از هر علتی پدید نمی‌آید لذا بین تداعی و توالی حوادث ارتباطی وجود ندارد.
- ۴) اگر از توالی حوادث مفهوم علیت به ذهن متبادر می‌شود پس می‌توان نتیجه گرفت بین «تکرار توالی حوادث» و مفهوم «علیت» هم رابطه علیت برقرار است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

با توجه به قواعد عقلی که شناخت تجربی بر آنها متکی است، عبارت «کار هر بز نیست خرمن کوفتن/ گاو نر می‌خواهد و مرد کهن» با کدام‌یک از گزاره‌های زیر هم‌خوانی دارد؟

- ۱) نمی‌دانم پس از مرگم چه خواهد شد
- ۲) گر خدا خواهد نگفتند از بتر پس خدا بنمودشان عجز بشر
- ۳) روی آر به روی ما نکنی حکم از آن توست
- ۴) گندم از گندم بروید جو ز جو

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

رابطه یک رابطه است. مانند:

- ۱) امکانی - علی - بارش باران و رویش گل
- ۲) علیت - وجودی - باغبان و رشد نهال
- ۳) امکانی - ضروری - اجزای یک ساعت
- ۴) علیت - امکانی - استاد و شاگرد

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

اصل امتناع اجتماع نقیضین چگونه به پذیرش عقلانی اصل علیت کمک می‌کند؟

- ۱) یا چیزی به چیز دیگری وجود می‌بخشد یا چیزی خودش به خودش وجود می‌دهد.
- ۲) کشف علل امور طبیعی در عین حال که از طریق تجربه و حس به دست می‌آید تبیین قانع کننده‌ای از علیت است.
- ۳) رابطه علیت بازتابی از چرایی بین به وجودآمدن پدیده‌ها است.
- ۴) اصل علیت جزء مفاهیم اولیه و بدیهی است که بدون دخالت تجربه به دست می‌آید.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۸-۹۹

نظریه‌ی هیوم در مورد علیت، درصدد تبیین کدام مسئله است؟

- ۱) بررسی نقش روان در باور رابطه‌ی علیت
- ۲) چرایی باور عمومی آدمیان به اصل علیت
- ۳) بررسی نقش عقل در باور رابطه‌ی علیت
- ۴) چگونگی کشف علت‌های طبیعی توسط تجربه

کنکورهای خارج از کشور-سراسری-انسانی

کدام گزینه با دیدگاه فلاسفه‌ی مسلمان و ابن‌سینا درباره‌ی «اصل علیت» ناسازگار است؟

- ۱ اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، بلکه از اصل امتناع ترجیح بلامرجح به دست می‌آید.
- ۲ هر داده‌ی تجربی مبتنی بر اصل علیت است، اما کشف علت حوادث طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.
- ۳ اصل علیت عقلی است و آنرا، چه در اثبات و چه در تعیین مصداق، مستقل از حس و تجربه محسوب می‌کنند.
- ۴ درک رابطه‌ی علیت از طریق تجربه امکان‌پذیر نیست، لذا تجربه‌گرا می‌تواند تبیین قانع‌کننده‌ای ارائه کند.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۹۸-۹۹

کدام عبارت در رابطه با نظرات دیوید هیوم نادرسیت است؟

- ۱ بنیاد هر شناختی حس و تجربه است و معرفت متکی بر عقل مردود است.
- ۲ ادراک اصل علیت توسط شناخت حسی و تجربی ممکن نیست.
- ۳ حکم دادن ذهن به رابطه‌ی علّی و معلولی بین چیزها براساس تعاقب و پی در پی آنها است.
- ۴ برهان نظم نمی‌تواند مخلوق بودن جهان و پدید آمدن توسط یک خدای ازلی را اثبات کند.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۹۸-۹۹

عبارت «گویند سنگ لعل شود در مقام صبر آری شود ولی به خون جگر شود» به اشاره ندارد؟

- ۱ سنخیت بین علت و معلول
- ۲ تخلف‌ناپذیری معلول از علت
- ۳ ارتباط و پیوستگی پدیده‌ها
- ۴ تقدم اصل امتناع ترجیح بلامرجع بر اصل علیت

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

شعر «شب تاریک و سنگستان و من مست / قدح از دست من افتاد و نشکست» بر این نکته دلالت دارد که

- ۱ روی دادن حادثه پیش‌بینی نشده رخ داده است.
- ۲ جهل ما را نسبت به همه عوامل تحقق یک معلول نشان می‌دهد.
- ۳ جهان چون چشم و خط و خال و ابروست / که هر چیزی به جای خویش نیکوست
- ۴ زنجیره هدفمند حوادث انکار شده است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کهن‌ترین مسئله‌ی فلسفه، عبارت است از

- ۱ چیستی وجود
- ۲ علّت و معلول
- ۳ چیستی و ماهیت
- ۴ تمایز هستی و چیستی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ -دوازدهم

اگر برای درک رابطه‌ی علّیت به حس و تجربه رجوع کنیم، چه چیزی را درک خواهیم کرد؟

- ۱ تأثیر علّت بر معلول
- ۲ توالی پدیده‌ها
- ۳ وجودبخشی علّت به معلول
- ۴ تداعی ذهنی

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰ -دوازدهم

این‌که فیلسوفان مسلمان، با استفاده از اصل «امتناع ترجیح بلامرّج» اثبات می‌کنند که «هر حادثه‌ای نیازمند علت است». بیان‌گر چیست؟

- ۱ پذیرش قاعده‌ی سنخیت علت و معلول توسط آن‌ها ۲ عقلانی بودن اصل علت و عدم وابستگی به تجربه
- ۳ وجود روابط علی و معلولی میان قواعد فلسفی ۴ عدم کاربرد اصل علت در حیطه‌ی تجربه و حس

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰-دوازدهم

نظام حاکم بر روابط موجودات عالم و نفس ارتباط و پیوستگی را به‌ترتیب کدام اصول معین می‌کنند؟

- ۱ ضرورت علی و معلولی - علت ۲ علت - سنخیت علت و معلول
- ۳ سنخیت علت و معلول - علت ۴ سنخیت علت و معلول - ضرورت

سوالات و مطالب تالیفی-سال تحصیلی ۹۹-۰۰-دوازدهم

از دیدگاه فلاسفه‌ی مسلمان، کدام گزینه درباره‌ی علت درست است؟

- ۱ درک علت و کشف علل امور و حوادث طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.
- ۲ ابن‌سینا می‌گوید ما از طریق حس و تجربه، فقط به دنبال هم آمدن یا همراه هم آمدن برخی پدیده‌ها را می‌یابیم.
- ۳ اصل علت یک قاعده‌ی عقلی است که با تجربه قابل اثبات است، زیرا هر داده‌ی تجربی خود مبتنی بر این قاعده است.
- ۴ اصل علت مبنای اصل امتناع اجتماع نقیضین است، چون پدیده‌ها خود به خود به وجود نمی‌آیند.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۹۸

دیدگاه «دیوید هیوم» فیلسوف انگلیسی درباره‌ی اصل علت در کدام گزینه به درستی آمده است؟

- ۱ مفهوم علت و رابطه‌ی علت و معلول جزء مفاهیم پایه‌ای ذهن است.
- ۲ اصل علت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید و انسان از آن درک‌فطری دارد.
- ۳ با تکرار حوادث، در ذهن ما چنین تداعی می‌شود که چیزی را از روی عادت، علت چیزی دیگر بنامیم.
- ۴ انسان از طریق حس به توالی پدیده‌ها پی می‌برد و رابطه‌ی علت را بنا می‌نهد.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۹۹-۹۸

شعر «نفس برآمد و کام از تو برنمی‌آید/ فغان که بخت من از خواب درنمی‌آید» با مفهوم کدام گزینه هماهنگ است؟

- ۱ اصل علت را انکار کرده است.
- ۲ معنی چهارم اتفاق را می‌پذیرد.
- ۳ بر عدم تحقق معلول به واسطه عدم تحقق علت تامه اشاره دارد.
- ۴ اصل سنخیت بین نفس کشیدن و صحبت کردن را نفی می‌کند.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

فلاسفه‌ی مسلمان به چه دلیلی معتقدند که قاعده‌ی علت از تجربه به دست نمی‌آید؟

- ۱ تجربی دانستن این قاعده منتهی به اجتماع نقیضین می‌شود.
- ۲ انسان به طور مادرزادی در همان بدو تولد با این قاعده آشنا است.
- ۳ مصادیق رابطه‌ی علت با عقل است که دریافت می‌شوند، نه با تجربه.
- ۴ پژوهش‌های تجربی تنها با پذیرفتن این اصل می‌توانند صورت بگیرند.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

- ۱ هم‌زمان با وجود معلول شکل می‌گیرد.
- ۲ کهن‌ترین مسئله‌ی فلسفی است.
- ۳ متأخر بر وجود طرفین رابطه است.
- ۴ مسلماً اولین موضوع وادارکننده‌ی بشر به تفکر است.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

کدام گزینه در رابطه با دیدگاه فلاسفه‌ی اروپایی درباره‌ی اصل علیت صحیح است؟

- ۱ دکارت معتقد بود هر انسانی اصل علیت را با استفاده از عقل خود درمی‌یابد.
- ۲ تجربه‌گرایان معتقدند که انسان از طریق حس به اصل علیت پی می‌برد.
- ۳ دیوید هیوم بیان کرد که ما یک نوع تداعی را تجربه می‌کنیم و خود علیت را درک نمی‌کنیم.
- ۴ به نظر تجربه‌گرایان ذهن انسان رابطه‌ی علیت را نه رابطه‌ای ضروری بلکه توالی حوادث می‌پندارد.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

در ارتباط با مصراع «چو بد کری مشو غافل ز آفات» کدام مطلب نادرست نیست؟

- ۱ با قبول آن و سایر موارد مشابه می‌توان برای نظم جهان پشتوانه‌ی حسی دقیقی قائل شد.
- ۲ برای فهم معلول یک پدیده به سراغ عوامل متناسب با آن می‌رویم.
- ۳ یکی از مصادیق اصل سنخیت است که برای درک موارد مشابه آن بی‌نیاز از تجربه نیستیم.
- ۴ همه‌ی انسان - به‌جز فلاسفه‌ی تجربه‌گرا - به طور طبیعی آن‌را قبول دارند.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

اگر کسی به «اصل علیت» و «اصل وجوب‌بخشی علت به معلول» و «اصل سنخیت میان علت و معلول» قائل باشد، کدام معنای اتفاق را ممکن است بپذیرد؟

- ۱ اتفاق به معنای نبود غایت و هدف در پدیده‌ها و اتفاق به معنای رخ دادن حادثه‌ی پیش‌بینی نشده
- ۲ اتفاق به معنای پدید آمدن هر معلولی از هر علتی و اتفاق به معنای نبود حتمیت میان علت و معلول
- ۳ اتفاق به معنای نبود حتمیت میان علت و معلول و اتفاق به معنای رخ دادن حادثه‌ی پیش‌بینی نشده
- ۴ اتفاق به معنای نبود غایت و هدف در پدیده‌ها و اتفاق به معنای نبود حتمیت میان علت و معلول

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

از نظر فلاسفه‌ی مسلمان هنگام بررسی مصداقی از رابطه‌ی علیت در جهان خارج

- ۱ تجربه علت را در نسبت با معلوم تمییز می‌دهد.
- ۲ حس خود رویداد علیت و تجربه علت را ادراک می‌کند.
- ۳ عقل انسان است که منشأ وجودبخشی را تشخیص می‌دهد.
- ۴ تجربه مصداق علیت و به دنبال آن اصل علیت را نتیجه می‌گیرد.

سوالات گردآوری شده-سری (۵) گردآوری شده-سال تحصیلی ۹۹-۰۰

آثار و نتایج اصول علیت، سنخیت و وجوببخشی علت به معلول در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- ۱) نظم و انتظام در جهان از اصل سنخیت حاصل می‌شود - ارتباط و پیوستگی میان اشیا طبیعت از اصل وجوببخشی حاصل می‌شود.
- ۲) ارتباط و پیوستگی میان اشیا طبیعت از اصل سنخیت حاصل می‌شود - قطعیت و حتمیت در نظام هستی از اصل وجوببخشی حاصل می‌شود.
- ۳) قطعیت و حتمیت در نظام هستی از اصل علیت حاصل می‌شود - ارتباط و پیوستگی میان اشیا طبیعت از اصل سنخیت حاصل می‌شود.
- ۴) تکیه‌گاه دانشمندان برای تحقیقات علمی از اصل سنخیت حاصل می‌شود - ارتباط و پیوستگی میان اشیا طبیعت از اصل وجوببخشی حاصل می‌شود.

سوالات گردآوری شده - سال تحصیلی ۹۸-۹۹

در باب نحوه درک قاعده علیت، وجه تشابه دیدگاه با در است.

- ۱) فلاسفه مسلمان - دکارت - فطری بودن و مادرزادی بودن این قاعده
- ۲) تجربه‌گرایان - هیوم - تجربی پذیر بودن رابطه علیت
- ۳) فلاسفه مسلمان - هیوم - عدم درک تجربی رابطه علیت
- ۴) دکارت - تجربه‌گرایان - بی‌نیازی مصادیق علت و معلول از تجربه

- دوازدهم - سال تحصیلی ۹۹ - ۰۰

کدام گزینه عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«ما همیشه دیده‌ایم وقتی خورشید طلوع می‌کند زمین روشن می‌شود»

- ۱) طبق نظر هیوم در این‌جا به دلیل امر روانی تداعی، گمان می‌کنیم که خورشید علت است برای روشن شدن زمین.
- ۲) می‌توان گفت طبق نظر هیوم فهم رابطه‌ی ضروری میان این دو از مشاهده‌ی حسی حاصل می‌شود.
- ۳) نمی‌توان گفت طبق نظر تجربه‌گرایان، توالی میان این دو باعث شکل‌گیری رابطه‌ی علیت می‌شود.
- ۴) طبق نظر دکارت درک رابطه‌ی بین خورشید و روشن شدن زمین به عنوان مصداقی از رابطه‌ی علیت نیازمند تجربه نیست.

سوالات گردآوری شده - سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱

هرگاه دانش‌آموزی سؤال کند «چرا کرونا در جهان چنین به سرعت گسترش پیدا کرد؟» در واقع این فرد

- ۱) می‌کوشد از طریق تجربه‌ی حسی، رابطه‌های علی میان پدیده‌ها را بشناسد و از چگونگی و علل پدیده‌های عالم هستی تبیین دقیقی ارائه دهد.
- ۲) با یک تحلیل تجربی می‌خواهد دریابد که قانون علیّت بر جهان حاکم است، زیرا یقین دارد که برخی چیزها، لزوماً علت برخی چیزهای دیگرند.
- ۳) با طرح چنین سؤالی نشان می‌دهد که متوجه اصل علیّت بوده، اگر چه نتواند از چگونگی و علل پدیده‌های عالم هستی، تبیین دقیقی ارائه دهد.
- ۴) درک درستی از رابطه‌ی علیّت دارد و می‌داند که «چرا» بازتابی از درک رابطه‌ی علیّت است که در آن وجود رابطه، فرع بر وجود دو طرف رابطه است.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰ - ۱۴۰۱

با توجه به دیدگاه هیوم، کدام گزینه توضیح مناسب‌تری در ارتباط با چگونگی رسیدن انسان به مفهوم «ضرورت» در اصل علیت ارائه کرده است؟

- ۱ از «تجربه‌ی تداعی» است که تصور ارتباط ضروری در ذهن انسان‌ها، حاصل شده است.
- ۲ «همراهی دائم وقایع» و «مشاهده‌ی حسی»، دو عامل پیدایش مفهوم ضرورت در ذهن انسان‌هاست.
- ۳ «عادت ذهنی» و «تجربه‌ی حسی»، انسان‌ها را ترغیب به پذیرش مفهوم ضرورت در اصل علیت کرده است.
- ۴ انسان‌ها، رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول را مستقیماً از طریق «تجربه» و درک «توالی زمانی» به دست آورده‌اند.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

هرگاه مردم یک شهر با مقاوم‌سازی ساختمان‌های خود در برابر زلزله یا با ایجاد سد در برابر سیل، بخواهند مانع آثار مخرب زلزله و سیل شوند، این رفتار طبیعی آنان نشان می‌دهد که

- ۱ اصل علیت را قبول کرده‌اند، به این معنا که برای پیدا کردن علل حوادث، می‌دانند که در کدام زمینه به جست‌وجو بپردازند.
- ۲ اصل وجوب‌بخشی علت به معلول را قبول کرده‌اند، به این معنا که می‌دانند علت، نقش واقعی در پیدایش معلول خود دارد.
- ۳ اصل سنخیت را پذیرفته‌اند، به این معنا که برای پیدا کردن علل حوادث، می‌دانند که در کدام زمینه به جست‌وجو بپردازند.
- ۴ اصل علیت را پذیرفته‌اند، یعنی می‌دانند که میان پدیده‌های خاص، روابط خاصی شکل می‌گیرد که ویژه‌ی آن پدیده‌هاست.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

عبارت «یک نفر متخصص، ماشینی را به کار انداخته، با مشاهده‌ی کوچک‌ترین خللی در حرکت آن، فوراً با کنجکاو‌ی در پیکره‌ی ماشین می‌خواهد بفهمد که کدام شرط از شرایط علی حرکت آن مفقود است. زیرا اگر چنین مانعی در کار نبود، در حرکت ماشین وقفه‌ای پدید نمی‌آمد» بیانگر کدام اصل است و چه نتیجه‌ای را می‌توان از آن استنباط کرد؟

- ۱ وجوب‌بخشی علت به معلول - اگر علت با تمام حقیقت خود موجود شود، تحقق معلول، ضروری و حتمی خواهد بود.
- ۲ سنخیت میان علت و معلول - هر امر ممکن به علتی که وجوب و ضرورت‌دهنده به آن است، متعلق، وابسته به نیازمند است.
- ۳ سنخیت میان علت و معلول - علت به معلول خودش ضرورت می‌بخشد و معلول آن در پی این ضرورت به وجود می‌آید.
- ۴ وجوب‌بخشی علت به معلول - از علت‌های خاص، همواره معلول خاص و ویژه، نتیجه می‌شود.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

در مورد نوع نگرش مردم درباره‌ی حقیقت انسان و جهان و انتخاب هدف، کدام گزینه مناسب‌تر است؟

- ۱ چون برخی از آدم‌ها، کمتر به این امور می‌اندیشند، در نتیجه در انتخاب هدف، دقت نظر چندانی ندارند و زندگی آنان، لزوماً معنای نادرستی به خود می‌گیرد.
- ۲ از آن‌جایی که بسیاری از مردم، نظرات عمیق و درستی درباره‌ی جهان و انسان ندارند، در نتیجه در برخی موارد تصمیم‌های نابه‌جا گرفته و اهداف متناقض دارند.
- ۳ چون برخی آدم‌ها در این امور می‌اندیشند، پس در بسیاری موارد، در عین درک حقیقت انسان و جهان، می‌توانند هدف قابل قبولی برای زندگی انتخاب کنند.
- ۴ از آن‌جایی که بسیاری از مردم، نظرات سطحی درباره‌ی این امور دارند، بنابراین بیشتر دنباله‌رو دیگران هستند و به همین دلیل در انتخاب هدف به خطا رفته‌اند.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

با توجه به تمثیل غار افلاطون، کدام بیان دقیق‌تر و مناسب‌تر است؟

- ۱ بزرگ‌ترین زندانی که بشر ممکن است به آن گرفتار شود، باورهای جامعه‌ی وی است که همانند زنجیر دست و پای او را می‌بندد.
- ۲ برای انسان‌های عادی که به وضع موجود خود عادت کرده‌اند، گذر از یک وضع عادی و رسیدن به حقیقت برتر، سخت و دردآور است.
- ۳ هر چند که آدم‌های معمولی جامعه، اهل تفکر نیستند، اما نمی‌توان گفت که اینان وضوع موجود را می‌پسندند و از تغییر و تحول بیزارند.
- ۴ بزرگ‌ترین مشکلی که آدم‌های معمولی جامعه با آن روبرو هستند، همانا نامأنوس بودن سخنان آن‌ها برای انسان‌های خردمند جامعه است.

سوالات گردآوری شده - سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

چنان‌چه پس از آمدن طوفان و مشاهده‌ی شاخه‌ی شکسته شده‌ی درخت این‌گونه حکم کنیم که طوفان علت شکسته شدن شاخه‌ی درخت بوده است؛ از نظر فلاسفه‌ی مسلمان کدام گزینه درباره‌ی این عبارت صحیح است؟

- ۱ انسان برحسب فطرت و ذات خود این رابطه را درک می‌کند، بنابراین آن‌را از جایی کسب نکرده و ابتدائاً همراه او بوده است.
- ۲ درک هم‌زمانی بین طوفان و شکسته شدن شاخه درخت مانند درک اصل رابطه علیت، از طریق عقل صورت می‌گیرد.
- ۳ در بدو تولد ذهن انسان با مفاهیمی از قبیل علت و معلول آشنا بوده، اما کشف مصادیق آن در طی زمان و از طریق تجربه بوده است.
- ۴ درک رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول مؤخر از درک اصل امتناع اجتماع نقیضین و درک این اصل نیز مؤخر از شکل‌گیری ذهن است.

سوالات گردآوری شده - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

وقتی با زدن کلید برق، اتاق روشن می‌شود.....

- ۱ تعاقب این دو حادثه باعث می‌شود حکم به علت بودن یکی برای دیگری کنیم.
- ۲ درک روشن شدن اتاق تنها از طریق عقل میسر است.
- ۳ برخلاف حواس، عقل علت روشن شدن اتاق را درک می‌کند.
- ۴ زمانی می‌توانیم برق را علت روشنایی بدانیم که تجربه به تأثیر و تأثر میان آن دو گواهی دهد.

سوالات گردآوری شده - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ به سبب توالی میان آتش و سوختن، حس رابطه‌ی ضروری میان آتش و سوختن را درک می‌کند و علّیت را بنا نمی‌نهد.
- ۲ تجربه‌ی مکرر برخی حوادث تأثیری در شکل‌گیری ضرورت میان علت و معلول در ذهن نداشته است.
- ۳ اذهان به این‌که با آمدن خورشید ضرورتاً روشنایی می‌آید، از تجربه به دست نیامده است.
- ۴ ساختار ذهن از ابتدا این گونه است که برخی پدیدرها را در جایگاه علّت قرار می‌دهد و برخی را در جایگاه معلول.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

هریک از عبارت‌های زیر به‌ترتیب نتیجه‌ی انکار کدام اصل است و بیت «اگر یک ذره را برگیری از جای / خلل یابد همه عالم سراپای»، به کدام اصل اشاره دارد؟
الف) معنا و مفهوم نداشتن نظم عالم
ب) عدم پرسش از چرایی با دیدن یک پدیده

- | | |
|-------------------------------------|--------------------------------|
| ۱ اصل علّیت - اصل سنخیت - اولی | ۲ اصل سنخیت - اصل علّیت - اولی |
| ۳ اصل علّیت - اصل ضرورت علّی - دومی | ۴ اصل سنخیت - اصل علّیت - دومی |

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

۲۹۰ کانت اصل علّیت را امری - ضرورت وجودی می‌دانست ؛ زیرا می‌گفت.

- ۱ عینی - ساختار ذهن ما به گونه‌ایست که علّیت را نزد خود دارد.
- ۲ ذهنی - از طریق تجربه است که مفهوم علّیت را در ذهن می‌سازیم.
- ۳ ذهنی - ساختار ذهن ما به گونه‌ایست که علّیت را نزد خود دارد.
- ۴ عینی - از طریق تجربه است که مفهوم علّیت را در ذهن می‌سازیم.

سوالات و مطالب تالیفی—سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ - دوازدهم

۲۹۱ در ارتباط با دیدگاه «هیوم» و «تجربه‌گرایان» درباره‌ی اصل علّیت می‌توان گفت که

- ۱ هر دو، تنها راه شناخت واقعیات را حس و تجربه می‌دانند، ولی در نوع استدلال و درک اصل علّیت از طریق حس و تجربه، با هم اختلاف نظر دارند.
- ۲ هر دو معتقدند که همه‌ی دانش‌های بشری از طریق تجربه به دست می‌آید، پس مبادی فکری آن‌ها درباره‌ی درک اصل علّیت نیز مشترک و یکسان است.
- ۳ به نظر هر دو، رابطه‌ی ضروری میان علّت و معلول یک موضوع حسی نیست، بنابراین آن را نمی‌توان از طریق مشاهده‌ی حسی و تجربه به دست آورد.
- ۴ به نظر هر دو، حس فقط توالی یا هم‌زمانی پدیده‌ها را به ما نشان می‌دهد و توالی و هم‌زمانی دو شیء، به معنای وجود و پذیرش اصل علّیت نیست.

سوالات گردآوری شده—سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

۲۹۲ به عقیده‌ی مصادیق اصل علّیت از طریق به دست می‌آید.

- | | |
|---|--|
| ۱ فلاسفه‌ی تجربه‌گرا و هیوم - تجربه و بدون دخالت عقل | ۲ برخی از فیلسوفان اسلامی - عقل و بدون دخالت تجربه |
| ۳ برخی از فلاسفه‌ی تجربه‌گرا - عقل و بدون دخالت تجربه | ۴ همه‌ی فیلسوفان اسلامی و دکارت - حس و تجربه |

سوالات گردآوری شده—سری (۲) - سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ برخلاف سایر تجربه‌گرایان که علیّت را امری عینی و واقعی می‌دانستند، وی علیّت را حسی و تجربی می‌پنداشت.
- ۲ مانند ابن‌سینا به درستی دریافت بود که علیّت مشاهده‌ناپذیر است و از طریق تجربه‌ی حسی قابل درک نیست.
- ۳ برخلاف ابن‌سینا تکرار به اضافهی وجوددهندگی و وجودگیرندگی بین دو پدیده را موجب اعتقاد به علیّت می‌دانست.
- ۴ مانند سایر تجربه‌گرایان به دلیل مشاهده‌ناپذیر بودن علیّت، معتقد بود که ما تکرار و با توالی بودن پدیده‌ها را درک می‌کنیم نه علیّت را.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

دانشمندان وقتی با پدیده‌ای مواجه می‌شوند

- ۱ برای فهم علّت آن به سراغ عواملی می‌روند که تناسب بیشتری با آن پدیده دارد و علّت آن پدیده را در میان آن عوامل جست‌وجو می‌کنند تا به علّت ویژه‌ی آن دست یابند.
- ۲ همواره می‌کوشند که علّت یا عامل پیدایش آن پدیده را در میان سلسله‌ی علل و معلول‌ای آن پدیده جست‌وجو کنند تا بهتر بتوانند به علّت کلی آن پدیده دست یابند.
- ۳ در اکثر موارد تلاش می‌کنند که ویژگی‌های آن پدیده را بشناسند و به وجه اشتراک آن پدیده با پدیده‌های دیگر پی ببرند تا بهتر بتوانند آثار ویژه‌ی آن پدیده را شناسایی کنند.
- ۴ هر چند برای فهم این‌که از هر علّتی کدام معلول پدید می‌آید، از تجربه کمک می‌گیرند، اما از طریق استدلال عقلی سعی می‌کنند آثار و معلول‌های هر علّتی را شناسایی کنند.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام عبارت مورد اتفاق دکارت، فلاسفه‌ی مسلمان و فلاسفه‌ی تجربه‌گرا است؟

- ۱ انسان در بدو تولد هیچ معلوماتی ندارد و به تدریج، درک اموری مانند علّیت برای او حاصل می‌شود.
- ۲ باور به اصل علّیت و این‌که پدیده‌ها خودبه‌خود به وجود نمی‌آیند، از قواعد عقلانی نشأت می‌گیرد.
- ۳ وجود رابطه‌ی ضروری بین علت و معلول چیزی نیست که حس بتواند آن را درک کند.
- ۴ پیدا کردن مصادیق علت و معلول در عالم طبیعت منوط به استفاده از حس و تجربه است.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

مقصود از «وجوب علیّ و معلولی» چیست؟

- ۱ علّت، پس از وجود معلول به آن وجوب و ضرورت می‌بخشد.
- ۲ اول وجود معلول ضروری می‌شود، بعد به وجود می‌آید.
- ۳ اول وجود علّت ضروری می‌شود، بعد وجود معلول
- ۴ معلول بدون وجود علّت به وجود نمی‌آید.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ حالت ذهنی به نام تداعی است که ناشی از توالی و پشت سرهم آمدن پدیده‌هاست.
- ۲ اصل علیّت اصلی است که از طریق مشاهده‌ی حسی و تجربی به دست می‌آید.
- ۳ اصلی بدیهی است که انسان از آن درکی فطری دارد.
- ۴ هر تلاش تجربی مبتنی بر اصل علیّت است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ در دوره‌های گذشته از آرای دانشمندان درباره‌ی پیدایش اولیه‌ی جهان و روند تکاملی تاریخ زیست موجودات، برداشت می‌شد که پیدایش جهان و تحول موجودات، اتفاقی است.
- ۲ مردم عادی در عین این‌که از اجزای یک علت آگاه‌اند، باز فکر می‌کنند عدم تحقق معلول با فرض وجود علت، نشان می‌دهد میان علت و معلول، رابطه‌ی ضروری وجود ندارد.
- ۳ پذیرش اصل علیّت، اصل وجوب‌بخشی علت به معلول و اصل سنخیت لوازمی دارد که درک درست این لوازم می‌تواند در توضیح بهتر جهان و شناخت هستی به ما کمک کند.
- ۴ از نظر همه‌ی فلاسفه‌ی اسلامی، از جمله فارابی، ابن‌سینا و ملاصدرا و همچنین اکثریت فیلسوفان اروپایی، اتفاق به معنی پدید آمدن هر معلولی از هر علتی امکان‌پذیر نیست.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام فیلسوف اسلامی در گسترش اندیشه‌های ارسطو درباره‌ی قانون علیّت و ابعاد مختلف، آن تأملات عمیقی کرد و کدام عبارت بیانگر دیدگاه اوست؟

- ۱ فارابی - قانون علیّت یک قاعده‌ی عقلی و خود حاکم بر روش تجربه است.
- ۲ ابن‌سینا - قانون علیّت یک قاعده‌ی عقلی و خود حاکم بر روش تجربه است.
- ۳ فارابی - قانون علیّت از طریق حس و مشاهده‌ی توالی برخی امور قابل درک است.
- ۴ ابن‌سینا - قانون علیّت از طریق حس و مشاهده‌ی توالی برخی امور قابل درک است.

سوالات گردآوری شده-سری (۲)-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ اگر رابطه‌ی ذاتی حقیقتی با وجود ضروری باشد، با تحقق علت تامه خود، موجود می‌شود.
- ۲ تنها خداوند واجب‌الوجود است و هیچ موجود دیگری به وجوب وجود نمی‌رسد.
- ۳ هر پدیده و ماهیتی که وجود دارد، در مقام ذات خود ممکن‌الوجود است.
- ۴ رابطه‌ی وجود با مفاهیم خیالی مانند دیو و سیمرغ، امتناعی است.

-دوازدهم-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ هیوم شناخت علت و معلول را از طریق حس و تجربه ممکن ولی اصل علیّت را ناممکن می‌داند.
- ۲ بر طبق مبانی فکری هیوم نمی‌توان گفت که طلوع خورشید علت روشن شدن زمین است.
- ۳ هیوم می‌گوید حس و تجربه نمی‌تواند علت و معلول‌ها را در عالم طبیعت شناسایی کند.
- ۴ هیوم شناخت علت و معلول و رابطه‌ی ضروری میان آن‌ها را از طریق حس و تجربه ناممکن می‌داند.

سوالات گردآوری شده-سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ با فقدان این اصل، ممکن است هر چیز معلول هر چیز قرار گیرد و هر چیزی هم می‌تواند علت برای هر چیزی باشد.
- ۲ عبارت «از کوزه همان برون تراود که در اوست» اشاره به وجود سنخیت و مناسبت خاص میان علت و معلول دارد.
- ۳ طبق این اصل چنانچه دو شیء هر کدام ویژگی‌های خاص خود را داشته باشند، آثارشان نیز با هم متفاوت است.
- ۴ این اصل اشاره به عینیت و وحدت کامل میان علت و معلول دارد، یعنی علت از همه جهات مانند معلول است.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ برای کسب رتبه‌ی دلخواهم، در آزمون آزمایشی ثبت‌نام می‌کنم و به طور منظم مطالعه می‌کنم و تست می‌زنم.
- ۲ مکن بد که بد بینی از یار نیک / نروید ز تخم بدی بار نیک
- ۳ کلید را داخل قفل درمی‌اندازم. در باز نمی‌شود. کلید سالم است. قفل در سالم است. در را از پشت چفت نکرده‌اند. هیچ مشکلی نیست. پس چرا در باز نمی‌شود؟ خیلی عجیب است!
- ۴ رو سعادت جوی از حسن عمل / تا به زشتی می‌نیابی اشتها

سوالات گردآوری شده—سری (۵) گردآوری شده—سال تحصیلی ۹۹-۰۰

- ۱ تمامی براهین فیلسوفان گذشته در باب اثبات وجود خدا قابل نقد است.
- ۲ برهان نظم از اثبات آفریننده و تدبیرکننده‌ی جهان ناتوان است.
- ۳ اهمیت برهان نظم به دلیل محوریت تجربه است.
- ۴ برهان نظم از اثبات عدم نیازمندی ناظم جهان به علت عاجز است.

سوالات گردآوری شده—سری (۵) گردآوری شده—سال تحصیلی ۹۹-۰۰

- ۱ درک اصل امتناع اجتماع نقیضین — درک اصل علیت — شکل‌گیری ذهن
- ۲ شکل‌گیری ذهن — درک اصل امتناع اجتماع نقیضین — درک اصل علیت
- ۳ درک اصل امتناع اجتماع نقیضین — شکل‌گیری ذهن — درک اصل علیت
- ۴ شکل‌گیری ذهن — درک اصل علیت — درک اصل امتناع اجتماع نقیضین

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

- ۱ طبق این قاعده، از علت واحد جز معلول واحد صادر نمی‌شود.
- ۲ هر عملی در زندگی روزمره‌ی ما، به نوعی متضمن پذیرش این اصل است.
- ۳ همه‌ی فیلسوفان معتقدند که این اصل نیز همچون اصل علیت، عقلانی است.
- ۴ شناسایی مصادیق این اصل صرفاً با عقل حاصل نمی‌شود.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱

کدام گزینه بیانگر اشتراک نظر هیوم و ابن‌سینا پیرامون ادراک رابطه‌ی علیت می‌باشد؟

- ۱ مبنای شناخت‌های یقینی ما حس و تجربه است.
- ۲ اصل علیت حاصل عادت و تداعی ذهنی ناشی از تکرار پدیده‌هاست.
- ۳ آنچه در حس و تجربه یافت می‌شود تعاقب و توالی حوادث است، نه رابطه‌ی علیت.
- ۴ برای تبیین اصل علیت باید بر قواعد عقلی و برای تشخیص مصادیق آن بر تجربه متکی باشیم.

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱

هرگاه «معلول به نحوی از انحاء وابسته به علّت باشد» و هرگاه «تخلّف معلول از علّت امکان‌پذیر نباشد» به‌ترتیب کدام‌یک از انواع علّت مقصود واقع می‌شود؟

- | | |
|---------------------------|---------------------------|
| ۱ علّت تامّه - علّت ناقصه | ۲ علّت تامّه - علّت تامّه |
| ۳ علّت ناقصه - علّت تامّه | ۴ علّت ناقصه - علّت ناقصه |

سوالات گردآوری شده—سال تحصیلی ۱۴۰۰_۱۴۰۱

از نظر هیوم چرا برهان نظم، توانایی اثبات یک موجود ازلی و ابدی را ندارد؟

- ۱ این عقیده که برهان نظم مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی است، نادرست است.
- ۲ دلایل دکارت و دیگر فیلسوفان برای اثبات وجود خداوند پذیرفتنی نیستند.
- ۳ این برهان نمی‌تواند اثبات کند که ناظم جهان، نیازمند به علت نیست.
- ۴ مقدمات آن از طریق حس و تجربه کسب شده‌اند.

دوازدهم—سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تحقیق در رابطه‌ی علّیت در اصل وجود (هستی) یکی از بحث‌های فلسفه اولی است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. فلاسفه مشاء معتقدند که ملاک نیازمندی معلول به علت، امکان ذاتی است یعنی این‌که معلول می‌تواند باشد و می‌تواند نباشد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دور محال است چون به تقدم شیء بر نفس می‌انجامد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. جهان‌شناسی مشائی که بر وساطت موجودات مجرد متکی است، زمین و آسمان و همه‌ی کائنات را در قلمرو فیض حق تفسیر می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی گزینه‌ها:

(۱) وجود علت تامه = وجود معلول

(۲) عدم علت تامه = عدم معلول

(۳) وجود علت ناقصه = هم وجود معلول (در صورت تامه بودن) هم عدم معلول (در صورت تامه نبودن)

(۴) عدم علت ناقصه = عدم معلول

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. طبق اصل سنخیت و قاعده‌ی الواحد، از علت واحد، صادر نمی‌شود مگر معلول واحد، پس درخت پرتقال باید میوه‌ی پرتقال بدهد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. علت ناقصه، هستی‌بخش معلول نیست فقط وجود معلول به نحوی به آن وابسته است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در نگاه اول، به نظر می‌آید که هیوم و ابن‌سینا در زمینه‌ی علّیت با یک‌دیگر کاملاً اختلاف نظر داشته باشند و به همین دلیل، سؤال کمی عجیب است؛ اما واقعیت این است که گرچه نظر و نتیجه‌ی نهایی این دو فیلسوف متفاوت است؛ ولی در یک مقدمه با هم توافق دارند و آن این‌که «تجربه و ادراک حسی نمی‌تواند علّیت را درک کنند، بلکه فقط توالی پدیده‌ها را درک می‌کنند.» حال تفاوت از آن‌جایی آغاز می‌شود که ابن‌سینا و سایر فیلسوفان مسلمان می‌گویند علّیت از طریق استدلال عقلی به دست می‌آید؛ ولی هیوم استدلال عقلی را نیز معتبر نمی‌داند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. این‌که اصل علّیت نخستین مسئله‌ای باشد که ذهن بشر متوجه آن شده، تنها امری احتمالی است نه قطعی ما فقط می‌دانیم که قطعاً این مسئله، یکی از مسائل قدیمی در تاریخ تفکر بشری است نه لزوماً نخستین مسئله.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علّیت رابطه‌ای است که دقیقاً در خود وجود علت و معلول برقرار است و چیزی نیست که مستقل یا مقدم یا فرع بر وجود آن دو باشد؛ زیرا اساساً رابطه‌ی علّیت یک رابطه‌ی وجودی میان علت و معلول است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دکارت معتقد است که اصل علّیت بدون دخالت تجربه شناخته می‌شود؛ زیرا جزء مفاهیم اولیه و فطری انسان است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. امر ابژکتیو به معنای امری عینی است و امر سوژکتیو یعنی امری ذهنی

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اصل علّیت نشان می‌دهد که سراسر عالم هستی، دارای روابط علّی و معلولی است و اصل سنخیت پشتوانه‌ای عقلی برای درک نظم دقیق جهان فراهم می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هم فیلسوفان مسلمان و هم دیوید هیوم معتقد بودند از طریق تجربه نمی‌توان علّیت را درک کرد. با این تفاوت که چون هیوم تجربه‌گرا بود، می‌گفت برای شناخت عقلی نیز نمی‌توان اعتباری قائل شد؛ پس به طور کلی، اصل علّیت را نمی‌توان شناخت. اما از طرف دیگر تجربه‌گرایان دیگر می‌گفتند، می‌شود از طریق تجربه به اصل علّیت رسید.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت پشتوانه‌ای عقلی برای درک جهان به صورت نظامی دقیق فراهم می‌کند. پس در پرتو این اصل ما جهان را به صورت دستگاهی منظم درک می‌کنیم که هر چیزی دارای علّت یا معلول خاصی است و می‌فهمیم که جهان بی‌نظم نیست.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت میان علّت‌ها و معلول‌ها نظم برقرار می‌کند و به تبع این کار، کل هستی را منظم و دقیق جلوه‌گر می‌سازد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. مفهوم بیت این است که اگر بد کنی، بد خواهی دید. پس به معلول خاص یک رفتار اشاره می‌کند و این برابر است با اصل سنخیت علّت و معلول.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علّیت یک رابطه‌ی وجودی است و این گونه نیست که ابتدا علّت و معلولی در کار باشد و سپس، رابطه‌ای میان آن‌ها شکل بگیرد؛ زیرا این رابطه چیزی جز وجود علّت و معلول نیست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. روابطی از سنخ رابطه‌ی معلوم و دانش‌آموز، تنها پس از وجود دو طرف رابطه پدید می‌آید؛ پس فرع بر وجود دو طرف رابطه است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هیوم معتقد است ما از طریق حس و تجربه تنها توالی میان پدیده‌ها را درک می‌کنیم نه رابطه‌ی علّیت را.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کانت معتقد بود که ساختار ذهنی ما به گونه ایست که پدیده‌ها را به صورت علّت و معلول درک می‌کند؛ یعنی علّیت امری ذهنی و سوژکتیو است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فیلسوفان مسلمان با استفاده از استدلال عقلی، توانسته‌اند اصل امتناع ترجیح بلامرّج را از اصل امتناع اجتماع و ارتفاع دو نقیض، به دست آورند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم اجتماع دو قضیه، منظور صدق هم‌زمان آن‌ها و وقتی می‌گوییم ارتفاع دو قضیه، منظور کذب هم‌زمان آن‌هاست. حال اجتماع و ارتفاع دو نقیض؛ یعنی بپذیریم دو قضیه‌ی نقیض، هم‌زمان می‌تواند صادق یا کاذب باشند. معلوم است که چنین چیزی از نظر منطقی محال و ممتنع است. تذکر: گزینه‌ی ۱ می‌گوید صدق و کذب دو «قضیه» ولی باید می‌گفت دو «قضیه‌ی نقیض هم»

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت علّت و معلول برای نظم دقیق جهان پشتوانه‌ی عقلی فراهم می‌کند؛ زیرا نشان می‌دهد هر چیزی برای پدید آمدن نیازمند یک علّت خاص است و از هر علّتی، هر معلولی پدید نخواهد آمد. این امر نظر جهان هستی را می‌رساند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. پرسش از چرایی بازتاب‌دهنده‌ی علّیت است؛ زیرا وقتی از چرایی می‌پرسیم، منظور «به چه علّت» است. این مسئله حتی در ذهن کودکان نیز مطرح می‌شود و اگر بخواهیم آن‌را پاسخ دهیم، در فرایند ذهنی نیازمند استدلال خواهیم بود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در رابطه‌ی علّی و معلولی، تا علّتی نباشد، معلولی در کار نیست نه برعکس (رد گزینه‌ی ۱) و اگر معلولی باشد، قطعاً علّت آن نیز وجود دارد. (رد گزینه‌ی ۳) از طرف دیگر، رابطه‌ی علّیت هم‌زمان با وجود علّت و معلول شکل می‌گیرد نه قبل از آن (رد گزینه‌ی ۲)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر صدرااییان، پیروان ابن‌سینا و عقل‌گرایان، شناخت قاعده‌ی علّیت مقدم بر تجربه است؛ اما تجربه‌گرایان، اصل علّیت را مؤخر از تجربه و حس می‌دانند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر بخواهیم تنها به ادراک حسی و شناخت تجربی متکی باشیم، هیچ‌گاه نه علّتی خواهیم دید و نه معلولی مشاهده می‌کنیم، بلکه تنها توالی و پشت هم آمدن دو پدیده را مشاهده خواهیم کرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر هیوم، انسان به دلیل تکرار توالی میان پدیده‌ها، به یک عادت ذهنی می‌رسد و آن توالی را علّیت می‌نامد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نظر فیلسوفان مسلمان، شناخت علّیت از طریق عقل به دست می‌آید نه تجربه؛ زیرا هر تجربه‌ای مبتنی بر این قاعده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۱: وقتی فیلسوفان مسلمان می‌گویند شناخت تجربی مبتنی بر قاعده‌ی علّیت است؛ یعنی می‌توان علّیت را در پدیده‌های تجربی شناسایی کرد و برای مثال گفت: آتش علّت گرماست.

گزینه‌ی ۳: درک توالی پدیده‌ها امری تجربی و حسی است نه عقلی. پس این عبارت با خودش در تناقض است.

گزینه‌ی ۴: فیلسوفان مسلمان، علّیت را قاعده‌ای عقلی معرفی می‌کنند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. کانت پس از مطالعه‌ی دیدگاه هیوم درباره‌ی علّیت، بسیار تحت تأثیر نظرات او قرار گرفته بود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی چیزی به خودش وجود داده باشد؛ یعنی آن چیز زمانی که نبوده، بوده و به خودش هم وجود داده. پس در این حالت، ما به اجتماع دو نقیض؛ یعنی صادق بودن دو نقیض قائل شده‌ایم؛ زیرا معتقد شده‌ایم که در یک زمان واحد اولاً «یک موجود خاص نبوده است» و ثانیاً «آن موجود بوده» و به خودش وجود داده است. این دو جمله نقیض هم‌اند و قائل شدن به درستی هر دو، اجتماع نقیضین است. سایر گزینه‌ها هیچ تناقضی با هم ندارند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر حادثه‌ای از نظر فیلسوفان نیازمند علّت است؛ زیرا حادثه یعنی چیزی که نبود و به وجود آمد. چنین چیزی را ممکن‌الوجود می‌نامیم که برای به وجود آمدن نیازمند ضرورت یافتن وجودش است. حال اگر وجود یک حادثه بدون علّت رخ دهد، پس ضرورت بخشی بدون چیزی که ضرورت را ایجاد کرده باشد رخ داده و این یعنی یک حادثه که میان وجود و عدم ترجیحی نداشت، بدون مرجّح، ترجیح وجود داشتن پیدا کرده است. چنین چیزی از نظر فیلسوفان ممتنع و محال است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت نشان می‌دهد که میان علّت‌ها و معلول‌هایشان در جهان هستی رابطه‌ی خاصی حکم‌فرماست و جهان هستی یک دستگاه منظم است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی از نظم، نظام و انتظام صحبت می‌کنیم. منظور قاعده‌ی سنخیت است و وقتی فقط به ارتباط میان پدیده‌ها اشاره می‌کنیم، منظور روابط علی و معلولی خواهد بود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مفهوم این دو بیت این است که در جهان هستی، هر چیزی در جای خودش قرار دارد و در غیر این صورت، هرج و مرج در عالم حکم‌فرما می‌شد. این دیدگاه بیانگر اصل سنخیت علّت و معلول است که میان روابط علی و معلولی، یک نظم می‌بینید و معتقد است جهان بی‌نظم و قاعده نیست، بلکه هر چیزی دارای آثار و ویژگی‌های مخصوص به خودش است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ملاصدرا برای تقسیم موجودات جهان به خود واقعیت آن‌ها رجوع می‌کرد نه ذات و ماهیت. به همین دلیل به جای صحبت از ممکن و واجب، از غنی و فقیر یا وابسته و غیروابسته بودن حرف می‌زد. درست برخلاف ابن‌سینا و پیروانش که از واجب و ممکن بودن ذاتی موجودات حرف می‌زدند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اتفاق به معنای رخداد خودبه‌خودی و بدون علّت است؛ پس اصل علّیت را انکار می‌کند. هرج و مرج هستی نیز با اصل سنخیت منافات دارد؛ چون این اصل می‌گوید هر چیزی دارای خاصیت و آثار مخصوص به خودش است و این یعنی نظم و قانون در جهان هستی.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اتفاق یعنی این‌که حادثه‌ای بدون علّت رخ داده باشد. پس اعتقاد به اتفاق، موجب نفی اصل علّیت می‌شود. (رد گزینه‌های ۳ و ۴) پیش‌بینی پدیده‌ها به کمک اصل سنخیت صورت می‌گیرد؛ زیرا اصل سنخیت می‌گوید هر علّتی، معلول خاصی دارد. پس وقتی علّت را می‌بینیم، می‌توانیم پیش‌بینی کنیم که معلول نیز پدید آمده است. (رد گزینه‌های ۲ و ۴)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. خود عبارت صورت سؤال نارسا است. در واقع عبارت صحیح بدین گونه است که «هر معلولی علتی دارد» عبارت صورت سؤال شامل خداوند هم می‌شود که در این صورت خدا دیگر علت‌العلل نخواهد بود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دکارت معتقد بود که اصل علّیت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید و جزء مفاهیم اولیه و بدیهی است که انسان از آن درک فطری دارد. توضیح مطلب این است که اگر مفهومی یا گزاره‌ای بدیهی بود بی‌نیاز از اثبات (چه تجربی و چه عقلی) می‌شود. البته بی‌نیاز بودن درک رابطه علّیت از تجربه و استدلال با غیرقابل درک بودن این رابطه چه به صورت تجربی و چه به صورت عقلی دیوید هیوم متفاوت است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قطعاً هر علتی لزوماً یک معلول ندارد و نیز هر علتی لزوماً بیش‌تر از یک معلول ندارد، اما آنچه که طبق این اصل مهم است سنخیت بین علت و معلول یا معلول‌هایش است اگر علتی چند معلول داشته باشد، این سنخیت بین آن‌ها یکسان باشد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت علّت و معلول به ما می‌گوید معلول‌های معین از علّت‌های معین پدید می‌آیند و این گونه نیست که از هر علّتی، هر معلولی پدید آید.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نظر تجربه‌گرایان، علّیت حاصل توالی پدیده‌هاست؛ یعنی با استفاده از ادراک حسی و شناخت تجربی است که به اصل علّیت می‌رسیم.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نظر فیلسوفان مسلمان، شناخت علّیت از طریق عقل به دست می‌آید نه تجربه؛ زیرا هر تجربه‌ای مبتنی بر این قاعده است. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: وقتی فیلسوفان مسلمان می‌گویند شناخت تجربی مبتنی بر قاعده‌ی علّیت است؛ یعنی می‌توان علّیت را در پدیده‌های تجربی شناسایی کرد و برای مثال گفت: آتش علّت گرماست.

گزینه ۳: درک توالی پدیده‌ها امری تجربی و حسی است نه عقلی. پس این عبارت با خودش در تناقض است.

گزینه ۴: فیلسوفان مسلمان، علّیت را قاعده‌ای عقلی معرفی می‌کنند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ملاصدرا، برخلاف ابن‌سینا و پیروانش (خواجہ نصیر و بهمنیار) که به ماهیت و ذات شیء رجوع می‌کردند و از امکان ذاتی می‌گفتند، موجودات جهان را به «فقیر و وابسته» و «بی‌نیاز و غیروابسته» تقسیم می‌کند. بر این اساس، ملاصدرا معتقد است که چون انسان از جهت وجودی فقیر است، به علّت نیاز دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. افرادی مثل آکوئیناس از طریق ابن‌سینا با افکار ارسطو آشنا شدند و دوباره تعالیم آن‌را آموختند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. برجسته‌ترین متکلم و فیلسوف قرون وسطی توماس آکوئیناس بوده است و بقیه گزینه‌ها اصلاً مربوط به قرون وسطی نیستند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. پایه و اساس اثبات وجود خدا را ابن‌سینا بر پایه برهان صدیقین خود یعنی مغایرت وجود بر ماهیت بنا می‌کند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. برجسته‌ترین فیلسوف متکلم قرون وسطی تفکرات ابن‌سینا و به زعم آن تفکرات ارسطو را در اروپا گسترش داد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فقط مورد سوم درست است.

مورد اول: مهم‌ترین بحث نبود، بلکه یکی از مهم‌ترین مباحث مورد مطالعه بوده است.

مورد دوم: پرکاربردترین کلمات نیست بلکه یکی از پرکاربردترین کلمات می‌باشد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وجود و ماهیت هر دو ویژگی‌هایی دارند که وحدت برای وجود است و کثرت برای ماهیت است و این وجود و ماهیت در یک چیز نشانه وجود وحدت در عین این همه کثرت است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. بحث مغایرت و وجود و ماهیت پایه بحث وجوب و امکان بود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علّیت مانند روابط دیگر نیست. رابطه‌ی استاد و شاگرد بعد از وجود دو طرف رابطه شکل می‌گیرد در حالی‌که رابطه‌ی علّیت در خود وجود است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. از نظر فیلسوفان مسلمان، این‌گونه نیست که انسان به طور مادرزادی در همان بدو تولد با این قاعده آشنا بوده و آن‌را درک می‌کرده است. آنان می‌گویند: «همین که ذهن انسان شکل گرفت و متوجه اصل امتناع اجتماعی نقیضین شد، درمی‌یابد که پدیده‌ها خودبه‌خود به وجود نمی‌آیند.» تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: (از نظر فیلسوفان مسلمان) کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.

گزینه ۲: از نظر فلاسفه‌ی مسلمان اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید؛ زیرا دانشمندان علوم طبیعی به دلیل پذیرفتن اصل علیت دست به تجربه می‌زنند تا علل حوادث را پیدا کنند. پس هر تلاش تجربی خود مبتنی بر این قاعده است.

گزینه ۴: (از نظر فیلسوفان مسلمان) همین‌که ذهن انسان شکل گرفت و متوجه اصل امتناع اجتماع نقیضین شد، درمی‌یابد که پدیده‌ها خودبه‌خود به وجود نمی‌آیند؛ زیرا این‌که چیزی خودش به وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً باشد تا بتواند خودش را به وجود بیاورد و این، همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وجود معلول آن‌گاه ضروری می‌شود که مرجح (علت) موجود باشد بدون مرجح، معلول نه وجوب پیدا می‌کند نه وجود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. عبارت ذکر شده بیان‌گر اصل وجوب‌بخشی علت به معلول است مطابق این اصل هر معلولی به علت نیاز دارد و یک رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول آن است، نمی‌شود که میان حوادث رابطه‌ای ضروری برقرار نباشد. مثلاً اگر عوامل پیدایش باران وجود داشته باشد، حتماً باران خواهد بارید. این‌جا نیز اگر کلید به در بخورد حتماً باز می‌شود. در غیر این صورت حتماً کلید اشتباهی را برداشته‌ایم.

توجه: تقدم وجوب بر وجود از نظر رتبی است، نه زمانی (رد گزینه ۱) و سایر گزینه‌ها نیز مربوط به اصل سنخیت میان علت و معلول هستند، نه اصل ضرورت علی و معلولی.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در پرتو اصل سنخیت نظام جهان انتظام می‌یابد و در اندیشه‌ی ما به صورت دستگاهی منظم و مرتب درمی‌آید و هیچ جزئی امکان ندارد در جای جزء دیگری قرار بگیرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. فارابی از نظریه‌ی «امکان ذاتی» در استدلال خود بهره نبرده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. با قبول اصل سنخیت بین علت و معلول می‌توان برای نظم دقیق موجود در جهان پشتوانه‌ای عقلی قائل شد. در این‌جا با اشاره‌ی ابن‌سینا به نظم احسن در میان اجزای عالم طبیعت، در واقع به نوعی سنخیت میان اجزای جهان را می‌توان برداشت کرد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اصل علیت از اصل محال بودن ترجیح بلا مرجح و اصل محال بودن ترجیح بلا مرجح از اصل بدیهی امتناع اجتماع نقیضین به دست آمده است. اما صورت سؤال به نحوه اعتقاد به پذیرش اصل علیت اشاره ندارد و فقط تعریفی است از مفهوم علیت.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هر کدام از موجودات ویژگی‌های مخصوص به خود را دارند که آن‌ها را از دسته‌ی دیگر موجودات متفاوت و متمایز می‌کند؛ این ویژگی‌های مخصوص را در منطق و فلسفه، ذاتیات یک شیء می‌گویند. دو مفهوم انسان و بلندقامت جدایی‌پذیراند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دیدگاه هیوم با دیدگاه فلاسفه ی مسلمان مبنی بر این که علّیت قابل مشاهده ی حسی نیست، تطابق دارد. اما فلاسفه ی مسلمان برخلاف هیوم، علّیت را امری واقعی و عینی یعنی وصف واقعیات عینی خارج از ذهن می دانستند نه امری ذهنی یا ناشی از توهمات ذهن.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تنها تفاوت هیوم با دیگر تجربه گرایان در این است که آن ها علّیت را واقعی پنداشته، اما هیوم آن را جعلی و حاصل عادت ذهنی می داند. هم هیوم و هم تجربه گرایان مبنای شناخت را حس قرار داده و به شناخت تجربی معتقدند. هم چنین منشأ درک علّیت از دیدگاه هر دو گروه، ترتیب و توالی حوادث است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فیلسوفان مسلمان همانند دکارت علّیت را یک قاعده ی عقلی می پنداشتند و همانند هیوم معتقد بودند مبنای علّیت نمی تواند تجربه باشد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. طبق اصل وجود علی و معلولی می توان گفت چنانچه علت وجود داشته باشد معلول نیز ضرورتاً وجود خواهد داشت و همچنین از وجود معلول می توان به این پی برد که علت آن نیز وجود داشته است، زیرا معلول قطع نظر از علت امکان ذاتی دارد و با آمدن علت است که وجود معلول ضرورت می یابد. عبارت صورت سؤال و سایر گزینه ها به اصل سنخیت میان علت و معلول اشاره دارند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ملاصدرا برای تقسیم موجودات جهان به خود واقعیات آن ها رجوع می کرد نه ذات و ماهیت. به همین دلیل به جای صحبت از ممکن و واجب، از غنی و فقیر یا وابسته و غیروابسته بودن حرف می زد. درست برخلاف ابن سینا و پیروانش که از واجب و ممکن بودن ذاتی موجودات حرف می زدند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اتفاق به معنای رخداد خودبه خودی و بدون علّت است؛ پس اصل علّیت را انکار می کند. هرج و مرج هستی نیز با اصل سنخیت منافات دارد؛ چون این اصل می گوید هر چیزی دارای خاصیت و آثار مخصوص به خودش است و این یعنی نظم و قانون در جهان هستی.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. علّت آن چیزی است که معلول در هستی خود به آن نیازمند است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رابطه ی علّیت یک رابطه ی وجودی است و این گونه نیست که ابتدا علّت و معلولی در کار باشد و سپس، رابطه ای میان آن ها شکل بگیرد؛ زیرا این رابطه چیزی جز وجود علّت و معلول نیست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. روابطی از سنخ رابطه ی معلم و دانش آموز، تنها پس از وجود دو طرف رابطه پدید می آید، پس فرع بر وجود دو طرف رابطه است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رابطه ی علّت و معلول در وجود دو طرف رابطه نهفته است و همزمان با وجود آن دو پدید می آید. به همین دلیل، از سایر روابط بسیار عمیق تر است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کانت معتقد بود که ساختار ذهنی ما به گونه ایست که پدیده ها را به صورت علّت و معلول درک می کند؛ یعنی علّیت امری ذهنی و سوژکتیو است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

از نظر هیوم، انسان به دلیل تکرار توالی میان پدیده ها، به یک عادت ذهنی می رسد و آن توالی را علّیت می نامد.

۷۷ گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

کانت پس از مطالعه‌ی دیدگاه هیوم درباره‌ی علیّت، بسیار تحت تأثیر نظرات او قرار گرفته بود.

۷۸ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در روابطی که در خود وجود دو طرف برقرار می‌شود؛ نه قبل از وجود آن دو یا بعد از آن،

هستی و وجود یافتن طرف دوم رابطه (معلول) وابسته به طرف اول (علت) است؛ بنابراین تنها نقش معلول، هستی یافتن است.

۷۹ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی برادری و اخوت رابطه‌ی علیت یا رابطه‌ی وجودی نیست.

۸۰ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. ارتباط میان پدیده‌ها نتیجه‌ی اصل علیّت، حتمیّت در نظام هستی نتیجه‌ی پذیرش اصل وجوب علی و معلولی و نظام معین هستی نتیجه‌ی اصل سنخیت است.

۸۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. این بیت نشان‌دهنده‌ی سنخیت میان علّت و معلول است که نظم هستی را نشان می‌دهد.

۸۲ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در بسیاری از موارد ما برای اینکه بتوانیم درک بهتری از جهان هستی داشته باشیم، نباید از حس و تجربه نیز استفاده کنیم، پس برای همه‌جا نیاز نیست.

۸۳ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هیوم می‌گوید حس فقط می‌تواند اجسام و رنگ‌ها و شکل‌ها اموری از این قبیل را به ما نشان دهد. به عقیده‌ی هیوم، بر اثر تکرار مشاهده‌ی طلوع خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین منعکس می‌شود که یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین وجود دارد. او این انعکاس ذهنی را «تداعی ذهنی» می‌نامد و می‌گوید تداعی علیت چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی و پشت سرهم آمدن پدیده‌ها نیست. از این طریق است که ما پنداشته‌ایم یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین برقرار است.

۸۴ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هیوم می‌گوید درک علیت از طریق حواس امکان‌پذیر نیست، زیرا حس فقط می‌تواند اجسام و رنگ‌ها و شکل‌ها و اموری از این قبیل را به ما نشان دهد. از نظر فلاسفه‌ی مسلمان نیز اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، بلکه خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است. بنابراین هم فلاسفه‌ی مسلمان و هم هیوم معتقدند که علیت مکتسب از حس و تجربه نیست.

۸۵ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. این مطلب بیان‌گر اهمیت اصل سنخیت است و ارتباط مستقیم با اصل سنخیت دارد، به گونه‌ای که نفی اصل سنخیت مساوی است با نفی اصل علیت.

۸۶ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. این جمله‌ی معروف منسوب به آلبرت انیشتین کاملاً با دیدگاه سنخیت میان علت و معلول اشتراک دارد.

۸۷ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اگر فردی اصل سنخیت علت و معلول را انکار کند نمی‌تواند نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کند در حقیقت انکار اصل سنخیت بی‌اعتباری همه‌ی علوم را به دنبال دارد.

۸۸ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. دیوید هیوم برهان نظم را قادر به اثبات خدای واجب بالذات نمی‌داند، بلکه آن‌را صرفاً برای اثبات یک ناظم و مدبر کافی می‌داند نه واجب‌الوجود بالذات.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نظر هیوم، دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشند مردودند؛ زیرا عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: این عبارت، تنها نقد هیوم به برهان ارسطو است و نه نقد کلی هیوم به دلایل عقل‌گرایان
گزینه ۳: این عبارت، نقد هیوم به نظم ارسطو است. او در نقد کلی دلایل عقل‌گرایان، از این عبارت استفاده نمی‌کند.
گزینه ۴: اتفاقاً هیوم اعتقاد داشت که اثبات خداوند، غیرتجربی است اما از آن‌جا که فقط حس و تجربه اعتبار دارد، اثبات خداوند بی‌معناست.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. لازمه و نتیجه اصل وجوب‌بخشی علت به معلول، تخلف‌ناپذیری و حتمیت نظام هستی است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

در ابیات دیگر سنخیت میان علت و معلول پذیرفته شده است، اما در این بیت می‌توان گفت که به اتفاق به معنای «نفی سنخیت» اشاره شده چون آب آتش را خاموش می‌کند ولی در اینجا آب، آتش را شعله‌ورتر کرده است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. رابطه علیت، رابطه وجودی میان اشیاء است؛ یعنی وجود یک چیز ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است و بنابراین، اگر علت باشد، حتماً معلول آن هم خواهد بود و اگر علت نباشد، معلول هم نخواهد بود. منشأ درک علیت، عقلی است، یعنی اصل علیت اصلی عقلی و ماقبل تجربی است، ولی درک مصداق‌های علیت و کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اصل وجوب‌بخشی علت به معلول، جهان را تابع رابطه‌ای ضروری و حتمی نشان می‌دهد، به گونه‌ای که اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یافت، یقین پیدا می‌کنیم که تحقق معلول نیز ضروری و حتمی می‌شود و وجود آن وجوب پیدا می‌کند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت یعنی اینکه هر علتی معلول خاص خود را دارد و هر معلولی از علت خاص خود صادر می‌شود. برای اینکه یک معلولی تحقق یابد، باید به علت خاص خودش متوسل شد و کسی‌که با پرخوری و کم‌تحریکی، انتظار لاغری دارد، اتفاق به معنای نفی سنخیت را پذیرفته است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی گزینه‌ها:

۱) کلیت و ضرورت ذاتی هر قانونی است چه فلسفی و چه غیرفلسفی، پس قانون فلسفی بودن دلیل بر کلی و ضروری بودن نیست.

۲) این کلیت و ضرورت از اصول عقلانی علیت و فروعش به قوانین تجربی سرایت می‌کند.

۳) اگر این کلیت و ضرورت نخواهد به دیهياتی ختم شود که کلی و ضروری ذاتی باشند تسلسل پیش خواهد آمد که در آن صورت هیچ کلیت و ضرورتی در کار نخواهد بود.

۴) کلیت علیت باعث کلیت قواعد تجربی و ضرورت علیت باعث ضرورت قواعد تجربی است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

علت مادی یا همان وجود بالقوه چیزی است که به فعلیت می‌رسد مانند بذر نسبت به جوانه گندم.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. این‌که رابطه‌ای علیت در وجود است، به این دلیل است که موضوع رابطه وجود است و موضوع رابطه نباید در یکی از طرفین وجود داشته باشد، وگرنه رابطه بی‌معنا خواهد بود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ملاک نیازمندی معلول به علت یعنی این که دریابیم در یک شیء کدام خصوصیت نشانه‌ی معلولیت آن است و گواهی می‌دهد که شیء دیگری حتماً به عنوان علت آن شیء باید وجود داشته باشد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. جواز تعمیم - یعنی کلی و همیشگی بودن قوانین علوم تجربی - نتیجه‌ی معرفت‌شناسانه‌ی اصل سنخیت است. بررسی سایر گزینه‌ها:
(۱) نتیجه‌ی هستی‌شناسانه‌ی اصل وجوب علی معلولی
(۳) نتیجه‌ی وجودشناسانه‌ی اصل سنخیت
(۴) نتیجه‌ی معرفت‌شناسانه‌ی اصل ضرورت بین علت و معلول

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. علت ناقصه، شرط لازم برای وجود معلول است و اگر شرط لازم نباشد قطعاً علت تامه که شرط لازم و کافی برای معلول است وجود نخواهد داشت.
تذکر: اگر علت ناقصه موجود نباشد، معلول در حالت تساوی نیست و ممتنع بالغیر است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. حکما با قبول اصل علت غایی در طبیعت، چهره‌ی دلپذیری از هستی ترسیم می‌کنند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. علم علت بر معلول چون قبل از وجود معلول است پس معلول مطابق آن علم ساخته می‌شود مثل جهان که مطابق علم خدا به وجود آمده و چون علم خدا بهترین علم است جهان هم بهترین جهان است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر بنای همه‌ی شناخت‌های بشر تجربه باشد، اصلاً علیت نفی می‌شود، نه این که تجربی گردد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نظریه‌ی هیوم عقلی بودن اصل علیت را انکار می‌کند و اعتقاد عمومی به علیت را ناشی از عادت ذهنی می‌داند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. منکران اصل علیت به این دلیل این اصل را انکار می‌کنند که تجربه و ادراک حسی را مبنای تمام شناخت‌های انسان می‌دانند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تنها هیوم ملاک علیت را تعاقب دو حادثه می‌داند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. نفی علم حضوری = نفی شناخت = سوفسطایی‌گری = نفی علیت

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. تجربه‌گرایان معتقدند شناخت بعد از تجربه حاصل می‌شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نظم و ترتیب جهان ناشی از سنخیت و مناسبت میان علت و معلوم است. انکار سنخیت به معنای انکار اصل علیت است؛ زیرا اگر هیچ مناسبتی میان علت و معلول نباشد، از هر علتی هر معلولی می‌تواند ایجاد شود و این مساوی انکار اصل علیت است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. طبق نظریه‌ی هیوم که تجربه را مبنای همه شناخت‌های بشر می‌داند و جز تجربه راه دیگری را برای آگاهی از جهان نمی‌پذیرد، علیت رابطه‌ای نیست که بتوان آن را از طریق تجربه و مشاهده کشف کرد. در مشاهده توالی حوادث، تعاقب دو حادثه و این که یکی از آن‌ها مقدم و دیگری مؤخر اتفاق افتد، بر تأثیر و تأثر میان آن‌ها گواهی نمی‌دهد.

۱۱۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: ممکنات با ضرورت و عدم وجود رابطه تساوی دارند و این همان ملاک نیازمندی به علت است.

گزینه «۲»: با وجود علت، معلول از حالت تساوی با وجود و عدم خارج می‌شود.

گزینه «۳»: مربوط به نظریه حدوث و قدم است.

۱۱۲ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت علت و معلول می‌تواند کلیت را در قوانین علمی آشکار سازد. عقل انسان بر

اساس این اصل حکم می‌کند که روابط بین پدیده‌ها روابطی معین است و جهان به دنبال جریانی متحدالشکل است.

۱۱۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

تعاقب و توالی حوادث بین حوادثی خاص است که ذهن را به رابطه علّیت منتقل می‌کند نه هر توالی.

۱۱۴ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر معلولی، قطع نظر از علّتش، امکان ذاتی و ماهوی دارد؛ یعنی نسبت به وجود یا عدم در

یک حالت امکانی و تساوی قرار می‌گیرد. پس وجوب و ضرورتی برای پدید آمدن نخواهد داشت.

۱۱۵ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کانت علّیت را امری سوپرناتو و ذهنی می‌داند نه عینی؛ یعنی می‌گوید علّیت جزء

مفاهیمی است که از پیش در ذهن ماست و جزء ساختار آن محسوب می‌شود. به همین دلیل، ما جهان را از اساس، علی

و معلولی درک می‌کنیم. پس کانت نمی‌تواند بگوید از طریق ادراک حسی است که به علّیت می‌رسیم.

۱۱۶ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در علّیت، برخلاف رابطه‌ای مانند رابطه‌ی کارگر و کارفرما که ابتدا دو طرف رابطه وجود دارند و

سپس رابطه شکل می‌گیرد، وجود رابطه و وجود دو طرف رابطه، هم‌زمان پدید می‌آیند.

۱۱۷ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «تمام هستی و واقعیت معلول با همین رابطه تحقق می‌یابد.» نه بخشی از آن.

۱۱۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اتفاق در فلسفه به این معناست که شیء یا پدیده‌ای بدون علّت و خودبه‌خود به وجود آمده

باشد.

۱۱۹ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. کهن‌ترین مسئله‌ی فلسفه، مسئله‌ی علّت و معلول است.

۱۲۰ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. علّت آن چیزی است که معلول در هستی خود به آن نیازمند است.

۱۲۱ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علّت و معلول در وجود دو طرف رابطه نهفته است و هم‌زمان با وجود آن دو پدید

می‌آید. به همین دلیل، از سایر روابط بسیار عمیق‌تر است.

۱۲۲ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت علّت و معلول به ما می‌گوید معلول‌های معین از علّت‌های معین پدید

می‌آیند و این گونه نیست که از هر علّتی، هر معلولی پدید آید.

۱۲۳ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نظر تجربه‌گرایان، علّیت حاصل توالی پدیده‌هاست؛ یعنی با استفاده از ادراک حسی و

شناخت تجربی است که به اصل علّیت می‌رسیم.

۱۲۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. علّیت رابطه‌ای است که در خود وجود دو طرف رابطه برقرار است نه پیش یا پس از وجود آن

دو. در ضمن، در این رابطه، معلول است که در وجودش به علّت نیازمند است نه بالعکس.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر تجربه‌گرایان، ما از ابتدا چیزی به نام علّیت در ذهن نداریم، بلکه تجربه و ادراک حسی باعث می‌شود درکی از توالی پدیده‌ها به دست آوریم و سپس قاعده‌ی علّیت را درک کنیم.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کانت اصل علّیت را امری ذهنی و سوپژکتیو می‌دانست؛ زیرا می‌گفت: ساختار ذهن ما به گونه‌ایست که علّیت را نزد خود دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اصل امتناع ترجیح بلامرّج یک قاعده‌ی عقلی است که خودش از اصل عقلی و بدیهی «امتناع اجتماع و ارتفاع دو نقیض» به دست می‌آید؛ حال وقتی فیلسوفان مسلمان، اصل علّیت را از طریق یک قاعده‌ی فلسفی اثبات می‌کنند؛ یعنی این اصل یک اصل عقلانی است نه تجربی. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: این‌که علّیت را اثبات کرده باشیم؛ لزوماً به معنای اثبات و قبول اصل سنخیت نیست.

گزینه ۳: علّت و معلول مربوط به حوزه‌ی واقعیت است نه ذهن و عقل. حال وقتی توسط یک قاعده‌ی عقلی، قاعده‌ی عقلی دیگری اثبات می‌شود؛ نشان‌دهنده‌ی وجود روابط منطقی و استدلالی میان قواعد فلسفی است نه روابط علّی و معلولی.

گزینه ۴: اصل علّیت یک قاعده‌ی عقلی است؛ اما در حیطه‌ی تجربه کاربرد فراوانی دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. سنخیت یعنی میان هر علّت با معلول خودش سنخیت و مناسبت خاصی حکم‌فرماست که میان یک علّت و معلول دیگر نیست.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم سنخیت علّت و معلول؛ یعنی همواره از یک علّت خاص یک معلول خاص پدید می‌آید و قانون میان پدیده‌ها ثابت و تغییرناپذیر است. در غیر این صورت، از هر چیزی، هر چیزی پدید می‌آید و آن‌گاه یا اصلاً قاعده و قانونی در عالم نبود یا این قواعد در هر لحظه امکان تغییر و دگرگونی داشتند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ملاصدرا، برخلاف ابن‌سینا و پیروانش (خواجeh نصیر و بهمنیار) که به ماهیت و ذات شیء رجوع می‌کردند و از امکان ذاتی می‌گفتند، موجودات جهان را به «فقیر و وابسته» و «بی‌نیاز و غیروابسته» تقسیم می‌کند. بر این اساس، ملاصدرا معتقد است که چون انسان از جهت وجودی فقیر است، به علّت نیاز دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: برهان نظم در نظر هیوم نمی‌تواند یک ناظم نامتناهی را اثبات کند.

گزینه ۳: برهان نظم ارسطو از تجربه گرفته شده است و به دلیل صرفاً عقلی بودن مردود نمی‌باشد.

گزینه ۴: هیوم بر برهان نظم نیز نقد وارد می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. معتقدین به این دیدگاه در واقع اصل سنخیت را زیر سؤال می‌برند که علت‌های خاص معلول‌های خاص خود را دارند و ما از هر علتی هر معلولی را متوقع نیستیم. عبارت به کار رفته در گزینه ۳ هم بر اصل سنخیت تأکید می‌ورزد.

براساس نظریه هیوم، علیت یک امر غیرتجربی است و نمی‌توان آن را با تجربه مشاهده کرد، پس گزینه «۱» غلط است. اصل علیت یک امر غیرعقلانی است، زیرا تجربه مبنای شناخت انسان است، پس گزینه «۲» غلط است و ذهن به محض مشاهده توالی میان دو پدیده رابطه علیت را نمی‌سازد. بلکه تکرار این توالی، موجب جعل رابطه علیت می‌شود. پس گزینه «۴» نیز غلط است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علت، آن‌گاه که وجود دهنده و هستی‌بخش است، علت تامه است و علت تامه شرط لازم و کافی برای تحقق معلول است. هرگاه علت ناقصه موجود نباشد، حتماً معلول نیز وجود پیدا نخواهد کرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. ابن سینا توضیح داد که قانون علیت از تجربه و آزمایش به دست نمی‌آید. بلکه برعکس، خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است. این قانون، یکی از قواعد اولیه تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده‌ای از آن استفاده می‌کند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱ و ۴»: معلول با قطع نظر از علت، صرفاً امکان وجود دارد، یعنی نسبت به وجود و عدم مساوی است، نه ضرورت وجود دارد و نه ضرورت عدم.

گزینه «۳»: واقعیات جهان طبیعت در ذات خود، حالت امکان ذاتی دارند، اما خودشان به این علت که اکنون موجودند واجب‌الوجود محسوب می‌شوند.

ساعت ۹ و ۲۰ دقیقه است.



گزینه ۱ پاسخ صحیح است. علت چیزی است که وجود معلول متوقف بر آن است و تا آن نباشد، معلول هم پدید نمی‌آید، یعنی در وجود خود بدان نیازمند است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) معلول در وجودش نیازمند علت است.

(۳) علت به معلول وجود می‌دهد.

(۴) رابطه علیت رابطه‌ای وجودی است و مانند رابطه دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می‌شود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) معلول در وجود خود نیازمند علت است، یعنی وجودش را از علت می‌گیرد.

(۳) در رابطه‌ای علیت، یک طرف (علت) به طرف دیگر (معلول) وجود می‌دهد.

(۴) رابطه‌ای علیت رابطه‌ای وجودی است، یعنی مانند رابطه دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرض می‌شود و سپس میان آن‌ها دوستی برقرار می‌گردد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فلاسفه‌ی مسلمان می‌گویند اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، زیرا هر داده‌ی تجربی خود مبتنی بر این قاعده است.

۱۴۱) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. براساس سه اصل مذکور، امور جهان اتفاقی نیستند.

۱۴۲) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. هیوم با ضرورت علی و معلولی میان حوادث مشکل داشت چون ضرورت چیزی نبود که قابل مشاهده‌ی حسی باشد.

۱۴۳) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علیت اصلی عقلانی است و رابطه‌ای واقعی و خارجی میان اشیاء است که در آن، یک طرف یعنی علت، به طرف دیگر یعنی معلول وجود می‌دهد. یکی وجودش به وجود دیگری وابسته است و رابطه‌ای وجودی است نه بعد از وجود دو طرف.

۱۴۴) گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فلاسفه مسلمان معتقدند ما بعد از درک علیت برای پیدا کردن مصادیق آنان باید سراغ تجربه و حس برویم تنها گزینه‌ای که به این موضوع می‌پردازد گزینه‌ی ۱ می‌باشد.

۱۴۵) گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۱۴۶) گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

۱۴۷) گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

۱۴۸) گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

درس ۳ صفحه ۲۰

۱۴۹) گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

۱۵۰) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نوعی رابطه وجود دارد که نه بعد از وجود دو طرف رابطه، بلکه درست در خود وجود آن دو برقرار می‌شود که علّیت نام دارد. رابطه‌ای که در آن طرف اول (علّت) به طرف دوم (معلول) وجود می‌دهد.

۱۵۱) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در رابطه‌ی علی و معلولی، تا علّتی نباشد، معلولی در کار نیست نه برعکس (رد گزینه‌ی ۱) و اگر معلولی باشد، قطعاً علّت آن نیز وجود دارد. (رد گزینه‌ی ۳) از طرف دیگر، رابطه‌ی علّیت هم‌زمان با وجود علّت و معلول شکل می‌گیرد نه قبل از آن (رد گزینه‌ی ۲).

۱۵۲) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر صدراپیان، پیروان ابن‌سینا و عقل‌گرایان، شناخت قاعده‌ی علّیت مقدم بر تجربه است ؛ اما تجربه‌گرایان، اصل علّیت را مؤخر از تجربه و حس می‌دانند.

۱۵۳) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر تجربه‌گرایان، ما از ابتدا چیزی به نام علّیت در ذهن نداریم، بلکه تجربه و ادراک حسی باعث می‌شود درکی از توالی پدیده‌ها به دست آوریم و سپس قاعده‌ی علّیت را درک کنیم.

۱۵۴) گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وقتی کفه‌ی ترازوی وجود و عدم برای مفهومی سنگین می‌شود ؛ یعنی آن مفهوم در ابتدا در حالت تساوی نسبت به وجود و عدم قرار داشته است ؛ پس آن مفهوم ممکن‌الوجود بالذات و دارای امکان ذاتی است که ویژگی ماهیت‌هاست (درستی بخش اول گزینه‌های ۱، ۳ و ۴). در چنین حالتی که مفهوم ممکن‌الوجود به وجود می‌آید، علّتی بوده که آن را از حالت تساوی نسبت به وجود و عدم خارج کرده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وجوب علی و معلولی نشان می‌دهد که موجوداتی که در جهان هستی پدید آمده‌اند، ابتدا توسط واجب‌الوجود بالذات، وجوب و ضرورت پیدا کرده‌اند و ضرورت به ما نشان می‌دهد که امکان نداشت این موجودات از وجود یافتن تخلف کنند و پدید نیایند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اتفاق یعنی این‌که حادثه‌ای بدون علت رخ داده باشد. پس اعتقاد به اتفاق، موجب نفی اصل علیت می‌شود. (رد گزینه‌های ۳ و ۴) بیش‌بینی پدیده‌ها به کمک اصل سنخیت صورت می‌گیرد؛ زیرا اصل سنخیت می‌گوید هر علتی، معلول خاصی دارد. پس وقتی علت را می‌بینیم، می‌توانیم بیش‌بینی کنیم که معلول نیز پدید آمده است. (رد گزینه‌های ۲ و ۴)

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فلسفه درباره‌ی مطلق ماهیت صحبتی نمی‌کند به عنوان هدف اصلی. بلکه هدف اصلی و موضوع اصلی فلسفه مطلق وجود است که می‌توان این را مهم‌ترین موضوع فلسفه اولی نیز دانست.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. آکوئیناس این تفکر را از ابن‌سینا گرفت و در اروپا آورد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. هیچ‌کدام از عبارات درست نیستند. آکوئیناس در قرن ۱۳ میلادی می‌زیسته است و از بزرگان است نه راهبان و همچنین فلسفه او به قوت قبل در جریان نیست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. (ص ۳۶)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

عبارت الف: یک گزاره‌ی نادرست درباره‌ی اصل سنخیت است. زیرا همه‌ی انسان‌ها به طور طبیعی طبق همین اصل رفتار می‌کنند و اگر کسی هم آن را انکار کند تنها در مقام حرف است.
عبارت ب: نشان‌دهنده‌ی اصل وجوب علی و معلولی است یعنی با آمدن علت، وجود معلول ضرورت می‌یابد و موجود می‌شود.

عبارت پ: امکان پیشگیری از حادثه‌ها نیز با قبول اصل سنخیت اتفاق می‌افتد.
عبارت ت: اگر کسی اصل وجوب‌بخشی علت به معلول را انکار کند، مانند این است که خود اصل علیت را انکار کرده است و تأثیری برای علت قائل نشده است و بودن و نبودن علت برای او یکسان است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هیوم تنها راه شناخت واقعیات را حس و تجربه می‌دانست، اما در عین حال معتقد بود که رابطه‌ی علیت (این‌که علت به معلول وجود می‌بخشد) با حس قابل درک نیست، زیرا حس فقط توالی و پشت سر هم آمدن دو حادثه را درک می‌کند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فلاسفه‌ی مسلمان اصل علیت را یک اصل عقلانی می‌دانند و در عین حال معتقدند کشف علل پدیده‌ها با حس و تجربه صورت می‌گیرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. با قبول اصل سنخیت می‌توان برای نظم دقیق جهان پشته‌ی عقلی قائل شد (بیت گزینه‌های ۳ و ۴). دانشمندان با تکیه بر همین اصل، تحقیقات علمی خود را پیگیری می‌کنند؛ آنان وقتی با پدیده‌ای مواجه می‌شوند و می‌خواهند علت آن را بیابند، به سراغ عواملی می‌روند که تناسب بیش‌تری با آن پدیده دارد و علت آن پدیده را در میان آن عوامل جست‌وجو می‌کنند تا این‌که به علت ویژه‌ی آن دست یابند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اگر علت یک چیز موجود شود، موجود شدن آن چیز نیز واجب می‌شود و ضرورت می‌یابد. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: علت به معلول خود ضرورت وجود می‌بخشد و معلول را موجود می‌کند.

گزینه ۳: اشیاء در ذات و ماهیت خود، ممکن‌الوجود بوده‌اند و اگر اکنون موجود هستند، به خاطر این است که به واسطه‌ی علت خود از حالت امکانی خارج شده و وجود برای آن‌ها ضروری و واجب شده و لذا موجود گردیده‌اند. (وجوب وجود)

گزینه ۴: معلول با قطع نظر از علت، «امکان ذاتی» دارد؛ یعنی ذات و ماهیت آن نسبت به وجود و عدم مساوی است. با آمدن علت، وجود معلول ضرورت می‌یابد و موجود می‌شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: روابط بعد از وجود، قائم به وجود دو طرف است.

گزینه ۲: در رابطه جاذبه، رابطه اتکا و ... ابتدا باید دو طرف باشند تا رابطه برقرار شود؛ بنابراین روابط این گزینه نیز مربوط به روابط بعد از وجود است.

گزینه ۳: معلول قبل از وجود، موجود نیست که طلبی از علتش داشته باشد؛ چون به واسطه‌ی علت است که هستی می‌یابد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. خیلی خیلی دقت کنید که مفاهیم «رابطه‌ی علیت»، «اصل علیت» و «ادراک علیت» را با هم اشتباه نگیرید و در فهم سخن فیلسوفان خیلی ساده‌انگارانه سخنشان را به هر کدام از این‌ها نسبت ندهید. «رابطه‌ی علیت» یک رابطه‌ی وجودی در جهان است که یک چیز به چیز دیگر وجود می‌دهد. «اصل علیت» این قانون کلی در ذهن ما است که هر معلولی علتی دارد، نه خود آن رابطه‌ی وجودی در خارج. هیوم راجع به اصل علیت و آن شناختی که ما از علیت داریم سخن می‌گوید، نه درباره‌ی خود علیت در جهان خارج! آن‌چه هیوم می‌گوید این است که ما نمی‌توانیم به طور یقینی در جهان رابطه‌ای به نام رابطه‌ی علیت بشناسیم چون شناخت درست همان شناخت تجربی است و حس و تجربه نمی‌تواند چیزی به نام علیت شناسایی کند. وقتی کسی بگوید فلان چیز را نمی‌توان شناخت می‌آید درباره‌ی آن سخن می‌گوید و می‌گوید وجود ندارد، حاصل تداعی و ... است؟ نه! چون صادر کردن این احکام خود نوعی شناخت است. پس پاسخ صحیح گزینه‌ی ۱ است و سایر گزینه‌ها مربوط به نظر هیوم پیرامون «اصل علیت / قانون علیت» است، نه رابطه‌ی علیت.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بر اثر مشاهده خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین منعکس می‌شود که خورشید «علت» روشن شدن زمین است. هیوم این حالت ذهنی را «تداعی» می‌نامد و می‌گوید تداعی چیزی جز یک امر روانی ناشی از توالی و پشت سر هم آمدن پدیده‌ها نیست. از این طریق است که ما پنداشته‌ایم یک رابطه ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین برقرار است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دکارت درک اصل علیت را فطری و ذاتی می‌دانست. در حالی‌که فیلسوفان مسلمان آن را اصلی می‌دانستند که توسط عقل ادراک می‌شود و در تجربه مشکوف نیست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. کانت علیت را جزو ساختار ذهن می‌داند و هیوم هم درک آن را با حس و عقل انکار نمی‌کند پس هر دو توافق دارند که علیت از طریق حواس درک نمی‌شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در گزینه‌های ۱ و ۲ و ۳ کلمه‌ی (باید) مربوط به فعل اختیاری انسان می‌شوند ولی در گزینه‌ی ۴ (باید) برای (دری) به کار رفته که مانعی برای باز شدن آن وجود ندارد. بنابراین همه‌ی شرایط برای باز شدن در (علت) مهیا است و لذا ضرورتاً باز خواهد شد (معلول).

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در همه‌ی ابیات مفهوم سنخیت وجود دارد. اما در گزینه‌ی ۲ اشاره دارد که ای کاش هستی زبان داشت و از همه‌ی موجودات، حجاب‌های نفسانی مانع فهم را رفع می‌کرد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. معنای لفظی تحصیل حاصل یعنی به دست آوردن چیزی که آنرا اکنون دارا هستیم. اگر رابطه‌ی علت بعد از وجود باشد یعنی معلول وجود دارد و بعد رابطه‌ی علت برقرار می‌شود. اما اگر معلول موجود باشد دیگر رابطه‌ی وجودبخشی علت به معلول معنایی نخواهد داشت (رد گزینه‌ی ۴). پس در رابطه‌ی علت یک طرف رابطه علت است و طرف دیگر خود رابطه‌ی وجودبخشی است، پس یک طرف آن خود رابطه است (رد گزینه‌ی ۳). آنچه علت از معلول طلب می‌کند هستی‌یابی است یعنی علت ایجاب می‌کند که معلول به وجود آید (رد گزینه‌ی ۱)؛ اما معلول پیش از رابطه‌ی علت اصلاً وجود ندارد که بخواهد طلب یا ایجابی نسبت به علت داشته باشد. معلول تمام هستی خود را از علت می‌گیرد (تأیید نادرستی گزینه‌ی ۲).

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هیوم معتقد است که از طریق تداعی پی‌درپی آمدن برخی حوادث خاص ما پنداشته‌ایم که یک رابطه‌ی ضروری میان آن دو حادثه برقرار است، در حالی که چنین ضرورتی در شناخت ما وجود ندارد و تنها یک عادت ذهنی است (تأیید گزینه‌ی ۳). بنابراین از نظر هیوم، علت چیزی نیست که در شناخت ما (که هیوم آنرا همان تجربه می‌داند) مابه‌ازایی داشته باشد و علت نه در عقل و نه در تجربه مکشوف نیست. (رد گزینه‌ی ۴) هیوم ادراک ناشی از رابطه‌ی علت و حکم دادن به وجود رابطه‌ی علی میان دو پدیده را ناشی از عادت ذهنی می‌داند که در اثر تکرار متوالی آن دو حادثه ایجاد می‌شود؛ نه این‌که خود رابطه‌ی وجودی به نام علت را تکرار حوادث یا عادت ذهنی بداند! (رد گزینه‌های ۱ و ۲).

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فلاسفه‌ی مسلمان می‌گویند، اصل علیّت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید؛ زیرا هر داده‌ی تجربی خود مبتنی بر این قاعده است. (پس درک خود اصل علت از طریق عقل است و با تجربه به دست نمی‌آید)

البته، بعد از درک علیّت، برای این‌که علّت حوادث طبیعی را بدانیم، باید از حس و تجربه‌ی خود استفاده کنیم. کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد. کودک وقتی صدایی می‌شنود، رویش را به سمت صدا برمی‌گرداند تا عامل آنرا شناسایی کند. (پس کشف علت حوادث طبیعی، یعنی کشف علت چیزها و با تجربه حاصل می‌شود) در گزینه‌های سؤال کشف علت خاص حادثه مطرح شده است که با گزینه‌ی ۱ که حاوی تجربه است برگزیده شود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در عبارت اول فرد با دیدن عدم تحقق معلول به وجود نقص در علت پی می‌برد و به دنبال رفع آن برمی‌آید. زیرا او می‌داند که اگر علت تماماً حاضر باشد ضرورتاً معلول نیز تحقق می‌یابد و به وجود می‌آید. این مورد بیان‌گر اصل وجوب علی و معلولی است.

اصل سنخیت بیان می‌کند هر علتی، معلول خاص خودش را پدید می‌آورد و نیز بیان می‌کند که هر معلولی از علّت خاصی صادر می‌شود. فیلسوفان می‌گویند همه‌ی انسان‌ها به طور طبیعی و با همان عقل خود این حقیقت را قبول دارند و طبق همین اصل رفتار می‌کنند؛ مثلاً برای باسواد شدن درس می‌خوانند، برای سلامتی ورزش می‌کنند و ... در عبارت دوم فرد برای موفقیت در کنکور به دنبال علل متناسب با آن می‌رود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. مطابق با اصل سنخیت از هر علت خاص معلول خاصی صادر می‌شود و بین این‌ها تناسب و همبستگی برقرار است. در گزینه‌ی ۲ این مضمون بیان می‌شود که خاک شوره‌زار نمی‌تواند گل و سنبل بر بیارد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. هیوم با تجربه‌گرایان هم عقیده است که تنها راه شناخت واقعیات حس و تجربه است؛ اما می‌گوید رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن‌را نمی‌توان از طریق مشاهده‌ی حسی و تجربه به دست آورد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. به عقیده‌ی هیوم، انسان از طریق مشاهده و تجربه‌ی مکرر حوادث، در ذهنش چنین تداعی می‌شود که مثلاً روشن شدن زمین که همیشه با طلوع آفتاب می‌آید، ضرورتاً از طلوع آفتاب ناشی می‌شود. یعنی به نظر هیوم، تداعی علیّت چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی و پشت سر هم آمدن پدیده‌ها نیست. حال اگر این نظریه‌ی هیوم را بپذیریم که ریشه‌ی اعتقاد به اصل علیّت، توالی یا تعاقب دو حادثه باشد، در این صورت، باید میان همه‌ی حوادثی که پشت سر هم تکرار می‌شوند، رابطه‌ی علیّت برقرار باشد، در حالی‌که چنین نیست، زیرا با وجود توالی روز و شب، تعاقب اذان صبح و طلوع آفتاب و پشت سر هم آمدن رعد و برق، هیچ عقل سلیمی، برق را علت رعد، اذان صبح را علت طلوع آفتاب و روز را علت شب نمی‌داند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دکارت معتقد بود که اصل علیّت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید و جزء اصول اولیه‌ای است که انسان آن را به طور فطری درک می‌کند، یعنی هر انسانی، با درکی از رابطه‌ی علیّت متولد می‌شود و درک این رابطه نیاز به تجربه و آموزشی است. البته یافتن مصداق‌های علّت و معلول نیازمند تجربه و آموزش است. از نظر فلاسفه‌ی مسلمان از جمله ابن‌سینا، اصل علیّت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، بلکه خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است. در عین حال، این‌گونه هم نیست که انسان به طور مادرزادی در همان بدو تولد با این قاعده آشنا بوده و آن را درک می‌کرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) دکارت و ابن‌سینا، هر دو معتقدند که علیّت امری عینی و واقعی است، یعنی هر دو معتقدند که علیّت امری ذهنی نیست، بلکه واقعاً در خارج، رابطه‌ی علیّت وجود دارد.

(۳) ابن‌سینا، علیّت را امری عینی و واقعی می‌دانست، نه جزء ساختارهای ذهنی.

(۴) به نظر دکارت، یافتن مصداق‌های علّت و معلول نیازمند تجربه و آموزش است. ابن‌سینا معتقد است که کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. دیدگاه فیلسوفان غربی در مورد منشأ درک و پذیرش رابطه‌ی علیّت متفاوت است. برخی مانند دکارت، آن را امری فطری، مادرزادی، غیراکتسابی و عقلی می‌دانستند و برخی مانند تجربه‌گرایان، منبع درک علیّت را حس و تجربه می‌دانستند. بعضی از فیلسوفان غربی هم‌چون هیوم و طرفداران وی نیز، درک علیّت از طریق منابع مختلف مانند عقل و حس و تجربه را غیرممکن می‌دانستند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) درک علیّت نزد فلاسفه‌ی مسلمان از طریق عقل امکان‌پذیر است. از نظر فیلسوفان مسلمان، پس از شکل‌گیری ذهن و درک اصل امتناع اجتماع نقیضین است که وقتی کودک صدایی را می‌شنود یا حرکتی را مشاهده می‌کند، به دنبال منشأ صدا و عامل حرکت برمی‌آید، یعنی از این به بعد است که متوجه می‌شود حوادث، خودبه‌خود رخ نمی‌دهند و دارای علل و عواملی هستند که آن علل را می‌توان پیدا کرد. پس رابطه‌ی علیّت، ریشه در اصل عدم اجتماع و ارتفاع نقیضین دارد.

(۲) نزد برخی فیلسوفان غربی از جمله هیوم، درک علیّت از طریق هیچ منبعی امکان‌پذیر نیست و عقل، حس و تجربه از درک آن ناتوان است. علیّت صرفاً امری ذهنی است.

(۴) از نظر فیلسوفان مسلمان، علیّت، اصلی عقلی و غیرتجربی است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. یکی از فواید آموختن منطق، توانایی تشخیص مغالطه‌ها و خارج کردن آن‌ها از باورهاست. پس مغالطه، هم نوعی باور غلط است و هم اخص از باور است. یعنی باور اعم از مغالطه است. به همین دلیل و با توجه به نسبت‌های چهارگانه، بین این دو مفهوم کلی، رابطه‌ی عموم و خصوص مطلق برقرار است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. عموم مردم در مسائل بنیادین فلسفی می‌اندیشند و نظر می‌دهند، درباره‌ی خدا، آزادی، اختیار، خوشبختی و رنج. پس ارائه‌ی نظرات مختلف، به فیلسوف واقعی اختصاص ندارد و عموم مردم هم می‌توانند درباره‌ی مسائل بنیادین فلسفی، نظرات مختلفی ارائه دهند. بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) فرق فیلسوف با مردمان دیگر این است که اولاً فیلسوف درباره‌ی مسائل بنیادین به نحو جدی فکر می‌کند، ثانیاً بت روش درست وارد این قبیل مسائل می‌شود و پاسخ می‌دهد.

۳) فیلسوف واقعی، عقیده‌اش را بر پایه‌ی خیالات، تبلیغات و تعصب بنا نمی‌کند.

۴) فیلسوف واقعی هیچ سخنی را بدون دلیل نمی‌پذیرد. او تابع برهان و استدلال است، نه تابع افراد و اشخاص. او درباره‌ی استدلال‌ها می‌اندیشد و اگر به درستی‌شان پی ببرد، آن‌ها را می‌پذیرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در بسیاری از مواقع، افراد یک جامعه افکار و عقایدی را می‌پذیرند که پشتوانه‌ی عقلی و منطقی محکمی ندارند، بلکه بر اثر مرور زمان و یا انتقال از نسلی به نسل بعد، به‌صورت یک عادت درآمده است و اکثر افراد جامعه، بدون دلیل آن‌ها را پذیرفته‌اند. افراد متفکر و اندیشمند، این قبیل افکار را مورد نقد و ارزیابی قرار می‌دهند و اگر منطبق با عقل و استدلال نبود، آن‌ها را نمی‌پذیرند و تلاش می‌کنند سایر مردم را نیز به باطل بودن آن افکار آگاه کنند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. افلاطون که از بزرگ‌ترین فیلسوفان تاریخ است، تمثیلی دارد که به «تمثیل غار» مشهور است. او در این تمثیل می‌خواهد نشان دهد که چگونه فلسفه، انسان را به سمت آزادی حقیقی هدایت می‌کند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. علت چیزی است که به چیزی دیگر (یعنی معلول) وجود می‌دهد و آن‌چیز را به وجود می‌آورد ؛ یعنی تا علت نباشد، آن‌چیز هم پدید نمی‌آید؛ پس اساساً رابطه‌ی علیت جز به وجود علت به چیز دیگری اتکا ندارد. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۱: رابطه‌ی علیت یک رابطه وجودی است و علت، معلول را به وجود می‌آورد.

گزینه‌ی ۲: شاید نخستین مسئله‌ای که فکر بشر را به خود متوجه ساخته و او را به تفکر و اندیشه وادار کرده، چگونگی رابطه‌ی علت و معلول باشد.

گزینه‌ی ۳: کلمه‌ی «چرا» (زبان) بازتابی از درک همین رابطه در ذهن انسان‌ها است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. یکی از نتایج اصل سنخیت آن است که انسان از هر چیزی انتظار آثار متناسب با آن را دارد ؛ به همین سبب، می‌کوشد ویژگی‌های هر شیء را بشناسد و به تفاوت‌های آن با اشیای دیگر پی ببرد تا بهتر بتواند آثار ویژه‌ی آن را شناسایی کند. البته برای این‌که بدانیم از هر علتی کدام معلول پدید می‌آید، باید از تجربه کمک بگیریم و از طرق مختلف تجربی، آثار و معلول‌های هر علتی را شناسایی کنیم. تنها در گزینه‌ی ۲ این روند طی شده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. حتی در صورتی که اصل وجود علی و معلولی را نداشته باشیم باز هم امکان ذاتی شیء به تنهایی برای موجود شدن آن کافی نیست؛ زیرا عقلاً محال است که بدون وجود علت معلول از حالت امکان ذاتی خارج شود. در صورتی که علت وجوب‌دهنده نباشد، یعنی معلول از ناحیه‌ی علت خویش نیز ضرورت وجود دریافت نمی‌کند و هنوز هم در مرحله‌ی امکان ذاتی است (به عبارتی دیگر با فرض تحقق علت، معلول ضرورتاً موجود نمی‌شود و حال آن هم حالی است که پیش از تحقق علت داشت) پس فرض تحقق و عدم تحقق علت نسبت به معلول مساوی است؛ یعنی می‌توان فرض کرد که علت محقق شده اما معلول به وجود نمی‌آید. (تخلف معلول از علت خویش)

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

هیوم معتقد است ما از طریق حس و تجربه تنها توالی میان پدیده‌ها را درک می‌کنیم نه رابطه‌ی علّیت را.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت علّت و معلول برای نظم دقیق جهان پشتوانه‌ی عقلی فراهم می‌کند؛ زیرا نشان می‌دهد هر چیزی برای پدید آمدن نیازمند یک علّت خاص است و از هر علّتی، هر معلولی پدید نخواهد آمد. این امر نظم جهان هستی را می‌رساند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علّت چیزی است که معلول برای وجود داشتن بدان نیازمند است و اگر نباشد، معلولی هم در کار نخواهد بود. به اصطلاح فیلسوفان، علّت چیزی است که هستی، معلول بر وجود آن متوقف است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت نشان می‌دهد که میان علّت‌ها و معلول‌هایشان در جهان هستی رابطه‌ی خاصی حکم فرماست و جهان هستی یک دستگاه منظم است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علّیت، یکی از کهن‌ترین و مهم‌ترین مسائل و اصول فلسفی است و نه کهن‌ترین و مهم‌ترین آن‌ها، زیرا پذیرش اصل علّیت منوط به پذیرش اصل واقعیت مستقل از ذهن است. بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) در رابطه‌ی علّیت، وجودبخشی مطرح است، اما در روابط دیگر، وجودبخشی مطرح نیست. پس در روابط غیرعلّی، وجود داد و ستد نمی‌شود.

۳) رابطه‌ی علّیت، رابطه‌ای است که هم‌زمان با وجود دو طرف رابطه به وجود می‌آید. یعنی همین‌که علّت (تامه) فراهم شد هم معلول و هم رابطه‌ی علّیت هم‌زمان با هم به وجود می‌آیند. یعنی ابتدا دو وجود مستقل علّت و معلول را نداریم تا بعداً رابطه‌ی علّیت به وجود آید بلکه تحقق رابطه هم‌زمان با وجود علّت و معلول است.

۴) در سایر روابط ابتدا دو وجود مستقل داریم سپس رابطه شکل می‌گیرد، بنابراین اگر یک طرف رابطه از بین برود، طرف دیگر از بین نمی‌رود. مثلاً در رابطه‌ی دوستی علی و عرفان، اگر طرف اول که علی باشد، بمیرد، طرف دیگر یعنی عرفان از بین نمی‌رود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ما کلیت هر قانون علمی را از نظم حاکم بر روابط بین پدیده‌ها به دست می‌آوریم. وجود نظم و قانونمندی‌های معین میان دسته‌های مختلف پدیده‌ها نیز بیانگر اصل سنخیت علّت و معلول است. عبارت‌هایی مانند «آتش می‌سوزاند»، «آفتاب روشنایی می‌دهد»، «غذا انسان را سیر می‌کند» به اصل سنخیت علّت و معلول اشاره می‌کند. اما برای این‌که بدانیم از هر علّتی، کدام معلول پدید می‌آید، باید از تجربه و مشاهده کمک بگیریم و از طرق مختلف تجربی، آثار و معلول‌های هر علّتی را شناسایی کنیم. پس یافتن نمونه‌های و مصداق‌های اصل سنخیت علّت و معلول، یک امر تجربی است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فیلسوفان مسلمان با استفاده از استدلال عقلی، توانسته‌اند اصل امتناع ترجیح بلامرجح را از اصل امتناع اجتماع و ارتفاع دو نقیض، به دست آورند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم اجتماع دو قضیه، منظور صدق هم‌زمان آن‌ها و وقتی می‌گوییم ارتفاع دو قضیه، منظور کذب هم‌زمان آن‌ها است. حال اجتماع و ارتفاع دو نقیض؛ یعنی بپذیریم دو قضیه‌ی نقیض، هم‌زمان می‌توانند صادق یا کاذب باشند. خب! معلوم است که چنین چیزی از نظر منطقی محال و ممتنع است. تذکر: گزینه‌ی ۱ می‌گوید صدق و کذب دو «قضیه» ولی باید می‌گفت دو «قضیه‌ی نقیض هم»

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. پرسش از چرایی بازتاب‌دهنده‌ی علّیت است؛ زیرا وقتی از چرایی می‌پرسیم، منظور «به چه علّت» است. این مسئله حتی در ذهن کودکان نیز مطرح می‌شود و اگر بخواهیم آن‌را پاسخ دهیم، در فرایند ذهنی نیازمند استدلال خواهیم بود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. علّیت رابطه‌ای یاست که در خود وجود دو طرف رابطه برقرار است نه پیش یا پس از وجود آن دو. در ضمن، در این رابطه، معلول است که در وجودش به علّت نیازمند است نه بالعکس.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی چیزی به خودش وجود داده باشد؛ یعنی آن چیز زمانی که نبوده، بوده و به خودش هم وجود داده. پس در این حالت، ما به اجتماع دو نقیض؛ یعنی صادق بودن دو نقیض قائل شده‌ایم؛ زیرا معتقد شده‌ایم که در یک زمان واحد اولاً «یک موجود خاص نبوده است» و ثانیاً «آن موجود بوده» و به خودش وجود داده است. این دو جمله نقیض هم‌اند و قائل شدن به درستی هر دو، اجتماع نقیضین است. سایر گزینه‌ها هیچ تناقضی با هم ندارند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر حادثه‌ای از نظر فیلسوفان نیازمند علّت است؛ زیرا حادثه یعنی چیزی که نبود و به وجود آمد. چنین چیزی را ممکن‌الوجود می‌نامیم که برای به وجود آمدن نیازمند ضرورت یافتن وجودش است. حال اگر وجود یک حادثه بدون علّت رخ دهد. پس ضرورت‌بخشی بدون چیزی که ضرورت را ایجاد کرده باشد رخ داده و این یعنی یکی حادثه که میان وجود و عدم ترجیحی نداشت، بدون مرجح، ترجیح وجود داشتن پیدا کرده است. چنین چیزی از نظر فیلسوفان ممتنع و محال است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. سنخیت یعنی میان هر علّت با معلول خودش سنخیت و مناسبت خاصی حکم‌فرماست که میان یک علّت و معلول دیگر نیست.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی می‌گوییم سنخیت علّت و معلول؛ یعنی همواره از یک علّت خاص یک معلول خاص پدید می‌آید و قانون میان پدیده‌ها ثابت و تغییرناپذیر است. در غیر این صورت، از هر چیزی، هر چیزی پدید می‌آید و آن‌گاه یا اصلاً قاعده و قانونی در عالم نبود یا این قواعد در هر لحظه امکان تغییر و دگرگونی داشتند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مفهوم این دو بیت این است که در جهان هستی، هر چیزی در جای خودش قرار دارد و در غیر این صورت، هرج و مرج در عالم حکم‌فرما می‌شد. این دیدگاه بیان‌گر اصل سنخیت و علّت و معلول است که میان روابط علّی یو معلولی، یک نظم می‌بینید و معتقد است جهان بی نظم و قاعده نیست، بلکه هر چیزی دارای آثار و ویژگی‌های مخصوص به خودش است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. علت همیشه در برابر معلول به کار می‌رود. مثلاً می‌گوییم آتش علت است و حرارت معلول آن است. بنابراین مفهوم علت را درباره‌ی پدیده‌های خارج به کار می‌بریم که از ایجاد و تأثیر و تأثر موجودات بر یکدیگر حکایت می‌کند. به عبارت دیگر علت چیزی است که با عث به وجود آمدن چیز دیگری می‌شود. پس علت جنبه‌ی وجودی دارد. اما مفهومی دلیل درباره‌ی مفاهیم ذهنی انسان به کار می‌رود. مثلاً می‌گوییم چه دلیلی دارد که آتش چیزها را می‌سوزاند، یعنی از گوینده‌ای که ادعا کرده آتش حرارت دارد و می‌سوزاند، دلیل می‌خواهیم. به عبارت دیگر، جنبه‌ی معرفتی دارد و همان استدلال است که برای اثبات چیزی به کار می‌رود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. کسانی که اصل سنخیت را یک اصل تجربی می‌دانند، می‌گویند: «بنابر آن‌چه تاکنون تجربه کرده‌ایم، علت‌های خاص، معلول‌های خاص خود را دارند و نمی‌توانیم این اصل را به علت‌هایی که تجربه نکرده‌ایم، تعمیم دهیم.» بنابر اصل تجربه‌گرایی، اگر فرد تجربه‌گرا با پدیده‌ای جدید روبه‌رو شود، نمی‌تواند از این پدیده انتظار آثار خاص داشته باشد. اما در عمل ثابت شده که این‌گونه نیست و حتی خود تجربه‌گرایان نیز مانند عقل‌گرایان وقتی با پدیده‌های جدید روبه‌رو می‌شوند، باز هم براساس اصل سنخیت با آن برخورد می‌کنند، یعنی به دنبال شناخت آثار ویژه‌ی آن پدیده هستند و انتظار دارند که آثار خاصی از آن ظاهر شود و این مطلب بیانگر آن است که اصل سنخیت یک اصل غیرتجربی است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. آن‌چه به معلول ضرورت وجود می‌دهد، علت است، یعنی با آمدن علت، وجود معلول ضرورت می‌یابد و موجود می‌شود. پس وجود علت بر وجوب معلول مقدم است و وجوب معلول متوقف بر وجود علت است. هم‌چنین طبق اصل وجوب علی و معلولی، معلول ابتدا ضرورت وجود می‌یابد، سپس موجود می‌شود، یعنی تا وجود معلول ضروری نباشد، معلول به وجود نمی‌آید، پس وجوب معلول بر وجود معلول مقدم است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. آن دسته از فلاسفه که برای جهان علت نخستین و آفریننده را اثبات می‌کنند، معتقدند همه‌ی حوادث جهان از ابتدا تاکنون و در آینده در جهت یک هدف و غایت از پیش تعیین‌شده قرار دارند. به نظر آنان جهانی که ما در آن زندگی می‌کنیم، به سوی کمال خود در حرکت است و مرحله به مرحله کامل‌تر می‌شود. پس این دسته از متفکران، اتفاق به معنی نبودن غایت جهان یک غایت و هدف نهایی در نظر می‌گیرند. اما آن دسته از فیلسوفان که به خداوند و علت نخستین برای جهان معتقد نیستند، غایت‌مندی زنجیره‌ی حوادث را نیز انکار می‌کنند و حتی وجود فرآیندهای تکاملی در جهان را امری اتفاقی به حساب می‌آورند که از پیش تعیین‌شده نبوده است. انکار ضرورت علی که در گزینه‌ی (۲) آمده است، نمی‌تواند مستقیماً ناشی از دیدگاه مخالفان علت نخستین و علّة‌العلل باشد، زیرا حتی فلاسفه‌ای که علت نخستین و علّة‌العلل را انکار می‌کنند، می‌گویند هر معلولی به علت نیاز دارد و یک رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول برقرار است. پس ما فیلسوفی را سراغ نداریم که به طور صحیح و روشن با معنای اول اتفاق یعنی عدم وجود رابطه‌ی ضروری میان پدیده‌ها و علت آن‌ها، موافق باشد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. طبق متن داده شده، این داوطلب اولاً به سنخیت میان علت و معلول معتقد است که بر مبنای آن، هر علتی، معلول خاص خودش را پدید می‌آورد و هر معلولی از علت خاصی صادر می‌شود و پدید می‌آید. در نتیجه معتقد است برای قبولی در رشته‌ی دلخواهش (معلول) باید علت خاص آن (تمرین و آمادگی در کنکور) محقق شود و نه امور غیرمرتبط، مانند گردش در اینترنت و ... و ثانیاً معتقد به وجود علی و معلولی است که براساس آن، اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یافت، یقین حاصل می‌شود که تحقق معلول نیز ضروری و حتمی است و وجود آن، وجوب پیدا می‌کند. بنابراین با تحقق همه‌ی شرایط مربوط به آمادگی کنکور، انتظار قبولی در رشته‌ی دلخواهش را دارد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. هیوم با تجربه‌گرایان هم‌عقیده است که تنها راه شناخت واقعیات حس و تجربه است، اما می‌گوید رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق مشاهده‌ی حسی و تجربه به دست آورد و باید یک راه تجربی دیگر برای آن پیدا کرد. او می‌گوید حس فقط می‌تواند اجسام و رنگ‌ها و شکل‌ها و اموری از این قبیل را به ما نشان دهد؛ مثلاً چشم می‌بیند که با آمدن خورشید به آسمان، زمین روشن می‌شود اما این‌که یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشنی زمین باشد، چنین چیزی با حس قابل مشاهده نیست.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

فیلسوفان مسلمان اصل علیّت را اصلی عقلی می‌دانند که هر شناخت تجربی مبتنی بر پذیرش آن است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علیّت، رابطه‌ای وجودی است که در آن یک طرف یعنی علت به طرف دیگر یعنی معلول، وجود و هستی می‌دهد و انکار آن مساوی پذیرش ضدّفه و اتفاق در جهان است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت یک موضوعی است که اگر فیلسوفی یا هرکس دیگری به آن به صورت تجربی اعتقاد پیدا کند پس نمی‌تواند وقوع اتفاق را در واقع بعدی غیرممکن بداند و این اعتقاد را داشته باشد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در نظریه فیلسوفان مسلمان، جواب‌های سؤالات طبق نظریه علیت به دست می‌آید اما در این که انسان چگونه رابطه علیت را درک کرده است؟، به صورت تخصصی بحث می‌شود و پاسخ داده می‌شود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در سایر گزینه‌ها لفظ «باید» نشانگر ضرورت‌بخشی علت به معلول نیست، بلکه ممکن است یکی از علل ناقصه یا مقدمه و لوازم انجام آن کار باشند. ولی در گزینه موردنظر، اشاره به علت تامه شده است که در این صورت وجود معلول ضروری خواهد بود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. از نظر فیلسوفان مسلمان نیز همانند نظر هیوم، صرف توالی یا همزمانی دو پدیده نمی‌تواند نشانگر وجود رابطه علیت میان آن‌ها باشد. مثلاً رعد و برق یا شب و روز، همواره متوالی هستند، ولی رابطه علیت میان آن‌ها برقرار نیست، بلکه باید رابطه وجودبخشی باشد و وجود یکی ضرورتاً دیگری را به وجود آورد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وقتی دیدگاه تجربه‌گرایانی چون اگوست کنت (که معتقد بود عقل صرفاً آنگاه که با روش تجربی و حسی وارد عمل می‌شود، به واقعیت دست می‌یابد و به علم می‌رسد) در میان فیلسوفان اروپایی گسترش یافت و توانایی عقل محدود به امور تجربی و حسی گردید، اثبات اموری مانند ماوراءالطبیعه و حقیقت روحی و معنوی انسان و جهان ناممکن شمرده شد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دیوید هیوم، فیلسوف حس‌گرا و تجربه‌گرای قرن هجدهم معتقد است دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشند، مردودند، زیرا عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد. او می‌گوید مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی، برهان نظم است که از تجربه گرفته شده، اما این برهان نیز توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد. این برهان فقط می‌تواند ثابت کند که یک ناظم و خالق، این جهان را اداره می‌کند، اما ثابت نمی‌کند که این ناظم خالق همان خداوندی است که نیازمند به علت نیست و وجودی ازلی و ابدی دارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. گزینه‌ی (۱) بیانگر اصل وجوب‌بخشی علت به معلو است، در حالی‌که سه گزینه‌ی دیگر به اصل سنخیت میان علت و معلول اشاره می‌کنند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. یکی از نتایج اصل سنخیت آن است که انسان از هر چیزی انتظار آثار متناسب با آن را دارد، به همین سبب، می‌کوشد ویژگی‌های هر شیء را بشناسد و به تفاوت‌های آن با اشیای دیگر پی ببرد تا بهتر بتواند آثار ویژه‌ی آن را شناسایی کند. مثلاً از آب انتظار رفع تشنگی را داریم نه رفع گرسنگی. این اصل، نظم خاصی در جهان برقرار می‌کند و به ما می‌فهماند که هر چیزی نمی‌تواند منشأ هر چیزی شود. بنابراین لازمه و نتیجه‌ی اصل سنخیت علت و معلول، نظم و قانونمندی‌های معین میان دسته‌های مختلف پدیده‌ها است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. یکی از معانی اتفاق، رخ دادن حوادث پیش‌بینی نشده است. به طور مثال، شخصی برای خرید به فروشگاه‌ی مراجعه می‌کند و دوست خود را هم در آن فروشگاه می‌بیند، بدون این‌که قبلاً از آمدن دوست خبر داشته باشد و آن را پیش‌بینی کرده باشد. دیدار مسی و رونالدو در رختکن تیم پرتغال نیز نمونه‌ای از این نوع اتفاق است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فیلسوفان مسلمان معتقدند خود اصل علیت نه از طریق تجربه بلکه با عقل به دست می‌آید؛ اما کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌پذیرد. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: از نظر فیلسوفان مسلمان، کشف علل امور طبیعی با تجربه صورت می‌گیرد، ولی خود اصل علیت، با تجربه به دست نمی‌آید.

گزینه ۳: از نظر فیلسوفان مسلمان، درک امتناع اجتماع نقیضین پیش شرط درک و پذیرش خود رابطه علیت است. هر تلاش تجربی (از جمله کوشش علمی در جهت کشف واکسن) مبتنی بر قاعده علیت است.

گزینه ۴: خود قاعده علیت از طریق عقل به دست می‌آید، اما مصداق‌یابی آن در جهان طبیعت (کشف علل امور طبیعی) از طریق تجربه است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. وجود نظم عام در جهان هستی از مصادیق اصل علیت محسوب می‌شود. اصل وجود علّی و معلولی «نظم وجوبی» را موجب می‌شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. عبارت صورت سؤال به اصل وجوب‌بخشی علت به معلول اشاره دارد، اما عبارت گزینه‌ی ۴ مربوط به اصل سنخیت میان علت و معلول است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. رابطه علیت بدون وجود دو طرف رابطه (علت و معلول) بی‌معناست و به تنهایی نمی‌تواند ایجاد شود. تحلیل سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: در رابطه علیت، علت به نسبت معلول تقدم ذاتی دارد و بدان جهت که به معلول وجود می‌بخشد بر او مقدم است اما از لحاظ زمانی، تا معلول نباشد، علت بی‌معناست و تا علت نباشد معلول معنا نمی‌دهد. به عبارت دیگر علت و معلول از لحاظ زمانی با همدیگر به وجود آمده‌اند.

گزینه ۲: اصل علیت مؤخر از اصل شناخت و واقعیت مستقل از ذهن (قدم اول در مغایرت وجود و ماهیت) است زیرا انسان پس از شناخت محیط پیرامون خود، در پی یافتن اصل علیت برمی‌آید.

گزینه ۴: در علیت تمام هستی معلول به علت وابسته است.

مورد اول: هنگامی رابطه‌ای قائم به طرفین است که دو طرف رابطه از پیش موجود باشند، در حالی که رابطه علیت رابطه‌ای وجودی است و یک طرف به طرف دیگر وجود می‌دهد.

مورد دوم: «چگونگی» این رابطه مسئله بوده است، نه «چرایی».

مورد سوم: معلول همواره به علت نیازمند است اما خود علت نیز لزوماً این طور نیست که هیچ نیازمندی به غیر نداشته باشد، همچون انسانی که علت ساختن میز است اما خودش معلول خداوند و نیازمند به خداوند.

مورد چهارم: علیت رابطه‌ای وجودی است و از سنخ روابط ماهوی نیست. روابط ماهوی همان روابط بعد از وجود هستند. مورد پنجم: برعکس، کاربرد واژه چرا و چرایی در زبان بازتاب علیت است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر فیلسوفان مسلمان درک قانون علیت مبتنی بر اصل بدیهی امتناع اجتماع نقیضین است. اما خود علیت یک اصل بدیهی نیست. بلکه از بدیهیات فهمیده می‌شود. انسان بر مبنای اصل امتناع اجتماعی نقیضین درمی‌یابد که پدیده‌ها خود به خود به وجود نمی‌آیند؛ زیرا اینکه چیزی خودش به وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً باشد تا بتواند خودش را به وجود بیاورد و این، همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است. پس اگر کسی علیت را انکار کند در واقع دارد همان اصل بدیهی امتناع اجتماع نقیضین را نیز انکار می‌کند. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: از نظر دکارت درک خود قانون علیت فطری است، نه درک مصادیق آن. یافتن مصادیق رابطه علت و معلول از نظر او نیازمند تجربه و آموزش است.

گزینه ۲: از نظر تجربه‌گرایان، به خصوص هیوم، حکم کردن انسان به رابطه ضروری علت و معلول بر مبنای عادت ذهن در اثر تکرار حوادث متعاقب است نه بر مبنای داده‌های حسی و تجربی. علیت چیزی نیست که بتوان با حس آن را مشاهده کرد.

گزینه ۳: هیوم درک قانون کلی علیت را مبنی بر عادت ذهن در اثر تکرار و تعاقب حوادث تکرارشونده می‌داند، نه اینکه خود رابطه وجودی علت و معلول را همان تکرار و تعاقب حوادث بداند!

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تجربه‌گرایان می‌گویند که مثلاً چون زمین همواره با آمدن خورشید، روشن می‌شود و با ناپدید شدن آن، تاریک می‌گردد، انسان متوجه رابطه‌ای ضروری میان این دو پدیده شده و دانسته که تا خورشید نیاید، زمین هم روشن نمی‌شود، یعنی یک رابطه ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین است که علیت نام دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نظر هیوم توالی و تعاقب پدیده‌ها صرفاً «زمینه‌ساز» باور ما به علیت هستند، نه اینکه خود توالی و تعاقب پدیده‌ها علیت باشد. علیت از نظر هیوم اساساً اصلی نیست که بتوان آن را به طول مستقل از راه تجربه توجیه کرد، بلکه عادت ذهنی ما به رخ دادن پشت سر هم حوادث، این باور راسخ را در ما ایجاد کرده است که علیتی در کار است.

توجه: از نظر هیوم «باور» به اصل علیت قابل توجیه تجربی است و توجیهش همان اصل عادت ذهنی است، اما «خود» علیت توجیهی تجربه‌گرایانه ندارد (رد گزینه ۴).

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «مفهوم قانون به ما می‌فهماند که انتظار داریم طبیعت همواره به صورت یکنواخت و مشابه عمل کند، یعنی در شرایط مشابه نتایج مشابه به دست آید». از سوی دیگر، «هر قانونی، بیان یک رابطه علیت است» پس مفهوم قانون به ما می‌فهماند که هم طبیعت یکنواخت عمل می‌کند و هم اصل علیت را بیان می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یکی از کهن‌ترین مسائل فلسفی، مسئله علت و معلول است. رابطه علیت رابطه‌ای وجودی است، اما رابطه اجزاء یک ساعت، رابطه وجودی نیست، بلکه رابطه بعد از وجود است. فیلسوفان تجربه‌گرا به جز هیوم اصل علیت را اصلی حسی و تجربی می‌دانند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دکارت معتقد بود که اصل علیت، جزو اصول اولیه‌ای است که انسان آن را به طور فطری درک می‌کند و اصلی تجربی نیست. از نظر هیوم درک رابطه ضروری میان علت و معلول از طریق تجربه به دست نمی‌آید، بلکه ناشی از انعکاس ذهنی است که او آن را تداعی می‌نامد. او می‌گوید که تداعی علیت چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده‌ها نیست. از نظر فیلسوفان مسلمان اصل علیت، اصلی عقلی است، ولی این گونه هم نیست که انسان به طور مادرزادی و از همان بدو تولد با این قاعده آشنا بوده و آن را درک می‌کرده است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. آنچه به معلول ضرورت وجود می‌دهد، علت است. معلول با قطع نظر از علت، امکان ذاتی دارد و با آمدن علت (تامه)، وجود معلول ضرورت می‌یابد و موجود می‌شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. رابطه علیت، رابطه‌ای وجودی است که وجود یک طرف ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است و این گونه نیست که بعد از وجود دو طرف، این رابطه تحقق یابد، بلکه یک طرف در وجود خود به طرف دیگر نیازمند است؛ پس رابطه علیت قائم به دو طرف رابطه نیست، یعنی بعد از وجود دو طرف، رابطه علیت حاصل نمی‌شود، بلکه رابطه وجودی است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. عبارات گزینه‌های دیگر معنای ضرورت علی و معلولی را بیان می‌کنند، اما محتوای این گزینه به صورت مستقیم معنای ضرورت و وجوب بخشی علت به معلول را نشان نمی‌دهد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل سنخیت پشتوانه عقلی نظم دقیق جهان است و دانشمندان با تکیه بر این اصل، تحقیقات علمی خود را پیگیری می‌کنند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این عبارت اشاره به این موضوع شده است که اگر علت رشد بذر، تامه باشد و نقصی وجود نداشته باشد، وجود معلول که رشد بذر است، به مرحله وجوب وجود می‌رسد و موجود می‌شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. به نظر هیوم دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشد، مردود هستند؛ زیرا عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد. کانت فیلسوف بزرگ قرن هجدهم نیز راهی متفاوت با دکارت و دیگر فیلسوفان عقل‌گرای پیشین برای پذیرش خدا پیمود. او به جای اثبات وجود خدا از طریق برهان نظم یا علیت یا وجوب و امکان، ضرورت وجود خداوند را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر دکارت اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید و جزء اصول اولیه‌ای است که انسان آن را به طور فطری درک می‌کند، یعنی هر انسانی با درکی از رابطه‌ی علیت متولد می‌شود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. کانت فیلسوف قرن هیجدهم آلمان، راهی متفاوت با دکارت و دیگر فیلسوفان عقل‌گرای پیشین برای پذیرش خدا طی کرد. او به جای اثبات وجود خدا از طریق نظم یا برهان علیت و یا وجوب و امکان، ضرورت وجود خدا را از طریق اخلاق و وظایف اخلاقی اثبات کرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در پرتو اصل سنخیت نظام جهان انتظام می‌باید و فلاسفه این اصل را تحت قاعده الواحد بحث می‌کنند.

۲۴۱

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تجربه، از آن جهت که با آزمایش و مشاهده موارد خاص همراه است به موارد جزئی تعلق می‌گیرد و بنابراین نتیجه آن به همان موارد محدود می‌شود و فقط براساس اصول عقلانی، مانند اصل علیت است که می‌توان آن را به همه شرایط مشابه تعمیم داد.

۲۴۲

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. نوعی رابطه وجود دارد که نه بعد از وجود دو طرفه رابطه، بلکه درست در خود وجود آن دو برقرار می‌شود که علت نام دارد. رابطه‌ای که در آن طرف اول (علت) به طرف دوم (معلول) وجود می‌دهد.

۲۴۳

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. علت چیزی است که معلول برای وجود داشتن بدان نیازمند است و اگر نباشد، معلولی هم در کار نخواهد بود. به اصطلاح فیلسوفان، علت چیزی است که هستی معلول بر وجود آن متوقف است.

۲۴۴

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. وقتی کفه‌ی ترازوی وجود و عدم برای مفهومی سنگین می‌شود؛ یعنی آن مفهوم در ابتدا در حالت تساوی نسبت به وجود و عدم قرار داشته است؛ پس آن مفهوم ممکن‌الوجود بالذات و دارای امکان ذاتی است که ویژگی ماهیت‌هاست (درستی بخش اول گزینه‌های ۱، ۳ و ۴). در چنین حالتی که مفهوم ممکن‌الوجود به وجود می‌آید، علتی بوده که آن را از حالت تساوی نسبت به وجود و عدم خارج کرده است.

۲۴۵

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وجوب علی و معلولی نشان می‌دهد که موجوداتی که در جهان هستی پدید آمده‌اند، ابتدا توسط واجب‌الوجود بالذات، وجوب و ضرورت پیدا کرده‌اند و ضرورت به ما نشان می‌دهد که امکان نداشت این موجودات از وجود یافتن تخلف کنند و پدید نیایند.

۲۴۶

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در نظر فلاسفه مسلمان، درک مصادیق علیت در طبیعت به کمک حس و تجربه ممکن می‌شود و از آنجا که حس و تجربه برق را علت رد نمی‌یابد، پس بین آن‌ها رابطه علیت وجود ندارد. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه «۱»: از نظر هیوم، حس و تجربه، چیزی به نام علیت درک نمی‌کند.

گزینه «۳»: از نظر ذهنی هم بین برق و رد رابطه علیت مشاهده نمی‌شود.

گزینه «۴»: این نظر مربوط به دیدگاه هیوم است.

۲۴۷

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. هر سه فیلسوف معتقدند اصل علیت با تجربه به دست نمی‌آید.

۲۴۸

اگر عقربه‌ی بزرگ ۳۰ دقیقه بچرخد، ساعت ۵۰ : ۹ دقیقه می‌شود که مقدار چرخش آن یک قسمت از دو قسمت مساوی را نشان می‌دهد.



۲۴۹

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) دکارت معتقد بود اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید.

(۲) تجربه‌گرایان معتقدند انسان از طریق حس به توالی پدیده‌ها پی می‌برد و رابطه علیت را بنا می‌نهد.

(۳) هیوم اساساً تجربه‌گراست و امکان معرفت از طریق استدلال عقلی و بدون تجربه را رد می‌کند و می‌گوید درک علیت از این طریق هم ممکن نیست، چون علیت مفهومی فراتر از حس است.

۲۵۰ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فلاسفه مسلمان می‌گویند اصل علیت یک قاعده عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، زیرا هر داده تجربی خود مبتنی بر این قاعده است.

۲۵۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ممکن در صورتی وجودش بر عدمش رجحان می‌یابد که علتی خارج از ذات آن را ترجیح بر عدم دهد.

۲۵۲ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها:
(۱) دکارت معتقد بود اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید.
(۲) تجربه‌گرایان معتقدند انسان از طریق حس به توای پدیده‌ها پی می‌برد و رابطه‌ی علیت را بنا می‌نهد.
(۳) هیوم معتقد است علیت مفهومی فراتر از حس است.

۲۵۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها:
(۱) دموکریتوس معتقد بود ماده‌ی اولیه‌ی تشکیل‌دهنده‌ی جهان، اتم‌ها و ذرات ریز تجزیه‌ناپذیر هستند.
(۲ و ۴) براساس نظریه‌ی تکامل داروین، فقط آن دسته از جانداران که تغییرات اندامی‌شان اتفاقاً سازگار با محیط بوده است، به حیات خود ادامه داده و رشد کرده‌اند و اگر در این میان تکاملی رخ داده، اتفاقی بوده است.
گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر فلاسفه‌ی اسلامی علیت امری واقعی و خارجی است، نه ذهنی. علیت امری عقلانی و ماقبل تجربی است که تمام دانش بشر بر آن متکی است.

۲۵۵ گزینه ۴ پاسخ صحیح است.
امری سوژکتیو است نه ابژکتیو (رد گزینه ۱) کشف علل امور طبیعی از راه تجربه و حس شکل می‌گیرد و ... (رد گزینه ۲) عبارت گزینه سوم به اصل سنخیت اشاره دارد و پاسخی برای ادعاهای هیوم که اصل علیت را قبول نداشت، نیست. (رد گزینه ۳) درس سوم صفحه ۱۸ و ۱۹

۲۵۶ گزینه ۴ پاسخ صحیح است.
قاعده دوم بیان می‌کند که هر پدیده‌ای علتی ویژه دارد، و از هر چیزی، هر چیزی پدید نمی‌آید. (سنخیت) درس ۷ صفحه ۴۷

۲۵۷ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.
درس ۳ صفحه ۱۶
گزینه ۱ پاسخ صحیح است.
یا چیزی به چیز دیگری وجود می‌بخشد یا چیزی خودش به خودش وجود می‌دهد. اگر شیء خودش به خودش وجود بدهد مستلزم تقدم شیء بر خودش می‌باشد و این تناقض است. پس در نتیجه می‌پذیریم که چیزی به چیز دیگر وجود بخشیده است. درس ۳ صفحه ۱۹

۲۵۹ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۲۶۰ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل علیت عقلی است و برای اثبات آن از اصول عقلانی مانند «امتناع ترجیح بلامرجح» و «امتناع تناقض» استفاده می‌کنند ولی کشف علل طبیعی مصادیق آن، از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. از نظر دیوید هیوم، دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشند مردودند؛ زیرا عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد. (ادراک عقلی صرف مردود هستند نه عقل به طور کلی)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. سه اصل علیت، سنخیت و وجوب مانند اضلاع یک مثلث با هم هستند، که در هر رابطه علی - معلولی می‌توان آن‌ها را یافت. در نتیجه این شعر به هر سه عبارت گزینه ۱ تا ۳ می‌تواند اشاره کند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. برخی از مردم که از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند، گاهی فکر می‌کنند که در برخی موارد، در عین وجود علت، معلول آن پدید نیامده است و بر این اساس می‌پندارند، میان علت و معلول، رابطه ضروری وجود ندارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. کهن‌ترین مسئله‌ی فلسفه، مسئله‌ی علت و معلول است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر بخواهیم تنها به ادراک حسی و شناخت تجربی متکی باشیم، هیچ‌گاه نه علتی خواهیم دید و نه معلولی مشاهده می‌کنیم، بلکه تنها توالی و پشت هم آمدن دو پدیده را مشاهده خواهیم کرد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اصل امتناع ترجیح بلامرّج یک قاعده‌ی عقلی است که خودش از اصل عقلی و بدیهی «امتناع اجتماع و ارتفاع دو نقیض» به دست می‌آید؛ حال وقتی فیلسوفان مسلمان، اصل علیت را از طریق یک قاعده‌ی فلسفی اثبات می‌کنند؛ یعنی این اصل یک اصل عقلانی است نه تجربی. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۱: این‌که علیت را اثبات کرده باشیم؛ لزوماً به معنای اثبات و قبول اصل سنخیت نیست.

گزینه‌ی ۳: علت و معلول مربوط به حوزه‌ی واقعیت است نه ذهن و عقل. حال وقتی توسط یک قاعده‌ی عقلی، قاعده‌ی عقلی دیگری اثبات می‌شود؛ نشان‌دهنده‌ی وجود روابط منطقی و استدلالی میان قواعد فلسفی است نه روابط علی و معلولی.

گزینه‌ی ۴: اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است؛ اما در حیطه‌ی تجربه کاربرد فراوانی دارد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. وقتی از نظم، نظام و انتظام صحبت می‌کنیم، منظور قاعده‌ی سنخیت است و وقتی فقط به ارتباط میان پدیده‌ها اشاره می‌کنیم، منظور روابط علی و معلولی خواهد بود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نظر ابن‌سینا درک رابطه‌ی علیت و پی بردن به آن از طریق تجربه امکان‌پذیر نیست، به دنبال هم آمدن دو حادثه به معنای علیت نیست. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۱: درک علیت عقلی است اما بعد از درک علیت، کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.

گزینه‌ی ۳: فلاسفه‌ی مسلمان می‌گویند اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید.

گزینه‌ی ۴: اصل علیت از اصل امتناع اجتماع نقیضین به دست می‌آید، نه این‌که خود مبنای آن باشد. پس اصل امتناع اجتماع نقیضین مبنای اصل علیت است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی گزینه‌ها:

(۱) دیدگاه کانت است.

(۲) نظر دکارت است.

(۳) دیدگاه هیوم با این‌که تجربه‌گراست، نظر خاصی است که در این گزینه به درستی بیان شده است.

(۴) نظر امپریست‌هاست.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. ۲۷۰

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر فلاسفه‌ی مسلمان اصل علیّت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، زیرا دانشمندان علوم طبیعی به دلیل پذیرفتن اصل علیّت دست به تجربه می‌زنند تا علل حوادث را پیدا کنند. پس هر تلاش تجربی خود مبتنی بر این قاعده است. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: در متن توضیحی با این محتوا یافت نمی‌شود.

گزینه ۲: از نظر این فیلسوفان این گونه نیست که انسان به طور مادرزادی در همان بدو تولد با این قاعده آشنا بوده و آن را درک می‌کرده است.

گزینه ۳: درک اصل (قاعده‌ی) علیت را با درک (یا یافتن) مصادیق آن اشتباه نگیرید. برای این‌که علت هر حادثه‌ای را بدانیم، باید در بیش‌تر موارد از حس و تجربه‌ی خود استفاده کنیم.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. رابطه‌ی علیت رابطه‌ای وجودی است، یعنی وجود یکی ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است؛ بنابراین مانند رابطه‌ی دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می‌شود و سپس میان آن‌ها دوستی برقرار می‌گردد. به عبارت دیگر هم‌زمان با به وجود آمدن معلول، رابطه‌ی علیت به وجود می‌آید. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: رابطه‌ی علیت یکی از کهن‌ترین مسائل فلسفی است.

گزینه ۳: رابطه‌ی علیت بعد از وجود طرفین رابطه ایجاد نمی‌شود.

گزینه ۴: شاید نخستین مسئله‌ای که بشر را به تفکر و اندیشه وادار کرده است، چگونگی رابطه‌ی علت و معلول باشد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هیوم می‌گوید، بر اثر مشاهده‌ی خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین منعکس می‌شود که خورشید «علت» روشن شدن زمین است. او این حالت ذهنی را «تداعی» می‌نامد و می‌گوید تداعی چیزی جز یک امر روانی ناشی از توالی و پشت سرهم آمدن پدیده‌ها نیست. از این طریق است که ما پنداشته‌ایم یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین برقرار است. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: از نظر دکارت علیت جزء مفاهیم اولیه‌ای است که انسان آن‌را به طور فطری درک می‌کند؛ یعنی هر انسانی، با درکی از رابطه‌ی علیّت متولد می‌شود و درک این رابطه نیاز به تجربه و یا آموزش ندارد.

گزینه ۲: تجربه‌گرایان معتقدند که انسان از طریق حس به توالی پدیده‌ها پی می‌برد. (نه اصل علیت)

گزینه ۴: تجربه‌گرایان می‌گویند که مثلاً چون زمین همواره با آمدن خورشید، روشن می‌شود و با ناپدید شدن آن، تاریک می‌گردد، انسان متوجه رابطه‌ای میان این دو پدیده شده و دانسته که تا خورشید نیاید، زمین هم روشن نمی‌شود، یعنی یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین یافته است. (پس خود انسان آن‌را ضروری می‌پندارد.)

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. عبارت صورت سؤال یکی از مصداق‌های اصلی عقل سنخیت است که برای درک مصادیق آن اصل (یعنی موارد مشابه عبارت صورت سؤال) باید از تجربه کمک بگیریم. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: با قبول اصل سنخیت می‌توان برای نظم دقیق جهان پشتوانه‌ی «عقلی» قائل شد.

گزینه ۲: وقتی با پدیده‌ای مواجه می‌شویم و می‌خواهیم «علت» آن‌را بیابیم، به سراغ عواملی می‌رویم که تناسب بیش‌تری با آن پدیده دارد.

گزینه ۴: همه‌ی انسان‌ها به طور طبیعی اصل سنخیت را قبول دارند اما فلاسفه‌ی تجربه‌گرا آن‌را یک اصل تجربی می‌دانند نه عقلی.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اتفاق به معنای وجود رخداد‌های پیش‌بینی نشده و نبود غایت و هدف در پدیده‌ها منافاتی با پذیرش اصل علیت و اصل وجوب‌بخشی علت به معلول و اصل سنخیت میان علت و معلول ندارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. فلاسفه‌ی مسلمان می‌گویند، اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید ؛ زیرا هر داده‌ی تجربی خود مبتنی بر این قاعده است. (پس درک خود اصل علیت از طریق عقل است و با تجربه به دست نمی‌آید)

البته، بعد از درک علیت، برای این‌که علت حوادث طبیعی را بدانیم، باید از حس و تجربه‌ی خود استفاده کنیم. کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد. کودک وقتی صدایی می‌شنود، رویش را به سمت صدا برمی‌گرداند تا عامل آن را شناسایی کند. (پس کشف علت حوادث طبیعی، یعنی کشف علت چیزها، با تجربه حاصل می‌شود) در گزینه‌های سؤال کشف علت خاص حادثه مطرح شده است که باید گزینه‌ی ۱ که حاوی تجربه است برگزیده شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۱: تجربه علت را ادراک می‌کند نه علیت را، به تفاوت این دو توجه کنید.

گزینه‌ی ۳: از لحاظ محتوا ایرادی ندارد اما به پرسش اولیه ارتباطی ندارد و گزینه بی‌ربط است.

گزینه‌ی ۴: مانند گزینه‌ی ۲، تجربه نمی‌تواند علیت را ادراک کند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نظم و انتظام و قانون‌مندی و تکیه‌گاه دانشمندان برای تحقیقات علمی از اصل سنخیت، ارتباط و پیوستگی میان اشیاء طبیعت از اصل علیت، قطعیت و تخلف‌ناپذیری و حتمیت در نظام هستی از اصل وجوب‌بخشی علت به معلول. تشریح گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۱: درست - نادرست

گزینه‌ی ۲: نادرست - درست

گزینه‌ی ۳: نادرست - نادرست

گزینه‌ی ۴: درست - درست

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

فلاسفه مسلمان اصل علیت را یک قاعده عقلی می‌دانند، اما عقلی بودن به معنای مادرزادی بودن نیست. (رد گزینه ۱) هیوم نظر تجربه‌گرایان را مبنی بر تجربی پذیر بودن رابطه علیت نمی‌پذیرد. (رد گزینه ۲). همه فلاسفه یافتن بسیاری از مصادیق علت و معلول را نیازمند آموزش و تجربه می‌دانند. (رد گزینه ۴) درس ۳ صفحه ۱۵ تا ۱۷

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. هیوم بیان می‌دارد که بر اثر تکرار مشاهده طلوع خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین منعکس می‌شود که یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین وجود دارد. او این انعکاس ذهنی را تداعی می‌نامد و می‌گوید تداعی علیت چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی و پشت سرهم آمدن پدیده‌ها نیست.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. انسان از همان اوایل کودکی که زبان می‌گشاید، از «چیستی» و «چرایی» اشیا پرسش می‌کند. انسان با سؤال «چرا» می‌کوشد از طریق استدلال، رابطه‌های علیّ میان پدیده‌ها را بشناسد. پس وقتی انسان می‌گوید «چرا» به دنبال یافتن علت یک پدیده و یک حادثه است، یعنی کلمه‌ی «چرا» بازتابی از درک رابطه‌ی علیّت در ذهن انسان‌هاست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) انسان با سؤال «چرا» می‌کوشد از طریق استدلال، «نه از طریق تجربه‌ی حسی» رابطه‌های علیّ میان پدیده‌ها را بشناسد.
- ۲) انسان از طریق عقل و استدلال عقلی، می‌تواند دریابد که قانون علیّت بر جهان حاکم است.
- ۴) در رابطه‌ی علیّت که رابطه‌ای وجودی است، یک طرف (علّت) به طرف دیگر (معلول) وجود می‌دهد. پس در این رابطه، وجود یک طرف، فرع بر وجود طرف دیگر است، اما در سایر روابط، این‌گونه نیست، بلکه باید ابتدا هر دو طرف رابطه، وجود داشته باشند، سپس رابطه برقرار می‌گردد، یعنی در سایر روابط است که وجود رابطه، فرع بر وجود دو طرف آن است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. به عقیده‌ی هیوم، رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق مشاهده‌ی حسی و تجربه به دست آورد. مثلاً بر اثر تکرار مشاهده‌ی طلوع خورشید و روشن شدن زمین، در ذهن ما چنین منعکس می‌شود که یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین وجود دارد. او این انعکاس ذهنی را «تداعی» می‌نامد و می‌گوید تداعی علیّت چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی و پشت سر هم آمدن پدیده‌ها نیست. از این طریق است که ما پنداشته‌ایم یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشن شدن زمین برقرار است. پس با توجه به عقیده‌ی هیوم، می‌توان گفت که از «تجربه‌ی تداعی» است که تصور ارتباط ضروری، در ذهن ما انسان‌ها، حاصل شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) «همراهی دائم وقایع»، می‌تواند عامل پیدایش مفهوم ضرورت در ذهن ما شود، اما رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق «مشاهده‌ی حسی» و «تجربه» به دست آورد.
- ۳) «عادت ذهنی» می‌تواند ما را ترغیب کند که بگوییم اگر خورشید آمد، ضرورتاً روشنایی هم خواهد آمد، اما «تجربه‌ی حسی» خیر، زیرا ما در تجربه‌ی حسی، فقط توالی و پشت سر هم آمدن پدیده‌ها را مشاهده می‌کنیم.
- ۴) رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق «مشاهده‌ی حسی» و «تجربه» به دست آورد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. یکی از نتایج پذیرش اصل سنخیت، امکان پیشگیری از برخی حوادث است. به عنوان نمونه، ما می‌دانیم که مثلاً زلزله یا سیل، باعث تخریب می‌شود، بنابراین با مقاومسازی ساختمان‌ها در برابر زلزله یا با ایجاد سد، در تلاشیم تا آثار زلزله و سیل که همانا تخریب خانه‌هاست، اتفاق نیفتد. یعنی ما در این‌جا، اصل سنخیت را پذیرفته‌ایم، به این معنا که میان پدیده‌های خاص، روابط خاصی شکل می‌گیرد که ویژه‌ی آن پدیده‌هاست. بنابراین برای پیدا کردن علل حوادث، می‌دانیم در کدام زمینه به جست‌وجو بپردازیم.

بررسی عبارت گزینه‌ها:

(۱) عبارت «برای پیدا کردن علل حوادث، می‌دانند که در کدام زمینه به جست‌وجو بپردازند» مربوط به «اصل سنخیت» است نه «اصل علیّت». از «اصل علیّت» این نتیجه‌ی مهم به دست می‌آید که میان حوادث عالم ارتباط و پیوستگی وجود دارد، مثلاً بخار شدن آب دریاها به تابش خورشید مرتبط و پیوسته است.

(۲) ایجاد سد در برابر سیل، به معنی پذیرش اصل سنخیت است، به این معنا که انسان از هر چیزی انتظار آثار متناسب با آن را دارد و هر چیزی، نمی‌تواند منشأ هر چیزی شود.

(۴) عبارت «میان پدیده‌های خاص، روابط خاصی شکل می‌گیرد که ویژه‌ی آن پدیده‌هاست» مربوط به «اصل سنخیت» است نه «اصل علیّت». از «اصل سنخیت» این نتیجه‌ی مهم به دست می‌آید که انسان از هر چیزی انتظار آثار متناسب با آن را دارد. به همین سبب، می‌کوشد ویژگی‌های هر شیء را بشناسد و به تفاوت‌های آن با اشیای دیگر پی ببرد تا بهتر بتواند آثار ویژه‌ی آن را شناسایی کند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اصل «وجوب بخشی علت به معلول» جهان را تابع رابطه‌ای ضروری و حتمی نشان می‌دهد، به گونه‌ای که اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یافت، یقین پیدا می‌کنیم که تحقق معلول نیز ضروری و حتمی می‌شود و وجود آن، وجوب پیدا می‌کند. باغبان بر همین اساس بذر می‌کارد و آن را آبیاری می‌کند و راننده با همین مبنا، خودرویش را روشن و به جلو هدایت می‌کند. در این عبارت نیز، متخصصی که ماشین را به کار انداخته، خوب می‌داند که اگر علت حرکت با تمام حقیقت خود، موجود شود، تحقق حرکت، ضروری و حتمی خواهد بود. حال آن‌که در حرکت ماشین، وقفه‌ای به وجود آمده است، پس مشخص است که علت با تمام حقیقت خود، محقق نشده و وجوب و ضرورت حرکت، ایجاد نشده است، لذا متخصص به دنبال برطرف کردن مانع حرکت ماشین است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. برخی آدم‌ها در این امور می‌اندیشند و در بسیاری موارد به دانشی درست درباره‌ی جهان و انسان می‌رسند، در نتیجه می‌توانند هدف قابل قبولی برای زندگی برگزینند و زندگی آنان معنای درستی پیدا کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) برخی آدم‌ها کمتر به اموری مانند حقیقت انسان و جهان می‌اندیشند و به همان اندازه‌ای که از دور و برشان آموخته‌اند، قناعت می‌کنند، در نتیجه در انتخاب هدف نیز دقت نظر چندانی ندارند و بیشتر دنباله‌رو دیگران‌اند، پس در این گزینه، عبارت «زندگی آنان، لزوماً معنای نادرستی به خود می‌گیرد»، نادرست است.

(۲) برخی (نه بسیاری از مردم) نگرشی نادرست درباره‌ی جهان و انسان دارند. اینان، در انتخاب هدف به خطا رفته و زندگی آنان معنای نادرستی به خود گرفته است.

(۴) کسانی که بیشتر دنباله‌رو دیگران هستند، لزوماً در انتخاب هدف به خطا نرفته‌اند، بلکه ممکن است در انتخاب هدف، دقت نظر چندانی نداشته باشند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. عبارت «در نهایت، تصور کنید که زندانی آزادشده را از نور بگیرند و به داخل غار ببرند و در جایگاه قبلی‌اش قرار دهند. او به اطرافیان می‌گوید این سایه‌ها حقیقی نیستند. اما همه حرف او را خنده‌دار خواهند یافت. آنان به یک‌دیگر می‌گویند او از غار بیرون رفت و با خراب شدن و از دست دادن بینایی‌اش برگشت» نشان می‌دهد که برای انسان‌های عادی که به وضع موجود خود عادت کرده‌اند، گذر از یک وضع عادی و رسیدن به حقیقت برتر، سخت و دردآور است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) برخی از باورهای یک جامعه می‌تواند درست و حقیقی باشد و نه تنها عموم مردم بلکه حتی یک فیلسوف نیز به آن اعتماد نموده و بر پایه‌ی همین باورهای حقیقی زندگی کند. پس درست این است که بگوییم بزرگ‌ترین زندانی که بشر ممکن است به آن گرفتار شود، باورهای غلط جامعه‌ی وی است که همانند زنجیر دست و پای او را می‌بندد.

۳) آدم‌های معمولی جامعه که اهل تفکر و تعقل نیستند، همواره به وضع موجود خود بسنده کرده، از تغییر و تحول بیزار و از درک و فهم معنای حقیقی زندگی ناتوان‌اند.

۴) از عبارت «از آن‌جا که این قبیل عقاید و افکار مورد پذیرش مردم است، در ابتدا مردم سخنان این متفکران را نمی‌پذیرند و حتی دیدگاه آن متفکران را باطل و انحرافی می‌نامند» چنین می‌توان برداشت کرد که بزرگ‌ترین مشکلی که انسان‌های متفکر و خردمند جامعه با آن روبه‌رو هستند، همانا نامأنوس بودن سخنان آن‌ها برای آدم‌های معمولی جامعه است و نه برعکس.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر فلاسفه‌ی مسلمان، پس از شکل‌گیری ذهن و درک اصل امتناع اجتماع نقیضین است که وقتی کودک صدایی را می‌شنود یا حرکتی را مشاهده می‌کند، به دنبال منشأ صدا و عامل حرکت برمی‌آید؛ یعنی از این به بعد است که متوجه می‌شود حوادث، خودبه‌خود رخ نمی‌دهند و دارای علل و عواملی هستند و آن علل را می‌توان پیدا کرد. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۱: این عبارت بیان‌گر دیدگاه دکارت، فیلسوف اروپایی عقل‌گرا است.

گزینه‌ی ۲: هم‌زمانی و توالی میان حوادث مختلف را از طریق حس و تجربه درک می‌کنیم.

گزینه‌ی ۳: پس از شکل‌گیری ذهن و درک اصولی از قبیل امتناع اجتماع نقیضین است که انسان مفاهیمی از قبیل علت و معلول را درک می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. حکم به این‌که برق علت روشن شدن اتاق است، تنها از طریق عقل صورت می‌پذیرد و تجربه فقط تعاقب و پشت سرهم آمدن دو حادثه را درک می‌کند. توجه کنید که حواس روشن شدن اتاق را درک می‌کند، اما درک این‌که علت این روشنائی چه بوده تنها از طریق عقل میسر است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. از دیدگاه هیوم رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق مشاهده‌ی حسی و تجربه به دست آورد و باید یک راه تجربی دیگر برای آن پیدا کرد. او می‌گوید حس فقط می‌تواند اجسام و رنگ‌ها و شکل‌ها و اموری از این قبیل را به ما نشان دهد؛ مثلاً چشم می‌بیند که با آمدن خورشید به آسمان، زمین روشن می‌شود اما این‌که یک رابطه‌ی ضروری میان طلوع خورشید و روشنی زمین باشد، چنین چیزی با حس قابل مشاهده نیست. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۱: این عبارت نظر سایر تجربه‌گرایان غیر از هیوم است.

گزینه‌ی ۲ و ۴: هیوم معتقد نبود که این مفهوم ضرورت علی و معلولی از ابتدا در ذهن باشد؛ بلکه انسان از طریق مشاهده‌ی مکرر و تجربه‌ی مکرر برخی حوادث، برایش این گونه تداعی می‌شود که پس «ب» که همواره با «الف» می‌آید ضرورتاً از «الف» ناشی می‌شود و این تداعی، گرچه بر اثر تجربه و تکرار تجربی شکل گرفته، اما یک امر ذهنی و عادت ذهنی است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر کسی اصل سنخیت را نپذیرد، باید قبول کند که ممکن است هر چیزی از هر چیزی پدید بیاید و دیگر نظم عالم معنا و مفهومی نخواهد داشت. اگر کسی اصل علیت را انکار کند، نباید انتظار داشته باشد که با خوردن آب عطش او برطرف گردد، نباید با دیدن یک پدیده کلمه‌ی چرا بگوید، تحقیق و جست‌وجوی علمی را باید کنار بگذارد و در حقیقت دست به هیچ‌کاری نباید بزند.

ابیات زیر اشاره به اصل سنخیت دارند:

«جهان چون خط و خال و چشم و ابروست / که هر چیزی به جای خویش نیکوست
اگر یک ذره را برگیری از جای / خلل یابد همه عالم سراپای»

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کانت اصل علیت را امری ذهنی و سوپژکتیو می‌دانست؛ زیرا می‌گفت: ساختار ذهن ما به گونه‌ایست که علیت را نزد خود دارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. هر چند که هیوم با تجربه‌گرایان هم‌عقیده است که تنها راه شناخت واقعیات حس و تجربه است، اما برخلاف آنان می‌گوید رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی‌توان از طریق مشاهده‌ی حسی و تجربه به دست آورد و باید یک راه تجربی دیگر برای آن پیدا کرد. یعنی هیوم در نوع استدلال و درک اصل علیت از طریق حس و تجربه، با تجربه‌گرایان اختلاف نظر دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) درست است که هم هیوم و هم تجربه‌گرایان، هر چیزی را براساس حس و تجربه تحلیل می‌کنند و معتقدند که همه‌ی دانش‌های بشری از طریق تجربه به دست می‌آید، اما مبادی فکری آن‌ها درباره‌ی درک اصل علیت متفاوت است. (۴ و ۳) تجربه‌گرایان معتقدند که انسان از طریق حس، توالی یا هم‌زمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند و رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول را درمی‌یابد و از این طریق، رابطه‌ی علیت را درک می‌کند و بنا می‌نهد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از نظر فیلسوفان مسلمان با این‌که اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، اما کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد، البته دکارت هم معتقد بود که اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می‌آید، یعنی درک این رابطه نیاز به تجربه و یا آموزش ندارد، اما یافتن مصداق‌های علت و معلول نیازمند تجربه و آموزش است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) چون به عقیده‌ی هیوم، درک اصل علیت نه از طریق عقل و نه از طریق حس ممکن است، بنابراین مصادیقی هم برای آن تشخیص نمی‌دهد.

(۲) از نظر فیلسوفان مسلمان با این‌که اصل علیت یک قاعده‌ی عقلی است و از تجربه به دست نمی‌آید، اما کشف علل امور طبیعی از طریق حس و تجربه صورت می‌گیرد.

(۳) تجربه‌گرایان که هر چیزی را براساس حس و تجربه تحلیل می‌کنند، معتقدند که انسان از طریق حس، توالی یا هم‌زمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند و رابطه‌ی ضروری میان علت و معلول را درمی‌یابد و از این طریق، رابطه‌ی علیت را درک می‌کند و بنا می‌نهد. آنان برخلاف هیوم، علیت را امری واقعی می‌دانند و درک آنان را از طریق حس و تجربه و ناشی از توالی پدیده‌ها در نظر می‌گرفتند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هیوم و ابن‌سینا هر دو معتقدند که چون علیّت غیرقابل مشاهده است، بنابراین از طریق تجربه‌ی حسی قابل درک و فهم نیست. هر دو می‌گویند انسان از طریق حس، فقط توالی یا هم‌زمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) به عقیده‌ی هیوم، درست است که تنها راه شناخت واقعیات حس و تجربه است (موافق تجربه‌گرایان)، اما اصل علیّت و رابطه‌ی ضروری میان علّت و معلول را نمی‌توان از مشاهده‌ی حسی و تجربه به دست آورد (برخلاف تجربه‌گرایان)
(۳) هیوم تکرار تنها را موجب اعتقاد عمومی به علیّت می‌داند ولی ابن‌سینا تکرار به اضافه‌ی وجوددهندگی و وجودگیرندگی (تأثیر و تأثر) بین دو پدیده را موجب اعتقاد به علیّت می‌داند.
(۴) تجربه‌گرایان معتقدند که انسان از طریق حس، توالی یا هم‌زمانی پدیده‌ها را مشاهده می‌کند و رابطه‌ی ضروری میان علّت و معلول را درمی‌یابد و از این طریق، رابطه‌ی علیّت را درک می‌کند و بنا می‌نهد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. یکی از نتایج اصل سنخیت آن است که انسان از هر چیزی انتظار آثار متناسب با خودش را دارد، به همین سبب، انسان می‌کوشد ویژگی‌های هر شیء را بشناسد و به تفاوت‌های آن با اشیای دیگر پی ببرد تا بهتر بتواند آثار ویژه‌ی آن را شناسایی کند، مثلاً از آب انتظار رفع تشنگی را دارد نه رفع گرسنگی. برای این‌که بدانیم هر علّتی چه معلول خاصی دارد، باید از تجربه کمک بگیریم و از طرق مختلف تجربی، آثار و معلول‌های هر علّتی را شناسایی کنیم. مثلاً برای این‌که بدانیم میوه‌های مختلف هر کدام چه ویتامین‌هایی دارند و چه تأثیری بر سلامتی دارند، باید آن‌ها را به صورت تجربی بررسی کنیم و ویژگی‌ها و خواص آن‌ها را کشف کنیم. دانشمندان وقتی با پدیده‌ای مواجه می‌شوند و می‌خواهند علّت آن را بیابند، به سراغ عواملی می‌روند که تناسب بیشتری با آن پدیده دارد و علّت آن پدیده را در میان آن عوامل جست‌وجو می‌کنند تا این‌که به علّت ویژه‌ی آن دست یابند، مثلاً یک پزشک وقتی با سرطان معده روبه‌رو می‌شود، سراغ عوامل خاصی که موجب این مرضی شده است و با آن مرضی نسبتی داشته باشد، می‌رود و هیچ‌گاه سراغ عواملی که با این مرضی مرتبط نیستند، نمی‌رود، چون می‌داند هر چیزی از هر چیزی به وجود نمی‌آید و این بیانگر نظمی است که در جهان وجود دارد و دانشمند هم به آن معتقد است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. طبق نظر هر سه گروه از فلاسفه‌ی نام برده برای این‌که بدانیم چه چیزی علت چه چیزی است و چه چیزی معلول چه چیزی؟ یا به عبارتی برای پیدا کردن مصادیق علت و معلول در عالم طبیعت، نیازمند استفاده از حس و تجربه هستیم. تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۱: این عبارت مورد اعتقاد فلاسفه‌ی مسلمان و تجربه‌گرایان است؛ البته این دو گروه درباره‌ی منشأ کسب معلومات اولیه با یک‌دیگر اختلاف نظر دارند.

گزینه‌ی ۲: این عبارت مورد اعتقاد فلاسفه‌ی مسلمان است.

گزینه‌ی ۳: این عبارت مورد اعتقاد فلاسفه‌ی مسلمان و دکارت و برخلاف نظر تجربه‌گرایان است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر معلولی به وجود آمده باشد یعنی وجودش واجب شده و توسط علّت خود، از حالت امکانی یعنی تساوی میان وجود و عدم خارج شده و به وجود آمده است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. دیوید هیوم معتقد بود که اصل علیّت را نمی‌توان از راه حس و تجربه به دست آورد بلکه اعتقاد به آن‌را به خاطر عادت ذهنی ناشی از توالی پدیده‌ها می‌دانست که آن‌را تداعی می‌نامید.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. پذیرش سه اصل علیّت، اصل وجوب بخشی علت به معلول و اصل سنخیت لوازمی دارد که درک درست این لوازم می‌تواند در توضیح بهتر جهان و شناخت هستی به ما کمک کند. به عنوان نمونه، لازمی مهمی که از اصل علیّت به دست می‌آید، این است که میان پدیده‌های جهان ارتباط و پیوستگی وجود دارد. یا لازمی مهم اصل سنخیت، وجود نظم و قانونمندی جهان است. لذا کسی که این اصل را انکار کند، نمی‌تواند نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کند و دلیل آن را به دست آورد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) شکل دیگری از اتفاق که دوره‌های اخیر مطرح شده، برگرفته از گفته‌های برخی دانشمندان زیست‌شناس است. امروزه برخی از این دانشمندان از نظریه‌ی مربوط به تکامل زیستی چنین برداشت کرده‌اند که پیدایش جهان و تحول موجودات، به صورت اتفاقی است.

(۲) برخی از مردم چون از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند، گاهی فکر می‌کنند که در برخی موارد، در عین وجود علت، معلول آن پدید نیامده است و بر این اساس، می‌پندارند میان علت و معلول، رابطه‌ی ضروری وجود ندارد.

(۴) اتفاق به این معنا که سنخیتی میان اشیا و آثار آن‌ها نیست، از نظر بسیاری از فلاسفه، از جمله ابن سینا و ملاصدرا و علامه‌ی طباطبایی و برخی فیلسوفان اروپایی، ممکن نیست، زیرا قبول این معنای اتفاق، نفی اصل سنخیت علت و معلول را به دنبال دارد. آنان می‌گویند اگر اکسی واقعاً اصل سنخیت میان علت و معلول را انکار کند و پدید آمدن هر چیزی از هر چیزی را ممکن بداند، به هیچ کاری دست نخواهد زد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ابن سینا در گسترش اندیشه‌های ارسطو درباره‌ی قانون علیّت و ابعاد مختلف آن، تأملات عمیقی کرد و توضیح داد که قانون علیّت از تجربه و آزمایش به دست نمی‌آید، بلکه برعکس، خودش پایه و اساس هر تجربه‌ای است. این قانون، یکی از قواعد اولیه‌ی تعقل است که انسان در شناخت هر پدیده‌ای از آن استفاده می‌کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هر ماهیتی که وجود دارد، در ذات خود ممکن‌الوجود است ولی چون علت تامه آن تحقق یافته آن ماهیت را از حالت امکان ذاتی به وجوب وجود رسانده و به وجود آورده است. رابطه وجود با مفاهیمی مانند دیو، سیمرغ، اژدهای هفت سر، امکانی است، اگر رابطه ذاتی حقیقی با وجود، ضروری باشد حتماً آن حقیقت، واجب‌الوجود بالذات و بی‌نیاز از علت است.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. پاسخ‌گویی به این سؤال نیازمند دقت به مبانی فکری و معرفتی هیوم است. توجه داشته باشیم اگر هیوم وجود علت و معلول را در عالم طبیعت می‌پذیرفت، حتماً رابطه علیت را نیز می‌پذیرفت. هیوم نمی‌گوید من طلوع خورشید را علت روشن شدن زمین می‌دانم. او می‌گوید من فقط دو حادثه را که پشت سر هم می‌آیند مشاهده می‌کنم. بنابراین او معتقد است نه علت و نه معلول و نه رابطه ضروری میان آن دو از طریق حس و تجربه قابل شناخت نیست.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. منظور از سنخیت در این اصل، سنخیت تام و همه‌جانبه نیست؛ زیرا اگر از همه جهات علت مانند معلول باشد دیگر علت برتر از معلول نخواهد بود، در نتیجه نمی‌توان آن را علت دانست. همچنین، اگر دو چیز از همه جهات شبیه یکدیگر باشند دیگر دو چیز نیستند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اصل «وجوب بخشی علت به معلول»، جهان را تابع رابطه‌ای ضروری و حتمی نشان می‌دهد؛

به گونه‌ای که اگر علت با تمام حقیقت خود تحقق یافت، یقین پیدا می‌کنیم که تحقق معلول نیز ضروری و حتمی می‌شود و وجود آن، وجوب پیدا می‌کند. در این‌جا با وجود این‌که علت باز شدن در (کلید + سالم بودن کلید و قفل و ...) وجود دارد، معلول (باز شدن در) رخ نمی‌دهد. تعجب‌گوینده ناشی از اعتقاد او به وجود علّی و معلولی است. (البته توجه کنید در این‌جا حتماً علتی برای باز نشدن در هست، ولی گوینده از آن مطلع نیست.)

اصل «سنخیت میان علت و معلول»، نظم خاصی در جهان برقرار می‌کند و به ما می‌فهماند که هر چیزی نمی‌تواند منشأ هر چیزی شود. کشاورز، صنعتگر، طبیب و هر کسی که در یک کار خاص وارد شده و برای آن برنامه‌ریزی کرده، متوجه همین اصل بوده است، گرچه عبارت «سنخیت میان علت و معلول» به گوش او نرسیده باشد. سایر گزینه‌ها بیان‌گر این اصل هستند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. هیوم معتقد است برهان نظم فقط می‌تواند ثابت کند که یک ناظم و مدبر (تدبیرکننده) این جهان را اداره می‌کند (پس از اثبات مدبر ناتوان نیست). تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه ۱: هیوم ادعا می‌کند دلایل دکارت و سایر فیلسوفان همگی قابل نقدند.

گزینه ۳: چون هیوم تجربه‌گرا است به نظر وی، دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشند مردودند؛ زیرا عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد. به همین دلیل مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی را، برهان نظم می‌داند که از تجربه گرفته شده است.

گزینه ۴: هیوم بر این باور بود که برهان نظم فقط می‌تواند ثابت کند که یک ناظم و مدبر این جهان را اداره می‌کند. اما ثابت نمی‌کند که این ناظم خالق، همان خداوندی است که نیازمند به علت نیست و واجب‌الوجود است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فیلسوفان مسلمان می‌گویند: همین که ذهن انسان شکل گرفت، متوجه می‌شود که وجود یک چیز با عدم آن جمع نمی‌شود؛ یعنی درمی‌یابد که یک چیز، نمی‌تواند هم موجود باشد و هم موجود نباشد، یا هست و یا نیست و نیز درمی‌یابد که یک چیز نمی‌تواند هم خودش باشد، هم غیرخودش؛ مثلاً نمی‌شود که مثلث، هم مثلث باشد و هم غیرمثلث. این قاعده را منطق‌دانان و فیلسوفان، اصل امتناع اجتماع نقیضین نامیده‌اند. انسان، براساس این اصل، درمی‌یابد که پدیده‌ها خود به خود به وجود نمی‌آیند؛ زیرا اینکه چیزی خودش به وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً باشد تا بتواند خودش را به وجود بیاورد و این، همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است. از نظر این فیلسوفان، پس از شکل‌گیری ذهن و درک اصل امتناع اجتماع نقیضین است که وقتی کودک صدایی را می‌شنود یا حرکتی را مشاهده می‌کند، به دنبال منشأ صدا و عامل حرکت برمی‌آید؛ یعنی از این به بعد است که متوجه می‌شود حوادث، خود به خود رخ نمی‌دهند و دارای علل و عواملی هستند و آن علل را می‌توان پیدا کرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. فیلسوفان - به جز فیلسوفان تجربه‌گرا - می‌گویند که این اصل نیز مانند خود اصل «علیت» عقلی است. بنابراین فیلسوفان تجربه‌گرا به عقلی بودن این اصل اذعان ندارند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. دیوید هیوم بیان کرد که از رابطه‌ی علیت در حس و تجربه مکشوف نیست. اما این مسئله برای او که تجربه‌گرا بود و مبنای همه‌ی شناخت‌های معتبر را حس و تجربه می‌دانست به انکار ادراک یقینی رابطه‌ی علیت و ضرورت علی معلولی ختم شد. ابن‌سینا که حدود شش قرن قبل از هیوم زندگی کرده، به این نکته اشاره نموده است. وی می‌گوید: آری، درک این رابطه و پی بردن به «علیت» از طریق تجربه امکان‌پذیر نیست، زیرا ما از طریق حس و تجربه، فقط «به دنبال هم آمدن» یا «همراه هم آمدن» برخی پدیده‌ها را می‌یابیم اما به دنبال هم آمدن دو حادثه به معنای «علیت» نیست. لذا طبیعی است که کسی که صرفاً تجربه‌گراست، نمی‌تواند تبیین قانع‌کننده‌ای از علیت ارائه کند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. علت تامه شرط لازم و کافی برای تحقق معلول است. با تحقق علت تامه وجودیافتن معلول نیز واجب و ضروری است و معلول نمی‌تواند از آن سرپیچی کند (تخلّف معلول از علت ممکن نیست)، وگرنه اصل وجوب علی معلولی نقض می‌شود.

اما علت ناقصه شرط لازم اما ناکافی برای تحقق معلول است. معلول به نحوی از انحاء وابسته به وجود علت است و وجودیافتن علت لزوماً منجر به تحقق و وجودیافتن معلول نمی‌شود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. هیوم ادعا می‌کند که دلایل دکارت و سایر فیلسوفان پذیرفتنی نیست. از نظر هیوم، دلایلی که صرفاً متکی بر عقل باشند، مردود هستند؛ زیرا عقل، اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد. او می‌گوید مهم‌ترین برهان فیلسوفان الهی، برهان نظم است که از تجربه گرفته شده، اما این برهان نیز توانایی اثبات یک وجود ازلی و ابدی و نامتناهی را ندارد. این برهان فقط می‌تواند اثبات کند که یک ناظم و خالق این جهان را اداره می‌کند، اما ثابت نمی‌کند که این ناظم خالق، همان خداوند است که نیازمند به علت نیست و وجودی ازلی و ابدی دارد.

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴
۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴
۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴
۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴
۲۱	۱	۲	۳	۴
۲۲	۱	۲	۳	۴
۲۳	۱	۲	۳	۴
۲۴	۱	۲	۳	۴
۲۵	۱	۲	۳	۴
۲۶	۱	۲	۳	۴
۲۷	۱	۲	۳	۴
۲۸	۱	۲	۳	۴
۲۹	۱	۲	۳	۴
۳۰	۱	۲	۳	۴
۳۱	۱	۲	۳	۴
۳۲	۱	۲	۳	۴

۳۳	۱	۲	۳	۴
۳۴	۱	۲	۳	۴
۳۵	۱	۲	۳	۴
۳۶	۱	۲	۳	۴
۳۷	۱	۲	۳	۴
۳۸	۱	۲	۳	۴
۳۹	۱	۲	۳	۴
۴۰	۱	۲	۳	۴
۴۱	۱	۲	۳	۴
۴۲	۱	۲	۳	۴
۴۳	۱	۲	۳	۴
۴۴	۱	۲	۳	۴
۴۵	۱	۲	۳	۴
۴۶	۱	۲	۳	۴
۴۷	۱	۲	۳	۴
۴۸	۱	۲	۳	۴
۴۹	۱	۲	۳	۴
۵۰	۱	۲	۳	۴
۵۱	۱	۲	۳	۴
۵۲	۱	۲	۳	۴
۵۳	۱	۲	۳	۴
۵۴	۱	۲	۳	۴
۵۵	۱	۲	۳	۴
۵۶	۱	۲	۳	۴
۵۷	۱	۲	۳	۴
۵۸	۱	۲	۳	۴
۵۹	۱	۲	۳	۴
۶۰	۱	۲	۳	۴
۶۱	۱	۲	۳	۴
۶۲	۱	۲	۳	۴
۶۳	۱	۲	۳	۴
۶۴	۱	۲	۳	۴

۶۵	۱	۲	۳	۴
۶۶	۱	۲	۳	۴
۶۷	۱	۲	۳	۴
۶۸	۱	۲	۳	۴
۶۹	۱	۲	۳	۴
۷۰	۱	۲	۳	۴
۷۱	۱	۲	۳	۴
۷۲	۱	۲	۳	۴
۷۳	۱	۲	۳	۴
۷۴	۱	۲	۳	۴
۷۵	۱	۲	۳	۴
۷۶	۱	۲	۳	۴
۷۷	۱	۲	۳	۴
۷۸	۱	۲	۳	۴
۷۹	۱	۲	۳	۴
۸۰	۱	۲	۳	۴
۸۱	۱	۲	۳	۴
۸۲	۱	۲	۳	۴
۸۳	۱	۲	۳	۴
۸۴	۱	۲	۳	۴
۸۵	۱	۲	۳	۴
۸۶	۱	۲	۳	۴
۸۷	۱	۲	۳	۴
۸۸	۱	۲	۳	۴
۸۹	۱	۲	۳	۴
۹۰	۱	۲	۳	۴
۹۱	۱	۲	۳	۴
۹۲	۱	۲	۳	۴
۹۳	۱	۲	۳	۴
۹۴	۱	۲	۳	۴
۹۵	۱	۲	۳	۴
۹۶	۱	۲	۳	۴

۹۷	۱	۲	۳	۴
۹۸	۱	۲	۳	۴
۹۹	۱	۲	۳	۴
۱۰۰	۱	۲	۳	۴
۱۰۱	۱	۲	۳	۴
۱۰۲	۱	۲	۳	۴
۱۰۳	۱	۲	۳	۴
۱۰۴	۱	۲	۳	۴
۱۰۵	۱	۲	۳	۴
۱۰۶	۱	۲	۳	۴
۱۰۷	۱	۲	۳	۴
۱۰۸	۱	۲	۳	۴
۱۰۹	۱	۲	۳	۴
۱۱۰	۱	۲	۳	۴
۱۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۱۵	۱	۲	۳	۴
۱۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۱۹	۱	۲	۳	۴
۱۲۰	۱	۲	۳	۴
۱۲۱	۱	۲	۳	۴
۱۲۲	۱	۲	۳	۴
۱۲۳	۱	۲	۳	۴
۱۲۴	۱	۲	۳	۴
۱۲۵	۱	۲	۳	۴
۱۲۶	۱	۲	۳	۴
۱۲۷	۱	۲	۳	۴
۱۲۸	۱	۲	۳	۴



۱۲۹	۱	۲	۳	۴
۱۳۰	۱	۲	۳	۴
۱۳۱	۱	۲	۳	۴
۱۳۲	۱	۲	۳	۴
۱۳۳	۱	۲	۳	۴
۱۳۴	۱	۲	۳	۴
۱۳۵	۱	۲	۳	۴
۱۳۶	۱	۲	۳	۴
۱۳۷	۱	۲	۳	۴
۱۳۸	۱	۲	۳	۴
۱۳۹	۱	۲	۳	۴
۱۴۰	۱	۲	۳	۴
۱۴۱	۱	۲	۳	۴
۱۴۲	۱	۲	۳	۴
۱۴۳	۱	۲	۳	۴
۱۴۴	۱	۲	۳	۴
۱۴۵	۱	۲	۳	۴
۱۴۶	۱	۲	۳	۴
۱۴۷	۱	۲	۳	۴
۱۴۸	۱	۲	۳	۴
۱۴۹	۱	۲	۳	۴
۱۵۰	۱	۲	۳	۴
۱۵۱	۱	۲	۳	۴
۱۵۲	۱	۲	۳	۴
۱۵۳	۱	۲	۳	۴
۱۵۴	۱	۲	۳	۴
۱۵۵	۱	۲	۳	۴
۱۵۶	۱	۲	۳	۴
۱۵۷	۱	۲	۳	۴
۱۵۸	۱	۲	۳	۴
۱۵۹	۱	۲	۳	۴
۱۶۰	۱	۲		

۱۶۱	۱	۲	۳	۴
۱۶۲	۱	۲	۳	۴
۱۶۳	۱	۲	۳	۴
۱۶۴	۱	۲	۳	۴
۱۶۵	۱	۲	۳	۴
۱۶۶	۱	۲	۳	۴
۱۶۷	۱	۲	۳	۴
۱۶۸	۱	۲	۳	۴
۱۶۹	۱	۲	۳	۴
۱۷۰	۱	۲	۳	۴
۱۷۱	۱	۲	۳	۴
۱۷۲	۱	۲	۳	۴
۱۷۳	۱	۲	۳	۴
۱۷۴	۱	۲	۳	۴
۱۷۵	۱	۲	۳	۴
۱۷۶	۱	۲	۳	۴
۱۷۷	۱	۲	۳	۴
۱۷۸	۱	۲	۳	۴
۱۷۹	۱	۲	۳	۴
۱۸۰	۱	۲	۳	۴
۱۸۱	۱	۲	۳	۴
۱۸۲	۱	۲	۳	۴
۱۸۳	۱	۲	۳	۴
۱۸۴	۱	۲	۳	۴
۱۸۵	۱	۲	۳	۴
۱۸۶	۱	۲	۳	۴
۱۸۷	۱	۲	۳	۴
۱۸۸	۱	۲	۳	۴
۱۸۹	۱	۲	۳	۴
۱۹۰	۱	۲	۳	۴
۱۹۱	۱	۲	۳	۴
۱۹۲	۱	۲	۳	۴

۱۹۳	۱	۲	۳	۴
۱۹۴	۱	۲	۳	۴
۱۹۵	۱	۲	۳	۴
۱۹۶	۱	۲	۳	۴
۱۹۷	۱	۲	۳	۴
۱۹۸	۱	۲	۳	۴
۱۹۹	۱	۲	۳	۴
۲۰۰	۱	۲	۳	۴
۲۰۱	۱	۲	۳	۴
۲۰۲	۱	۲	۳	۴
۲۰۳	۱	۲	۳	۴
۲۰۴	۱	۲	۳	۴
۲۰۵	۱	۲	۳	۴
۲۰۶	۱	۲	۳	۴
۲۰۷	۱	۲	۳	۴
۲۰۸	۱	۲	۳	۴
۲۰۹	۱	۲	۳	۴
۲۱۰	۱	۲	۳	۴
۲۱۱	۱	۲	۳	۴
۲۱۲	۱	۲	۳	۴
۲۱۳	۱	۲	۳	۴
۲۱۴	۱	۲	۳	۴
۲۱۵	۱	۲	۳	۴
۲۱۶	۱	۲	۳	۴
۲۱۷	۱	۲	۳	۴
۲۱۸	۱	۲	۳	۴
۲۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۲۰	۱	۲	۳	۴
۲۲۱	۱	۲	۳	۴
۲۲۲	۱	۲	۳	۴
۲۲۳	۱	۲	۳	۴
۲۲۴	۱	۲	۳	۴

۲۲۵	۱	۲	۳	۴
۲۲۶	۱	۲	۳	۴
۲۲۷	۱	۲	۳	۴
۲۲۸	۱	۲	۳	۴
۲۲۹	۱	۲	۳	۴
۲۳۰	۱	۲	۳	۴
۲۳۱	۱	۲	۳	۴
۲۳۲	۱	۲	۳	۴
۲۳۳	۱	۲	۳	۴
۲۳۴	۱	۲	۳	۴
۲۳۵	۱	۲	۳	۴
۲۳۶	۱	۲	۳	۴
۲۳۷	۱	۲	۳	۴
۲۳۸	۱	۲	۳	۴
۲۳۹	۱	۲	۳	۴
۲۴۰	۱	۲	۳	۴
۲۴۱	۱	۲	۳	۴
۲۴۲	۱	۲	۳	۴
۲۴۳	۱	۲	۳	۴
۲۴۴	۱	۲	۳	۴
۲۴۵	۱	۲	۳	۴
۲۴۶	۱	۲	۳	۴
۲۴۷	۱	۲	۳	۴
۲۴۸	۱	۲	۳	۴
۲۴۹	۱	۲	۳	۴
۲۵۰	۱	۲	۳	۴
۲۵۱	۱	۲	۳	۴
۲۵۲	۱	۲	۳	۴
۲۵۳	۱	۲	۳	۴
۲۵۴	۱	۲	۳	۴
۲۵۵	۱	۲	۳	۴
۲۵۶	۱	۲	۳	۴





۲۵۷	۱	۲	۳	۴
۲۵۸	۱	۲	۳	۴
۲۵۹	۱	۲	۳	۴
۲۶۰	۱	۲	۳	۴
۲۶۱	۱	۲	۳	۴
۲۶۲	۱	۲	۳	۴
۲۶۳	۱	۲	۳	۴
۲۶۴	۱	۲	۳	۴
۲۶۵	۱	۲	۳	۴
۲۶۶	۱	۲	۳	۴
۲۶۷	۱	۲	۳	۴
۲۶۸	۱	۲	۳	۴
۲۶۹	۱	۲	۳	۴
۲۷۰	۱	۲	۳	۴
۲۷۱	۱	۲	۳	۴
۲۷۲	۱	۲	۳	۴
۲۷۳	۱	۲	۳	۴
۲۷۴	۱	۲	۳	۴
۲۷۵	۱	۲	۳	۴
۲۷۶	۱	۲	۳	۴
۲۷۷	۱	۲	۳	۴
۲۷۸	۱	۲	۳	۴
۲۷۹	۱	۲	۳	۴
۲۸۰	۱	۲	۳	۴
۲۸۱	۱	۲	۳	۴
۲۸۲	۱	۲	۳	۴
۲۸۳	۱	۲	۳	۴
۲۸۴	۱	۲	۳	۴
۲۸۵	۱	۲	۳	۴
۲۸۶	۱	۲	۳	۴
۲۸۷	۱	۲	۳	۴
۲۸۸	۱	۲	۳	۴

۲۸۹	۱	۲	۳	۴
۲۹۰	۱	۲	۳	۴
۲۹۱	۱	۲	۳	۴
۲۹۲	۱	۲	۳	۴
۲۹۳	۱	۲	۳	۴
۲۹۴	۱	۲	۳	۴
۲۹۵	۱	۲	۳	۴
۲۹۶	۱	۲	۳	۴
۲۹۷	۱	۲	۳	۴
۲۹۸	۱	۲	۳	۴
۲۹۹	۱	۲	۳	۴
۳۰۰	۱	۲	۳	۴
۳۰۱	۱	۲	۳	۴
۳۰۲	۱	۲	۳	۴
۳۰۳	۱	۲	۳	۴
۳۰۴	۱	۲	۳	۴
۳۰۵	۱	۲	۳	۴
۳۰۶	۱	۲	۳	۴
۳۰۷	۱	۲	۳	۴
۳۰۸	۱	۲	۳	۴
۳۰۹	۱	۲	۳	۴

